

UNESCO-qarfiup annertussusiata iluani
iluaqutissat annertusineqarnissaannut
ajoqutissallu annikillisinneqarnissaannut
periarfissat, Ilulissat Kangia

Nassuiaat

Namminersorlutik Oqartussat, Nunalerinermut, Imminut
Pilersornermut, Nukissiutinut Avatangiisinullu
Naalakkersuisoqarfik

Ulloq: 9. Maaji 2023

Iluars.nr. 13
Ulloq 9. maaji
Allaaserisaq Nassuiaat

Suliarinnittoq
LOSP

Misissuisoq
CKD

Akuerinnittoq
CKD

Imai

1.	Aallaqqaasiut	5
2.	Eqikkaaneq inerniliinerlu	6
3.	Periaatsit	9
3.1.	Suliat akimorlugit misissueqqissaarnerit.....	9
3.2.	Soqutigisaqartunik apersuineq	9
4.	UNESCO-qarfiup ilisaritneqarnera.....	11
5.	UNESCO-qarfimmi eqqaanilu malittarisassat maleruagassallu atuuttut	13
5.1.	UNESCO-p toqqaanerani inatsisinut tungassutillit sunniutillu pituttuiffiusut	16
5.2.	UNESCO-qarfimmut, nunami killeqarfimmut killeqarfimmullu illoqarfiup qanitaaniittumut maleruagassat	16
5.3.	Maleruagassiat qaleriitsitsiffiusut allat	21
5.4.	Nuna tamakkerlugu aamma najukkamut inatsisit ataqatigiinneri	24
5.5.	UNESCO-qarfiup ineriartortinnissaanut akisussaaffiit ingerlateqqinnissaannik pisariaqartitsineq.....	25
6.	Sumiiffimmi suliat maleruagassallu taakkununga tungasut.....	27
6.1.	Maleruagassiat sumiiffimmi sammisanut sunniutaat	30
7.	Ilulissani UNESCO-qarfimmilu takornariartitsisarnermi aningaasaqarnermut missiliukkat.....	32
7.1.	Missiliuinerit siornatigut suliarineqarsimasut	33
7.2.	Missiliuinerit imminnut sanilliunneqarneri	34
7.3.	Aningaasaqarnermut missiliuinerit naatsorsorneqarneri.....	35
7.4.	Soqutigisallit Ilulissani UNESCO-qarfimmilu takornariaqarnermi aningaasaqarneq pillugu misigisartagaat	37
8.	UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqtissat ajoqtissallu aammalu maleruagassiat maanna atuuttut	41
8.1.	UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqtissatut misigineqartut	41
8.2.	UNESCO-qarfiup annertussusiani akornutissatut misigineqartut	42
8.3.	Maanna annertussusimi killilersuinermilu iluaqtissat akornutissallu ataatsimut naliliiffigineqarneri	44
9.	Suliniutinut aalajangersimasunut UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqtissanik annertusititsisinnaasunut akornutissanillu annikillititsisinnaasunut siunnersuutit	47
9.1.	Sumiiffimmi angallanneq – qamuteralaat.....	48
9.2.	Sungiffimmi sammisaqarfiit	51
9.3.	Illoqarfimmik ineriartortitsineq	53

---

10. Nunani tamalaani UNESCO-qarfinnut killeqarfinnullu misilittakkat	61
11. Ilanngussat	65
Ilanngussaq 1: Apersuinermi apequtit	65

1. Aallaqqaasiut

Nassuiaammi matumani Ilulissat Kangiani UNESCO-qarfimmut maleruagassiuussinermi oqimaaqatigiissitsinerup illuartitsinerup periarfissat misissuiffigineqarput, UNESCO-qarfiup annertussusiani maleruagassiuussinermilu tassunga atasumi iluaqutissat annertusineqarnissaat ajoqutissallu annikillisinneqarnissaat siunertarineqarluni.

Ilulissat illoqarfiat Ilulissat Kangiata, sumiiffimmi pinngortitap kulturikkullu oqaluttuarisaanerup asseqanngitsuunera peqqutigalugu 2004-mi UNESCO-p Nunarsuarmi kingornussassanut allattuiffianut ilanngunneqarsimasup avannaata tunginnguaniippoq. Ukiut takornariarpassuit sumiiffik misigisaqarfiginiarlugu Ilulissanut angalarput.

UNESCO-qarfimmut killeqarfiit aalajangersakkallu Ilulissaniit kujammut angallannissamut, ineriartortitsinissamut annertusaanissamullu killilersuisuupput. Illoqarfiup kangimut ineriartornissaa imeqarfimmut killeqarfimmit; tatsimik illoqarfiup imeqarfianik illersuinerup killeqarfiusumit killilersimaneqarpoq. Ilaatigut imeqarfiup killeqarfiata iluani illunik, sanaartukkanik aqqusinernillu sanaartornissaq, kiisalu qamutitik assakaasulinnik atuinissaq inertequtaavoq.

Maanna sinaakutissarititaasut iluanni najukkami inuiaqatigiit, illoqarfimmi inuussutissarsiortut takornariaqarnerullu ineriartornissaat qulakkeerniarlugu, 2022-mi upernaakkut ataatsimiinnermi Inatsisartut Naalakkersuisut peqquaar, Ilulissat Kangianni UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqutissat annertusiniarlugit akornutissallu annikillisinniarlugit periarfissat pillugit nassuiaammik saqqummiusseqqullugit. NIRAS nassuiaammik suliaqarnissamik suliakkerneqarpoq.

Nassuiaammi matumani NIRAS-ip periarfissanik misissuinerata inerneru eqikkarneqarput, aammalu suliniutissat, Ilulissat Kangianni UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqutissanik annertusititsisinnaasut ajoqutissanillu annikillititsisinnaasut saqqummiunneqarlutik. Aallarniutigalugu UNESCO-qarfiup killiligaanerani maanna iluaqutissat akornutissatullu takuneqarsinnaasut nalunaarsorneri saqqummiunneqarput. Nassuiaat aamma Ilulissani eqqaanilu takornariaqarnerup aningaasaqarnikkut ukiumut nalinginik naliliinermik imaqarpoq.

Nassuiaammi inatsisit pioreersut aammalu UNESCO-qarfimmi eqqaanilu pilersaarutit, aningaasaqarnermillu misissueqqissaarnerit pillugit suliat akimorlugit tulleriarlugillu aallaavigineqarput. Misissueqqissaarnerit taakkununga kommunimi, takornariaqarnermi najukkamilu suleqatigiiffinni toqqakkani qulingluaasuni apersuinerit paasisat tapiliunneqarput.

Nassuiaatip matuma suliarineqarnissaa pillugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannut siunnersuummut atatillugu Eqqissimatitsinerup Avatangiisinullu Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaa nassuiaatip suliarineqarneranut tunuliaquttat ilaattut atorneqarpoq. Inatsisartut inersuanni oqallinnernit siunnerfiit tunngavilersuutillu sullissisunik allanik apersuinerit ingerlanneqartuni nassaareqqinneqarsinnaapput.

2. Eqikkaaneq inerniliinerlu

Nassuiaammi matumani UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqutissat akornutissallu nalunaarsorneqarput, aammalu periarfissat iluaqutissanik annertusititsiniarluni akornutissanillu annikillitsiniarluni sulinermi ingerlateqqinneqarsinnaasut tikkuarneqarlutik. Assersuutigalugu tassani pineqartut tassaapput qamuterallannu illerni arlallit, sunngiffimmi sammisaqarfiit maleruagassiuussinermi oqilisaaffigineqartut aammalu Ilulissat allineqarnissaannut periarfissat. Periarfissani tamani maanna sumiiffimmut maleruagassat allangortinneqarnissaat pisariaqartussaavoq. Nassuiaammi, suliasaqarfiit akimorlugit misissueqqissaarnernik, kiisalu soqutigisaqartunik toqqakkanik apersuinernik tunngaveqartumi angusat pingaernerit uku takutinneqarput:

Iluaqutissat akornutissallu

Nassuiaammi suliasaqarfiit akimorlugit misissueqqissaarnerni apersuinernilu UNESCO-qarfiup maanna annertussusianut maleruagassanilu taakkununga atasunut iluaqutissat akornutissallu arlallit ataatsimut isigalugit tikkuarneqarput. Apersuinerni aappaatigut UNESCO-qarfiup Kangiatalu annertuallaarnera illersugaalluarpallaarneralu, kiisalu illuatungaaticigut orninnissaata, isikkiviginissaata inuppassuarnullu sumiiffimmik takunnikkusuttunut inissaqarfiunissaata ajornakusoornera akunnattoornartoq erseqqissaaticigineqarpoq.

UNESCO-qarfimmi iluaqutissat sumiiffimmi pinngortitap naleqarneranut, aammalu sumiiffimmi illoqarfimmut qanittumiilluni akornusersugaannginneranik pinngortitallu asseqannginneranik misigisaqartarnermut tunngasuupput. Sumiiffimmi pinngortitaq asseqanngitsoq nungullartitsinissamut, isigisaticigut akornusersorneqannginnissamut, nipiliortoqannginnissaanut aammalu sanaartornermut angallannermullu maleruagassiuussinikkut mingutsitsisoqannginnissaanut illersugaavoq. Tamatuma saniatigut aamma aallaaniarnermi aalisarnermilu, najugaqartut sunngiffimmi sammisaqarnerini takornariaqarnermilu pinngortitami akornusersugaanngitsumi angalasoqarsinnaanera, aammalu sumiiffimmi uumasunik illersuinissamut maleruagassiuussisoqarsimanera iluaqutissaavoq.

Ajoqutissat Ilulissat illoqarfiata inissiat akunnittarfiillu sanaartorneqarnerisigut allineqarnissaanut periarfissanik, kiisalu nunami nasittarfinnik illuaqqanillu, sunngiffimmi takornariaqarnermilu atugassanik sanaartornissamut periarfissanik killilersuinermut tunngasuupput. Taakku saniatigut piniarnermik aalisarnermillu inuusutissarsiutillit, najugaqartut takornariallu sumiiffimmut ornigunnissamut periarfissat killeqarput, aqqusernit ataaticigut killeqarmata, aammalu qamuterallannik qamutinillu assakaasulinnik motoorilinnik allanik atuinissaq killilersorneqarmat.

NIRAS'-ip suliniutaasinnaasut siunnersuutai

Nassuiaammi tikkuarneqarpoq, UNESCO-qarfiup annertussusia UNESCO-qarfimmi pinngortitaq alianaatsoq asseqanngitsorlu pisariaqanngitsumik akornusersunngikkaluarlugu maleruagassat atuuttut iluarsiiiffigineqarnerisigut annikillineqarsinnaasoq.

Nassuiaammi suliniutissatut siunnersuutit pingasut, iluaqutissanik annertusititsinissamut akornutissanillu annikillitsinissamut iluaqutigineqarsinnaasut saqqummiunneqarput:

Qamuteralaat illerni amerlanerusut: NIRAS-imiit siunnersuutigineqarpoq, Ilulissani eqqaanilu qamutit assakaasullit motoorillit atorlugit angallannermut, maanna maleruagassiaasunit annertuumik killilersorneqartumut periarfissat amerlineqarnissaat sukumiisumik misissuiffigineqassasoq.

Sunngiffimmi sammisaqarfiit: NIRAS-imit siunnersuutigineqarpoq, sumiiffinnik sammisaqarfinnik, najugaqartut takornariallu UNESCO-qarfimmut ornigussinnaanerinit periarfissanik annertusititsissusunik pilersitsinissamut suliniuteqartoqassasoq. Sumiiffiit sammisaqarfiit tassaassapput nunami killeqarfinni aamma/imaluunniit sumiiffinni eqqissisimatitani sumiiffiit killilikkat, sumiiffiup sinnerani maleruagassiornikkut oqilisaaffiusimasut, taamaalillunilu illuaqqanik unnuiffissanik nasiffinnillu sananissamut periarfissiiffiusinnaasut.

Illoqarfimmik ineriartortitsineq: NIRAS-imit siunnersuutigineqarpoq, inissianik, akunnittarfinnik illuaqqanillu nutaanik sanaartornikkut Ilulissat illoqarfianik alliliinissamut periarfissat sukumiisumik misissuiffigineqassasut. Nassuiaammi matumani pingaartumik Ilulissani kujammut periarfissat sukumiinerusumik misissuiffigineqarput.

Periarfissani taaneqartuni tamani UNESCO-qarfimmut eqqaanullu maleruagassat allanngortinneqarnissaat pisariaqarpoq. Kangiata UNESCO-qarfittut taaguuteqarnera allanngortinnagu suliniutissat atulersinneqarsinnaasussatut naliliiffigineqarpoq.

UNESCO-qarfimmut eqqaanullu maleruagassat naapertuunnerpaamik naleqqussarneqassappata najukkami innuttaasut najukkamilu sullissisut akuutinneqartariaqarput, aammalu misigisassatut pisariaqartitat aallaavigineqartariaqarlutik. Tamanna sumiiffimmi misigisassatut iluaqutissat akornutissallu pitsaanerusumik oqimaaqatigiissinnissaannik qulakkeerinissamut iluaqutaassaaq.

UNESCO-p toqqaanerata periarfissanut isumaa

Sumiiffiup nunarsuarmi kingornussassatut toqqagaanera UNESCO-p sumiiffimmi inatsisinut akisussaasuuneranik isumaqanngilaq. UNESCO-qarfik killeqarfiillu tassunga atasut pingaartumik kalaallit oqartussaasuunit maleruagassiuunneqarsimapput. UNESCO sumiiffimmi ingerlatsinissamut ilitsersuutininik saqqummiussisimavoq, aammalu sumiiffimmut maleruagassiat toqqaannartumik isumagisimanagit.

Nunanit tamalaanit assersuusiarineqartuni takutinneqarpoq, UNESCO-qarfinni amerlasuuni killeqarfeqartoq, taakkunanilu ingerlatsinerit sumiiffinni assigiinngitsuni pisariaqartitat eqqarsaatigalugit eqaatsorujussuarnik ingerlatsisoqartartoq. Tassalu UNESCO-qarfinni taakkulu killeqarfiini najukkani pissutsit aallaavigalugit ingerlatsisoqarsinnaavoq.

Maleruagassiuussinerit periarfissanut isumaat

Nassuiaammi erseqqissaatigineqarpoq, sumiiffiit inatsisit paasiniaaffigisassatut pisariusut, UNESCO-qarfiit illersorneqarnissaannut assigiinngitsorpassuarnik eqqarsaateqarfiusut atorlugit maleruagassiorneqartartut. Sumiiffimmi periarfissat pitsaanerusumik atorneqassappata, inatsisit ataatsimoortut taakku tamakkerlugit misissuiffigineqartussaapput.

Maleruagassat maanna atuuttut nalunaarutininik pilersaarutinillu assigiinngitsuninik arlalinnik, assigiinngitsuninik eqqarsaateqarfiusuninik, assersuutigalugu imermik imerneqarsinnaasumik illersuinissamut, angallannermut,

sinerissamut kulturikkullu eqqaassutissanut maleruagassiuiffiusunik imaqarput. Sumiiffimmut maleruagassat allanngortinneqassappata, oqartussaasut nalunaarutillu, aammalu pilersaarutit arlallit akuutinneqartariaqarput.

Iluaqutissanik annertusititsinissamut akornutissanillu annikillisitsinissamut periarfissat paasiniarneqarnerini maleruagassat tamarmiusut ingerlateqqinneqarnissaat paasineqarnissaallu pingaaruteqarpoq.

lnatsisit maleruagassat annertuut soqutigisallit apersoneqarnerini ilisimaneqanngillat paasiuminaallutilluunniit. Sullissisuniit iluaqutissanik saqqummiussisoqartarpoq, aammalu allat "UNESCO killilersuisuusoq", "UNESCO-p isumagigaa" il.il. oqallisigalugu akornutissanik pingaartillugit saqqummiuppaat. UNESCO taamaalilluni qitiusutut saqqummiunneqarpoq.

UNESCO-qarfiup nalingata aalajangerneqarnera

UNESCO-qarfimmi pinngortitaq alianaatsuvoq asseqanngitsuullunilu, najukkami innuttaasunut takornarianullu naleqarluartoq. Nalinga taanna UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqutissat annertusineqarnissaannut akornutissallu annikillisinneqarnissaannut oqimaaqatigiissitsinissamut ilaatinneqassaaq.

Sumiiffimmi takornariaqarnermi isertitat amerliartorput, nutaamillu mittarfittaartoqarnerani amerleqqissasut naatsorsuutigineqarpoq. Sullissisut ilaasa isaanni takornariaqarnerup nalinga aamma sumiiffimmik UNESCO-qarfimmik toqqaasimanerup pilersaarutigineqarneranit taparserneqarpoq.

NIRAS-ip nassuiaammi matumani naatsorsuinermini ukiumut Ilulissanut takornariaqarnermut aningaasaqarnermi kaaviiartitat ilanngullugit naatsorsorpai. Ilulissani illoqarfimmut takornariartartunut kisitsisitigut paasissutissat, aamma takornariat Ilulissani Kalaallillu Nunaanni atuinerinik misissueqqissaarnerit tunngavigalugit Ilulissani takornariaqarnermut aningaasaqarnermi kaaviiartitat tamarmiusut missiliorneqarsinnaapput, kisiannili sumiiffiup UNESCO-p toqqaaffiata annertussusia takornariaqarnermut aningaasaqarnermi kaaviiartitat amerlassusiinut sukkut qanorlu annertutigisumik iluaqutaanersoq annertussusileruminaappoq.

3. Periaatsit

Matuma kinguliani periaatsit, nassuiaasiornermi suliassaqarfiit akimorlugit suliaqarnermi atorneqartut allaaserineqarput. Nassuiaammi suliat akimorlugit ilisimasat, pilersaarutit inatsisillu, Ilulissani UNESCO-qarfimmi periarfissanut isumaqartut pillugit misissueqqissaarnerit tunngavigineqarput. Misissuineq taanna apersuinerik tapertaqartinneqarpoq, tassanilu oqartussaasunit suliniaqatigiiffinnillu attuumassutilinnit saqqummiussisut iluaqutissanik annertusititsiniarluni akornutissanillu annikillitsiniarluni periarfissat pillugit misigisimasaminnik saqqummiussipput.

3.1. Suliat akimorlugit misissueqqissaarnerit

UNESCO-p toqqaaneranut, UNESCO-qarfimmut eqqaanullu maleruagassanut atuuttunut aammalu sumiiffimmi sammisanut tunngatillugu nassuiaatip imai, suliaqarfiit akimorlugit allakkatigut najoqqutassanik attuumassutilinnik misissueqqissaarnikkut pissarsiarineqarput. Najoqqutassat pingaarnerit tassaapput pilersaarusiortarnermut inatsimmi maleruagassat nalunaarutillu assigiinngitsut, kommunimi pilersaarummut tapiliussat aammalu malittarisassat. Kiisalu nunarsuarmi kingornussassaritami ingerlatsinerimut pilersaarut maanna atuuttoq eqqaaneqarsinnaavoq.

Suliaqarfiit akimorlugit misissueqqissaarnerimut aamma Ilulissani takornariaqarnermi aningaasaqarnermik misissueqqissaarnerit ilaatinneqarput. Periaatsit taakku tamarmik nassuiaammi immikkoortuni tassunga attuumassutilinnut atatillugu nassuiaatigineqarput.

3.2. Soqutigisaqartunik apersuineq

Allakkianut pioreersunut nalunaarsukkanut soqutigisaqartut qulingiluat apersorneqarnerini ilisimalikkat nutaat tapiliunneqarput¹. Soqutigisaqartut apersorneqartut suliniaqatigiiffinnit oqartussaasunillu, Ilulissani UNESCO-qarfimmiit assigiinngitsunik misilittagaqartunit isummersortuniillu pisuupput. Soqutigisaqartut apersorneqartut tassaapput:

- Avannaata Kommunia – Aningaasaqarnerimut Ataatsimiititaliaq aamma Teknikkeqarnerimut Ataatsimiititaliaq
- UNESCO-qarfik pillugu nittartakkamik suliaqartoq – atorfeqartuusimasoq aamma qanittukkat atorfinittoq
- IAAP, Ilulissani Piniartut Peqatigiiffiat
- Kangiata Illorsua, Ilulissat Isfjordscenter
- Takornariartitsisartut: Visit Greenland; Albatros Arctic Circle; World of Greenland

Tassalu matumani siammasissumik misissuisoqangilaq imaluunniit najugaqartunik amerlasuunik, suliap matuma ingerlanerani kingusinnerusukkat pingaaruteqartussanik akuutitsisoqarani. Kisianni pitsaassuseq eqqarsaatigalugu apersuisoqarpoq, tassanilu soqutigisaqartut toqqakkat UNESCO-qarfiup annertussusiani qanoq eqqarsaateqarnerminnik oqaluttuarnissamut periarfissinneqartut oqaluttuartinneqarput. Apersuinerimi ajornartorsiorfiusut misigisallu assigiinngitsut, UNESCO-qarfiup annertussusianut attuumassutilit paasineqarnissaat siunertarineqarpoq. Taamaalilluni apersuinerit sumiiffiup isumaanut annertussusianullu siunnerfinnut assigiinngitsunut iluaqutigineqartussaapput.

Apersuineri pissutsit suut najukkami ineriartortitsinerimut, inuunerup ingerlanneqarneranut UNESCO-qarfimmilu takornariaqarnerimut siarsaataasutut killilersuutaasutulluunniit misigineqartarnerisut paasinarsitinneqarpoq. Apersuinerit aamma UNESCO-qarfimmi taassumalu annertussusiani iluaqutissat annertusinissaannut akornutissallu annikillisinnaannut periarfissanik tikkuussinissamut iluaqutigineqarput.

---

¹ Taakku saniatigut sullissisut marluk, Ilulissani najugaqartut peqataanissamik kissaateqangillat, imaluunniit apersorneqarnissaminnik aperineqarnerminni akissuteqarsimanatik.

Apersuinerni apersuinissamut ilitsersuut, soqutigisaqartunut soqutiginaritaminnik saqqummiussinissamut periarfissiisut tunngavigineqarpoq. Apersuinermit ilitsersuut apersuinerillu NIRAS-ip inuiaqatigiinni pissutsinik misissuisartuinit, Kalaallit Nunaat ajornartorsiutaasullu pillugit ilisimasalinnit suliarineqarput. Soqutigisaqartut tamarmik kalaallisut danskisullu saaffigineqarput, taamaattumillu apersuinerup kalaallisut danskisulluunniit ingerlanneqarnissaanik qinigassinneqarlutik. Ilitsersuut kalaallisuumut nutsigaavoq, apersuinerillu ataasiakkaat kalaallimik, apersuinermit siunertaasut periaasiusussallu pillugit ilitsersorneqarsimasumik oqalutseqarluni ingerlanneqarput.

Nalunaarusiami apersuinerni takussutissiorfiusumik oqaaserineqartut *uingasunik allallugit* saqqummiunneqarput.

4. UNESCO-qarfiup ilisaritinneqarnera

Immikkoortumi matumani Kangiata nunarsuarmi kingornussassatut toqqarneqarnerata oqaluttuarisaanera sinaakkusiussallu, aammalu UNESCO-p tassani inissisimanera allaaserineqarput.

2004-mi aasakkut Ilulissat Kangia UNESCO-p nunarsuarmi kingornussassanut allattuiffianut ilanngunneqarpoq. UNESCO FN-ip ataani nunani tamalaani suliniaqatigiiffiuvoq, nunarsuaq tamakkerlugu sumiiffinnik kulturikkut pinngortitarlu eqqarsaatigalugu naleqartitanik sumiissusersiniartarnermik, illersuinermik piujuartitsinermillu siuarsaaffiusoq. Tamatumunnga atatillugu UNESCO-miit sumiiffiit kulturikkut pinngortitarlu eqqarsaatigalugu immikkut ittumik naleqartitanik toqqaasarpog, taakkulu nunarsuarmi kingornussassat allattorsimaffiannut allattarlugit.

UNESCO-p nunarsuarmi kingornussassanut allattuiffianut ilanngussisoqassappat, sumiiffik nunarsuarmi asseqanngitsumik isumaqartutut inissisimasussaavoq. Ilulissat Kangia kangerluup asseqanngitsumik iluseqarluni sersersuaqarnera sersersuullu iigarnerani ilulissat ingerlaarfiinik sarfaqarnera peqcutigalugu toqqarneqarsimavoq. Kangerlummi sarfat ilulissat ingerlaarfii Qalasersuup Kujalliup avataani serminut iigartartunut tamarmiusunut sanilliulluni iigarfiunerpaasarput, aammalu tassani sermip iigartarnerani ilulissat pinngortartut Kalaallit Nunaat tamakkerlugu serminut iigartartunit ilulissat pinngortartut 10 %-iinik annertussuseqarput. Tamatuma saniatigut Ilulissat Kangiata piukkunnaatilittut toqqarneqarnerani Kangiani pinngortitami qaarsut, sermit imarlu tikinneqarsimanngitsut alianaatsullu tunngavigineqarsimapput. Taamaalilluni Ilulissat Kangia *pinngortitatut nunarsuarmi kingornussassatut*² allattaavimmut ilanngunneqarsimavoq.

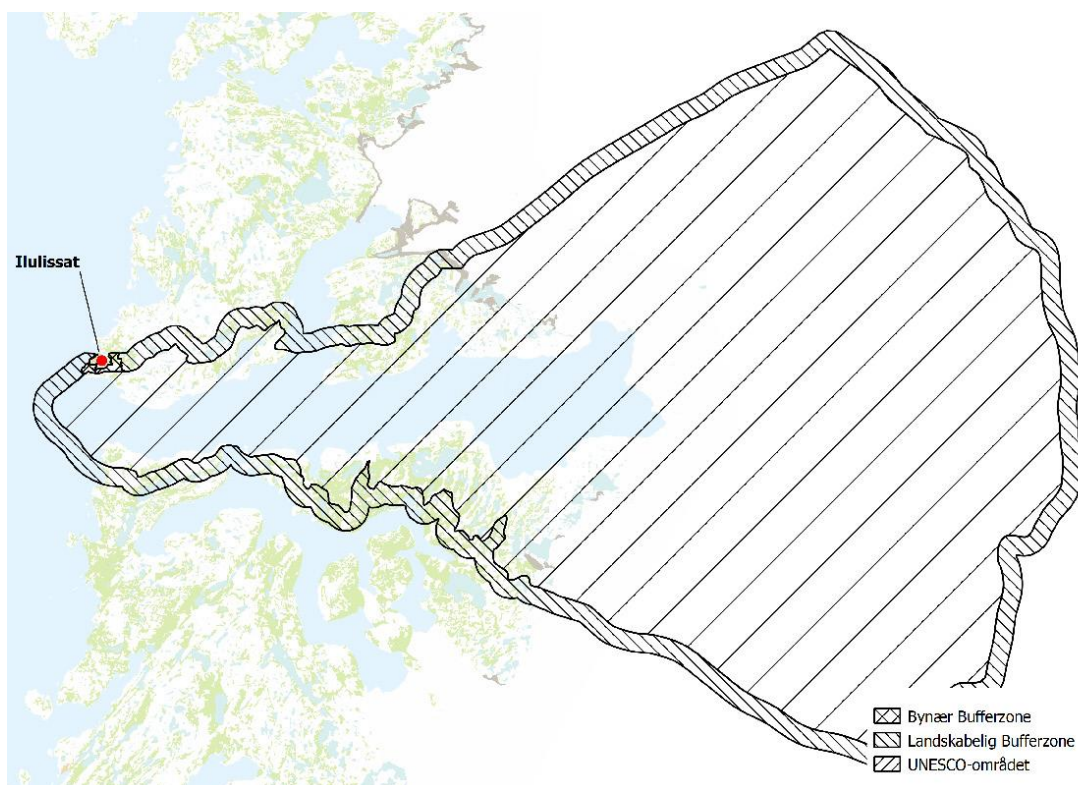
UNESCO toqqagaa Ilusiliaq 4.1-imi sumiiffik kittorartitaartumik titartarneqartoq, nalunaarusiami matumani "UNESCO-qarfik"-mik taagorneqartoq pineqarpoq. Toqqaanermut atatillugu aamma nunami killeqarfik aamma illoqarfiup tungaanut killeqarfik, sumiiffiup illersorneqarneranut iluaqutaasussatut aalajangiunneqartut pilersinneqarput.

UNESCO-qarfik 2003-imili Namminersornerullutik Oqartussaasimasuni eqqissisimatitsinissamut nalunaarusiamut ilaatinneqarpoq.

---

² Ilulissat Kangiata toqqarneqarneranut tunngaviusut – Nunarsuarmi kingornussassatut naleqarnera / nunarsuarmi asseqanngitsuunerminut naleqarnera (OUV)

1. Pinngortitami malunnaatilik asseqanngitsoq aamma pinngortitaq tupinnaannartumik alianaatsoq
  - Sikut sukkaasumik ingerlaartut, kangerlummi sikorasaartumi toqqaannartumik uukkaasartut
  - Qaarsoq, sermeq imarlu angallavigiuminaatsuunerat pinngortitallu alianaatsuunera ataqatigiillutik kiisalu nipit pissanganartut isigisarlu piuiunaatsoq
2. Nunarsuup oqaluttuarisaanerani killiffimmut assersuutissaq asseqanngitsoq
  - Nunarsuup pinngortituleranerani kingullermik sermeqarsimaneranut assersuutissaq asseqanngitsoq
  - Sermeqartunut ilisimatusarnermut asseqanngitsumik pingaaruteqartoq

Ilusiliaq 4.1: UNESCO-qarfimmumut killeqarfegartumut nunap assinga.

UNESCO-p toqqaaneranut atatillugu UNESCO-qarfiup ingerlanneqarneranut maleruagassat arlallit, immikkoortoq 5-imi taaneqartut pilersinneqarput.

Nunani tamalaani UNESCO-qarfinnik misissueqqissaarnerit

International Union for Conservation of Nature (IUCN) nunarsuarmi kingornussassaqaarfiit qanoq innerinik ingerlaavartumik misissueqqissaartarpoq. IUCN-ip saqqummiussaani, *Conservation Outlook Assessment 2020-mi*³ silap pissusiata allannguutai Ilulissat Kangiata nunarsuarmi kingornussassaaneranut ulorianartorsiortitsinerpaatut allaaserineqarput, kiisalu takornariaqarneq, aalisarneq, imaatigut angallanneq silaannakkullu angallanneq annilaangagineqannginnerullutik. Kisiannili naliliineq malillugu siunissami takornariat amerlissasut naatsorsuutigineqarpoq, ilaatigut nunani tamalaani timmisartunut mittarfik nutaaq, 2024-mi ammarneqartussa qeqqutigalugu. Tamanna pissutigalugu siunissami ingerlatsinissami takornariat amerlinissaannut ilimasuuteqarnerup ilaatinneqarnissaa pingaaruteqarpoq.

IUCN-imit oqaatigineqartut malillugit Ilulissat Kangiata illersorneqarnera, ingerlanneqarnera inatsillu "pitsaalluinnartut" allaaserineqarput. Naliliinermi ingerlatsinermut atatillugu sulisut UNESCO-qarfinnik ingerlatsinermut naammannersut, kiisalu sumiiffimmi avataanilu aalisapiluppallaartoqalersinnaanera annilaangassutaasunit annertunerpaapput. *World Heritage Convention-ip (WHC)* malittarisassiaani allassimavoq, najukkami innuttaasut taakkunanilu ileqqut illersorneqassasut, aammalu sumiiffimmi pijuartitsiffiusumik ineriartortitsinissaq tapersorneqassasoq.

³ "Ilulissat Icefjord", World Heritage Outlook, IUCN: <https://worldheritageoutlook.iucn.org/explore-sites/wdpaid/902373>

5. UNESCO-qarfimmi eqqaanilu malittarisassat maleruagassallu atuuttut

UNESCO-qarfimmut sumiiffimmi suliaqarnissamut inatsisit aalajangersakkallu arlalippassuit atuutsinneqarput. Taakku immikkoortumi matumani saqqummiunneqarput, tassanilu maleruagassiat imaat allaaserineqarput, aammalu UNESCO-qarfippiamut aammalu nunami illoqarfimmullu qanittumi killeqarfimmut atasunnngortinneqarlutik. Sumiiffimmut maleruagassiat atuuttut saqqummiunneqarput – tassalu aamma akimuilluni maleruagassiat, UNESCO-qarfiup toqqagaaneranut toqqaannartumik atasunnngortinneqanngitsut, taamaakkaluartorli sumiiffiup atorneqarneranut isumallit ilaatinneqarput. Tassunga tunngatillugu oqartussaasut suut inatsimmut sunniuteqarsinnaanersut erseqqissaasoqarpoq, tassungalu UNESCO-p sumiiffimmi oqartussaasutut inatsisiliortuunngitsoq ilaatinneqarpoq. Kiisalu sumiiffimmut maleruagassianik ingerlatitseqqinnissamut pisariaqartitsineq misissuiffigineqarpoq.

Tabeli 5.1-imi malittarisassat inatsisit aalajangersakkallu, UNESCO-qarfimmut sunniuteqartut allassimapput. Erseqqissaatigissallugu pingaaruteqarpoq, "Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention" (OG) kisimi UNESCO-p toqqaasimaneranut toqqaannartumik kinguneqartitsiffiusussammat, aammalu malittarisassat inatsisitigut pituttuiffiunngimmata.

Tabelip imaani immikkoortumi matuma kingulianiittumi UNESCO-qarfimmut killeqarfinnullu tassunga atasuni sunniutit tunngavigalugit allaaserinnittoqarpoq. Takussutissiami takuneqarsinnaasutut, UNESCO-qarfinnik toqqaaneq isumaqanngilaq UNESCO oqartussaasuusooq sumiiffimmi susoqarsinnaanissaanut inatsisilik suliaqartussa. Kisianni malittarisassanik (OG) suliaqartarluni. Tassani Nunarsuarmi kingornussassanut komité/World Heritage Committee, qullersaavoq.

Tabeli 5.1: UNESCO-qarfimmi eqqaanilu malittarisassat, inatsisitigut sinaakkutissat, inatsisit, aalajangersakkat il.il.

Malittarisassat, inatsisitigut sinaakkutissat, inatsisit, aalajangersakkat il.il.	Oqartussaasut	Imaat pingarnerit
Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention	Nunarsuarmi kingornussassanut ataatsimiititaliaq/ World Heritage Committee	UNESCO-qarfinnik ingerlatsinermut illersuinerimullu malittarisassat, taakkununga UNESCO-qarfiit eqqaani killeqarfinnut malittarisassat ilanngullugit (artikel 79-119)
Pilersaarusiornermut inatsit (Pilersaarusiorneq aamma nunaminertat atorneqartarnerat pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 17, 17. november 2010-meersoq, kingusinnerusukkut allannguuteqartinneqartoq)	Namminersorlutik Oqartussat	- Nunaminertanut oqartussaaffeqarneq pillugu inatsit - Kommunimi pilersaarummut tapiliussaq D9-mik allanngortitsisoqassappat Namminersorlutik Oqartussani oqartussaasut akuersissuteqarnissaat pillugu aalajangersagaq, tak. §11
Nunarsuarmi kingornussassaqarfimmik ingerlatsinissamut pilersaarut 2022: Ilulissat Kangia	Nunalerinermut, Imminut Pilersornermut, Nukissiutinut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik,	Qitiusumik aqutsissut, periarfissat unammilligassallu atuuttut tuffissaqarnissaat siunertaralugu. Ilaatigut ingerlatsinermi suliniutit, maanna ilaatigut ukununga tunngassuteqartut allattorsimaffiannik imaqarpoq:

	Avannaata Kommunia suleqatigalugu	<ul style="list-style-type: none"> - Eqqissimatitsinermut nalunaarummik iluarsaassineq - Piujuartitsiviusumik alapernaarsuinissamut pilersaarusioneq - Najugaqartut killeqarfinni illoqarfimmik takornariaqarnermillu ineriartortitsinissamik kissaateqarnerat
Ilulissat Kangerluata, Kangiata, eqqissimatinneqarnissaa pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat	Namminersorlutik Oqartussat	<ul style="list-style-type: none"> - UNESCO-qarfiup eqqissimatinneqarnera - UNESCO-qarfimmi atuinissamut, angallannissamut suliaqarnissamullu aalajangersakkat - Ingerlatsinermut pilersaarutip suliarineqarneranut akisussaasut - Sermermiut qooruatigut ajornartoornermi angallannissamut immikkut ittumik akuersissut⁴
Kommunimi pilersaarummut tapiliussaq D9 – UNESCO-p Nunarsuarmi Kingornussassarititaanut killeqarfik illoqarfimmut qanittoq.	Avannaata Kommunia	<ul style="list-style-type: none"> - Sumiiffimmi illunik sanaartukkanilluunniit sanaartortoqaqqusaannginneranut aalajangersagaq - Sumiiffimmi atortut motorillit atorlugit angalasoqaqqusaannginneranut aalajangersagaq, tassanili maskiinat illiniliutit illineqarfissatut aalajangersarneqartuni angalasinnaasut pineqanngillat
Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq O4 – UNESCO-p nunarsuarmi kingornussassarititaani nunami killeqarfik	Avannaata Kommunia	<ul style="list-style-type: none"> - Sumiiffimmi illunik sanaartukkanillu killilimmik sanaartornissamut aalajangersakkat - Illinerni aalajangersarneqarsimasuni qamutit assakaasullit motorillit atorlugit angallannermut aalajangersakkat

⁴ 2022-mi aamma 2023-mi Naalackersuisut sikut peqqutaallutik aalisartut Ilulissat Umiarsualiviannut talissinnaannginnerini Sermermiuniit aalisakkanik assartuussinissamut atatillugu ajornartoornermi nunninnissamut illiniliornissamullu immikkut ittumik akuersissuteqarput. Naalackersuisut kisimik eqqissimatitsinermut nalunaarummik saneqqutsisinnaanissamut akuersissuteqarsinnaapput.

<p>Assartuutit motorinik ingerlatillit atornerqarneri pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 10, 10. oktober 2013-imeersoq</p>	<p>Namminersorlutik Oqartussat</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sermermiut qooruatigut ajornartoornermi angallannissamut immikkut ittumik akuersissut
<p>Avannaata Kommuniani ukiuunerani Ilulissat eqqaanni assartuutit motorinik ingerlatillit nunaannarmi atornerqarneri pillugit ileqqoreqqusaq</p>	<p>Avannaata Kommunια</p>	<p>Ilulissani eqqaanilu qamutinik assakaasulinnik angallaffiit killilikkat illernillu</p> <p>Ilaatigut:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ukiuunerani illinertigut angallannissamut killilersuineq pillugu aalajangersakkat - 2025-p tungaanut imeqarfimmut killeqarfik aqqusaarlugu illinertigut angallannissamut immikkut ittumik akuersissut
<p>Avatangiisit innarlitsaaliorneqarnissaanik pillugu Inatsisartut inatsisaat pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaanni nr. 4-mi, 17. februar 2022-meersumi § 28.</p>	<p>Namminersorlutik Oqartussat</p>	<p>Imeqarfiup killeqarfianut inatsit. Ilaatigut:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Qamutit assakaasullit motorillit angalanissaat inerteqqutaavoq - Illunik, aqqusinernik pisuinnaalluunniit aqqusernik sananissaq inerteqqutaavoq - Illunik pioreersunik alliliinissaq inerteqqutaavoq
<p>Pinngortitamik illersuineq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 29, 18. december 2003-meersoq</p>	<p>Namminersorlutik Oqartussat</p>	<p>Asimi sineriammiit 100 meterinut illersuinissamut killiliussaq</p>
<p>Kulturimut eqqaassutissanut / Eqqissimatitsinermut inatsisit (Eqqissimatitsisarneq aamma allatigut kulturikkut eriagisassanik kulturikkut kingornussatut illersuineq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 11, 19. maj 2010-meersoq, 2019-imi nutarterneqartoq)</p>	<p>Namminersorlutik Oqartussat</p>	<p>Kulturikkut kingornussassanik tamanik illersuineq. Ilaatigut:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eqqaassutissanik itsarnitsanik eqqissimatitsineq - Eqqaassutissanit itsarnitsaniit 20 meterit iluanni suliaqartoqannginnissaa

5.1. UNESCO-p toqqaanerani inatsisinut tunngassutillit sunniutillu pituttuiffiusut

Tabeli 5.1-imi allassimasutut UNESCO-p toqqaanerata kingunerisaanik UNESCO-qarfimmi ingerlatsinissamut malittarisassiorqarpoq: *Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention*. UNESCO-miit malittarisassat, tak. Tabeli 5-imi quleriinni siulleg, inatsisitigut pituttuisuunngillat, kisiannili tassani sumiiffimmut inatsisiliornissamut ingerlatsinermullu pilersaarusiornissamut ilitsersuinissaq siunertarineqarpoq.

Malittarisassanut ilaatigut UNESCO-qarfik kaajallallugu killeqarfinnut malittarisassat, sumiiffimmi ingerlatsineq illersuinerlu, kiisalu tunngavissat, sumiiffiup 'Outstanding Universal Value'-mik taaneqarnissaanut naammassineqartussat ilaatinneqarput. Malittarisassat ilaat aamma najukkami innuttaasut piujuartitsiffiusumik illersuinissamut aammalu nunarsuarmi kingornussassarititaasup piujuarnissaanut akuutinneqarnissaasa eqqarsaatigineqarnissaanut tunngasuupput.

Killeqarfiup killissalersugaanerani allannguutit "minor boundary modification"-imik taagorneqartoq (OG § 164⁵) malippaat. Allannguutissatut kissaatigineqartoq Nunarsuarmi kingornussassanut ataatsimiititaliamitmit suliarineqartussaavoq akuerineqartussaallunilu (ataatsimiititaliap siunnersuisartuiniit, pinggortitami nunarsuarmi kingornussassanut tassaasumit IUCN, naliliineq inassuteqarnerlu tunngavigalugu).⁶

Naleqartitanut Nunarsuarmi kingornussassanut allattuiffimmi ilanngunneqarsimasunut sunniutaasussat nalilersorneqartariaqaraluarput kiisalu UNESCO-mi World Heritage Centre nalunaarfigineqarsinnaallutik, takuuk OG § 172 (aamma takuuk fodnote 2, qupp. 11).

OG § 172 naapertorlugu State Parties sapinngisamik siusinnerpaamik paasissutissanik nassiussinissamut kaammattorneqartussaapput, tassa imaalluni allanngortitsinissamik eqqarsaatigineqartup sunniutissaannik nalilersuinissamut naammattunik najoqqutassaqaarnialeripat (naliliinerit ataatsimoortut ilanngullugit), aammalu utertinneqarsinnaanngitsumik aalajangiisoqannginnerani imaluunniit utertitsinissap ajornakusuulinnnginnerani. Allattoqarfiup paasissutissiinerit IUCN-imi siunnersuisartunut immikkut ilisimasalinnut ingerlateqqittussaavai. Nalunaarutiginninnerit sukulluunniit nassiunneqarsinnaapput, kisianni piffissaq suliarinniffiusoq suliassap pisariussusaa apeqqutaalluni assigiinngitsuusinnaavoq. Taamaattoq qaammatit 1-3 iluanni akissuteqartarneq nalinginnaasuvoq. Nalunaarutiginninnissamut pisussaaffeqarneq nunarsuarmi kingornussassaqaarfiup, killeqarfiliineq ilanngullugu, killissalersugaanerani iluani suliassanut atuuppoq, kisianni aamma taakkua Nunarsuarmi kingornussassaqaarfinnut allattuiffimmi ilanngutsitsineq tunngavigalugu taakkua sunniuteqarsinnaappata, suliassanut nunarsuarmi kingornussassaqaarfiup eqqaaniittunut atuulluni.

Allanngortitsinissamik kissaatigineqartoq nassuiarneqassaaq aammalu UNESCO-mi World Heritage Centre-mi allattoqarfimmut, suliassanik Nunarsuarmi kingornussassaqaarfinnut komité-mi suliarineqartussanik katersisartumut, nassiunneqassalluni. Najoqqutassat sukulluunniit nassiunneqarsinnaapput, taamaattoq Nunarsuarmi kingornussassaqaarfinnut komité-mi ukioq taanna suliarineqarsinnaanissaannut kingusinnerpaamik 1. februar nassiunneqassallutik (komité ukiumoortumik ataatsimiinnerit akornanni suliassanik suliarinnittanngilaq).

5.2. UNESCO-qarfimmut, nunami killeqarfimmut killeqarfimmullu illoqarfiup qanitaniiittumut maleruagassat

Matuma kinguliani maleruagassat, UNESCO-qarfimmut inatsisitigut pituttuiffiusut sunniutaat allaaserineqarput, tak. Tabeli 5.1. UNESCO-qarfimmut killeqarfinnullu inatsisinik immikkut ittunik pilersitsisoqarsimavoq. Maleruagassanik allanik, sumiiffimmut kinguneqartussanik atuuttoqarpoq, taakkulu matuma kinguliani allaaserineqarput.

⁵ Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention: <https://whc.unesco.org/en/guidelines/>

⁶ "Minor Boundary Modification", Ilulissat Icefjord, WHC: <https://whc.unesco.org/en/list/1149/>

Maleruagassat ilaat suliassaqarfimmut pingasuusunut tamanut, tassalu UNESCO-qarfimmut, nunami killeqarfimmut aammalu killeqarfimmut illoqarfiup qanitaaniittumut attuumassuteqarput. Allat sumiiffimmut marluinnarnut ataasiinnarmulluunniit tunngasuupput. Maleruagassat eqqarsaatigisassanut assigiinngitsunut pituttorsimapput, taakkulu UNESCO-qarfiup illersorneqarnissaanut attuumassuteqartariaqanngillat, kisiannili aamma sumiiffimmi eqqarsaatigisassanut allanut, soorlu imermik imerneqarsinnaasumik illersuineranut attuumassuteqarsinnaallutik.

UNESCO-qarfik

UNESCO-qarfik Namminersornerullutik Oqartussat eqqissisimatitsineranut nalunaarutaat 2007-imeersoq⁷ naapertorlugu eqqissisimatitaavoq, tassanilu ilaatigut allassimavoq, sammisat arlallit, soorlu tupernerit, pukkitsukkut timminerit aammalu UNESCO-qarfimmi kisarsimaarnerit inerteqqutaasut. Sumiiffimmi eqqissisimatitami qamutit assakaasullit motoorillit, soorlu qamuteralaat, illiniliutit qamutillu larvefod-illit atorlugit angalanissaq inerteqqutaasoq. Taakku saniatigut Avatangiisinut Pinngortitamullu Pisorta qarfik Ilulissani kommunalbestyrelsimut tusarniaareernermini akuersiteqqaartinnagu sanaartornissaq inerteqqutaavoq.

Sumiiffik siornatigut UNESCO-qarfittut toqqarneqarnissani sioqqullugu sumiiffimmi ingerlatsinissamut pilersaarutaasut, kiisalu eqqissisimatitsineranut nalunaarut 2003-meersoq⁸ tunngavigalugit eqqissisimatinneqarpoq. UNESCO-qarfimmut oqartussaasut akisussaaffii ingerlatsinermullu suliniutit *Nunarsuarmi kingornussassa qarfiusumi ingerlatsinermut pilersaarut: Ilulissat Kangiani*⁹ allaaserineqarput.

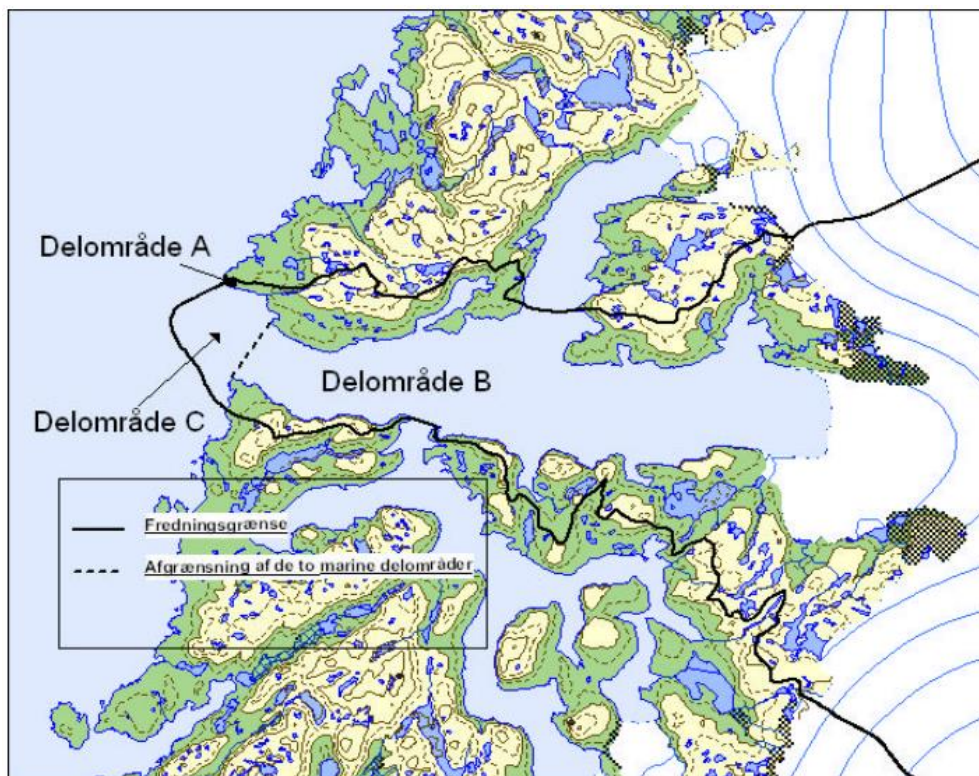
UNESCO-qarfimmi eqqissisimatitsineranut nalunaarut sumiiffimmut pingasunut agguagaavoq: A, B aamma C, Ilusiliaq 5.1-imi takutinneqartoq. Sumiiffiup immikkoortua A kulturikkut kingornussassa qarfimmut Sermermiunut tunngasuuvoq. Sumiiffiup immikkoortua B Ilulissat Kangiata imartaanut ilorlermut tunngasuuvoq. Sumiiffiup immikkoortua C Kangiata silarpasissortaanut tunngasuuvoq.

Sumiiffiup immikkoortuani B-mi imaatigut angallaneq inerteqqutaavoq, tassanili inuussutissarsiutigalugu aalisarnermut, aallaaniarnermut piniarnermullu, kiisalu annaassiniarnermut ujarlernerimullu atatillugu imaatigut angallaneq pineqanngilaq. Sumiiffiup immikkoortuani C-mi taamaallaat angallatit, aalajangersimasumik angissusillit tikillugit imaatigut angallassinnaapput, tak. Eqqissisimatitsineranut nalunaarut. Eqqissisimatitsineranut nalunaarut naapertorlugu sumiiffik eqqissisimatitaasoq tamakkerlugu nunamukarnissaq inerteqqutaavoq. Aalisartut piniartullu inuussutissarsiornermimmut atatillugu nunamukarsinnaapput, taamaattoq sumiiffiup ilaaniinngitsoqA.

⁷ Ilulissat Kangerluata, Kangiata, eqqissisimatinneqarnissaa pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 10, 15. juni 2007-imeersoq: https://nalunaarutit.gl/Groenlandsk-lovgivning/2007/bkg-10-2007?sc_lang=kl-GL

⁸ "Nomination File", Ilulissat Icefjord, WHC: <https://whc.unesco.org/uploads/nominations/1149.pdf>

⁹ "Nunarsuarmi kingornussassa qarfiusumi ingerlatsinermut pilersaarut: Ilulissat Kangia 2022", Naalakkersuisut, Avannaata Kommunia aamma Ilulissat Kangia: <https://kangia.gl/-/media/kangia/publikationer/forvaltningsplan-ilulissat-isfjord-2022-grl.pdf>

Ilusiliaq 5.1: Ilulissat Kangerluannut eqqissimatitsinissamut nalunaarummi sumiiffiit immikkoortuinut takussutissiaq. Najoqqutarisaq: Ilanngussaq 3, Ilulissat Kangerluata, Kangiata, eqqissimatinneqarnissaa pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 10, 15. juni 2007-imeersoq

Nunami killeqarfik

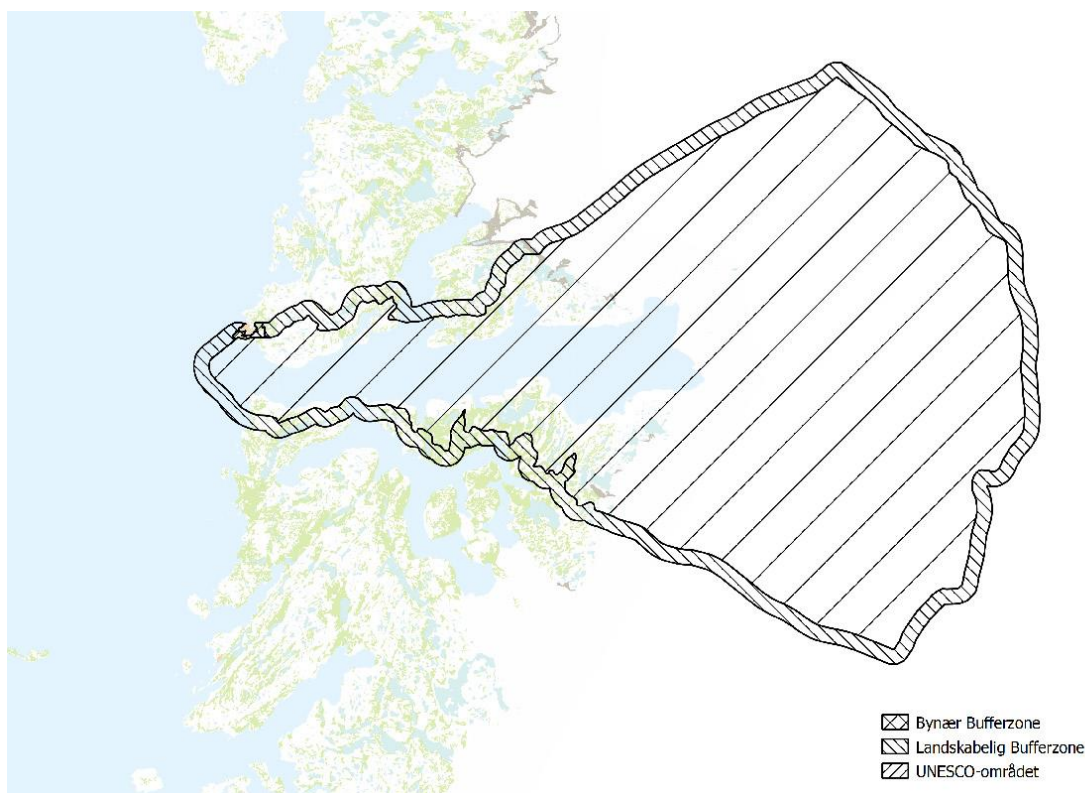
Nunami killeqarfik pillugu aalajangersakkat Avannaata kommunianit UNESCO-p nunarsuarmi kingornussassaqarfiata nunami killeqarfia pillugu kommunimut pilersaarummut tapiliussami akuerisaapput.¹⁰ Nunami killeqarfik UNESCO-qarfik kaajallallugu 2 km-inik ungasissusilimmiippoq, Ilulissat illoqarfiata eqqaani kujammut illoqarfimmut killeqarfimmit ungaluneqarsimasoq kisimi pinnani.

Kommunip pilersaarutaani, nunami killeqarfimmut tapiliussami, ilaatigut sumiiffimmi sanaartortoqartussaanginnera aalajangersarneqarpoq – tassanili iluaqqat piniariartarfiit annanniartarfiillu ataasiakkaat pineqanngillat. Kisiannili Avannaata Kommuniata Teknikkeqarnermut Ataatsimiititaliaanit 2022-mi juunimi illuaraq nunami killeqarfiup iluaniittoq, kommunimut pilersaarummut tapiliussami illuaqqatut, sunngiffimmi/takornariaqarnermi siunertanut atorineqartutut, kiisalu illuaqqatut annanniarfittut/piniariartarfittut tamanit tikinneqarsinnaasutut allaaserineqartoq akuerineqarpoq¹¹. Tamatuma saniatigut sumiiffimmi angallannermut pilersuinernullu atortunik sanasoqarsinnaangitsoq, aammalu angallatit motoorillit atorlugit angallannerit taamaallaat illinertut aalajangersakkat aqutugalugit ingerlanneqarsinnaasooq kommunimut pilersaarummut tapiliussami aalajangersarneqarpoq.

¹⁰ "O04 – UNESCO-p nunarsuarmi kingornussassaqarfiata nunami killeqarfia", Avannaata Kommunia: <https://kommuneplan.avannaata.gl/nunaminertanik-agguassisarneq-det-aabne-land/nunaannaq-det-aabne-land/0003-o04-gl/>
¹¹ "Avannaata Kommuniiani kommunimut pilersaarummut tapiliussaq nr. 29 Avannaata Kommunia 2018-30", Avannaata Kommunia: https://avannaata.cowiplan.dk/media/4141/kpt-29_0003-o04_vedtaget.pdf

Kalaallit pilersarusiortarnermut inatsisaat¹² malillugu kommunalbestyrelsi nunaminertanut oqartussaasuvoq. Kisiannili kommuni nunamilu killeqarfinnut aalajangersakkanik saneqqutsisinnaanermut akuersissuteqarnissamut piginnaatitaaffeqanngilaq, tamatumunnga immikkut ittumik akuersissuteqarnissamut tunngavissaqartoqanngimmat. Taamaattumik kommunimut pilersaarummut tapiliusaaq allannguuteqartinneqassappat Namminersolutik Oqartussat akuersinissaat pisariaqartinneqarpoq, taamatuttaarlu kommunimut pilersaarummut tapiliussamik nutaamik suliaqartoqartussaalluni.

Nunami killeqarfik Ilusiliaq 5.2-mi takussutissiorneqarpoq.

Ilusiliaq 5.2: UNESCO-qarfimmut, nunami killeqarfimmut aamma killeqarfimmut illoqarfiup qanitaaniittumut takussutissiaq

Illoqarfiup qanitaaniittumut killeqarfik

Killeqarfimmut illoqarfiup qanitaaniittumut killeqarfik pillugu aalajangersakkat Avannaata Kommunianit akuerisaapput, aammalu kommunimut pilersaarummut tapiliusaaq D9-mut – UNESCO-p nunarsuarmi kingornussassarititaata illoqarfimmut qanittumut killeqarfia¹³ – ilanngunneqarsimallutik. Kangerlummi ilulissat aniaffiani pinngortitap akornusersoqqusaannginnera peqqutigalugu, killeqarfiup iluani illuliortoqaqqusaassanngitsoq sanaartortoqaqqusaassanngitsorlu kommunimit aalajangersarneqarpoq. Tamatuma saniatigut sumiiffimmi atortut motorillit atorlugit angalanissaq inerteqqutaavoq – tamatumanili illiniliutit, illinissatut aalajangersarneqartuni angalasinnaatitaasut pineqanngillat, tak. killeqarfimmut aalajangersagaq. Kiisalu killeqarfik illoqarfimmut qanittoq napillugu illiniliortoqarsinnaavoq, qamutinik assakaasulinnik motorilinnik angallavigineqarsinnaasumik, tamannalu imm. 5.3-mi sukumiinerusumik allaaserineqarpoq.

¹² Pilersarusiorneq aamma nunaminertat atornerqartarnerat pillugit Inatsisartut inatsisissaat nr. 17, 17. Novembarip 2010:

https://nalunaarutit.gl/Groenlandsk-lovgivning/2010/ltl-17-2010?sc_lang=kl-GL

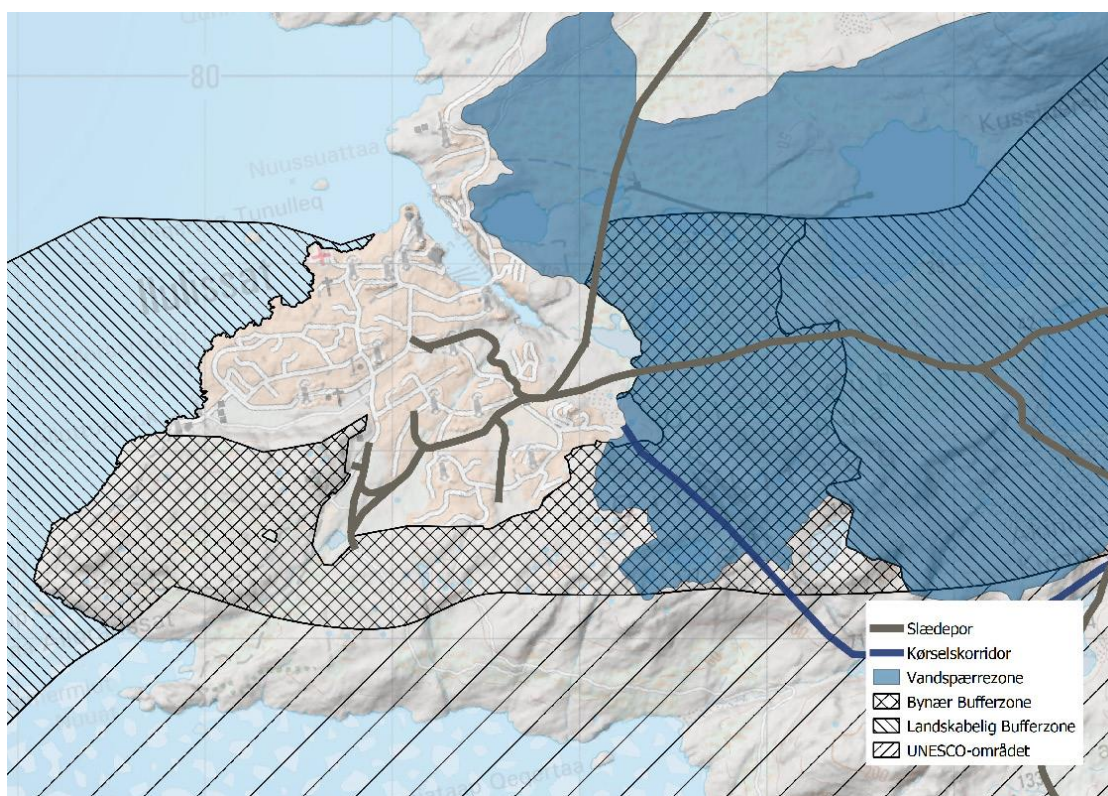
¹³ "D09 – UNESCO-p nunarsuarmi kingornussassarititaata illoqarfimmut qanittumut killeqarfia", Avannaata Kommunia,

<https://kommuneplania.avannaata.gl/illoqarfiit-nunaqarfiillu-by-og-bygd/ilulissat/1200-d09-gl/>

Killeqarfiup illoqarfiup qanitaaniittup killinga 2009-mi taamanikkut illoqarfiup killigisimasaa tunngavigalugu titartarneqarsimavoq. Killeqarfik illoqarfimmut qanittoq illoqarfiup killeqarfiata kujataani kangianilu inissisimavoq, kiisalu nunami killeqarfik illoqarfiup kitaani imartamut tunngasuulluni. Killeqarfik illoqarfimmut qanittoq Ilusiliaq 5.3-mi takussutissiorneqarpoq.

Taamatuttaaq nunamut killeqarfimmut atuuttumik kommuni killeqarfimmut illoqarfimmut qanittumiittumut aalajangersakkanik saneqqutsinissamut akuersisinnaatitaangilaq. Taamaalilluni killeqarfimmi illoqarfimmut qanittumiittumi nutaanik illuliortoqassappat, Namminersorlutik Oqartussat akuersinissaat pisariaqarpoq, aammalu kommunimut pilersaarummut tapiliussamik nutaanik suliaqarnissaq pisariaqarluni.

Tassalu killeqarfimmut illoqarfimmut qanittumiittumut inatsisitigut tunngavissat kommunip killeqarfimmut aalajangersagaani allassimapput: *Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq D9 – UNESCO-p nunarsuarmi kingornussassarititaata illoqarfimmut qanittumut killeqarfia*. Tassani allassimavoq sumiiffimmi parabolinit antennit marluusut eqqaanni 100 meterinik annertussusilimmik nasiffeqartoq¹⁴. Tassunga tunngatillugu killeqarfik illoqarfimmut qanittumiittoq mittarfiup tungaanut mikkiartorfiup akornuteqanngitsup iluani 73 meterit sinnerlugit portussusilimmi illuliortoqaqqusaangilaq, kiisalu 68 meteri sinnerlugit portussusilimmi¹⁵ aqquserniortoqaqqusaanani. Kisiannili siornatigut oqaatigineqareersutut killeqarfimmi illoqarfimmut qanittumiittumi aalajangersakkamik tamanut atuuttumik peqarpoq, sumiiffimmi illunik sanaartukkanilluunniit sanasoqarsinnaanginneranut tunngasumik.

Ilusiliaq 5.3: Killeqarfik illoqarfimmut qanittoq sumiiffimmullu maleruagassat allat.

¹⁴ Killeqarfiup iluani nalunaarasuartaatigut attaveqatigiinnerup illersorneqarnissaa, aammalu killeqarfiup iluani sanaartukkanik sanasoqassappat oqartussaasunut attuumassutilinnut immikkut ittumik akuersissummik qinnuteqartoqartarnissaa siunertarinqarpoq.

¹⁵ Portussuseq tassaavoq nunami aallaaviup aalajangersimasup portussusia.

5.3. Maleruagassiat galeriitsitsiffiusut allat

Tamatuma saniatigut UNESCO-qarfik killeqarfimmut maleruagassanut allanut, Ilusiliaq 5.5-imut aamma Ilusiliaq 5.6-imut aammalu matuma kinguliani allaaserineqartunut takussutissiorneqartunut ilaatinneqarput.

Assartuutininik motoorilinnik atuisarnermut ileqqoreqqusat

Killeqarfik illoqarfimmut qanittoq, nunami killeqarfik aamma UNESCO-qarfik tamarmik *Avannaata Kommuni* *ukiuunerani Ilulissat eqqaanni assartuutit motoorinik ingerlatillit nunaannarmi atorneqarneri pillugit ileqqoreqqusaq*¹⁶-mut ilaatinneqarput, taamaattumillu qamutit assakaasullit motoorillit amerlanersaat 1. oktobarimiit 31. maajimut illernit angallavissatut aalajangersakkat aqutugalugit angalasinnaatitaapput. Kommuni Pingortitaleriffimmut aamma Namminersorlutik Oqartussanut tusarniaareernermini ileqqoreqqusamik taassuminnga saneqqutsinissamut immikkut ittumik akuersissuteqarsinnaavoq. Taamaalluni killeqarfinni marluusuni ukiuunerani qamutinik assakaasulinnik motoorilinnik atuneq marloqiusamik maligassiorneqarpoq. Kisiannili qamutitut assakaasulinnut motoorilinnut ileqqoreqqusani allassimavoq, qamutitut assakaasulinnut motoorilinnut maleruagassaq sukannernerpaaq atuuttussaasoq.

Imeqarfiup killeqarfia

Tamatuma saniatigut killeqarfiup illoqarfimmut qanittup aamma nunami killeqarfiup imermik milluaaveqarfik qallersimavaat. Ilulissani imeq imerneqarsinnaasoq illoqarfiup kangiani tasernit arlalinnit, nunap qaavaniit immerneqartunit pisuavoq. Tassalu illoqarfiup kangiani sumiiffik imermik milluaaveqarfiunermini killeqarfittut eqqissimatitaavoq. Imeqarfimmut killeqarfik illoqarfiup qanitaaniippoq aammalu nunamut killeqarfiup qanitaaniilluni, taamaattumillu killeqarfiit taakku immikkoortuisa ilaat maleruagassanik eqqarsaatigineqartariaqartunik allanik ilaartuiffigineqarsimapput. Erngup imerneqarsinnaasup Ilulissani innuttaasunut aalisakkerivinnullu peqqinnartuunerata atuutsiinnarnissaa anguniarlugu imeqarfiup killeqarfia pisariaqarpoq, tamatumalu peqatigisaanik imeqarfiup killeqarfeqarnera pequtaalluni Ilulissat kangiani sumiiffik annertunerusoq sanaartorfigineqarqusaanngilaq.

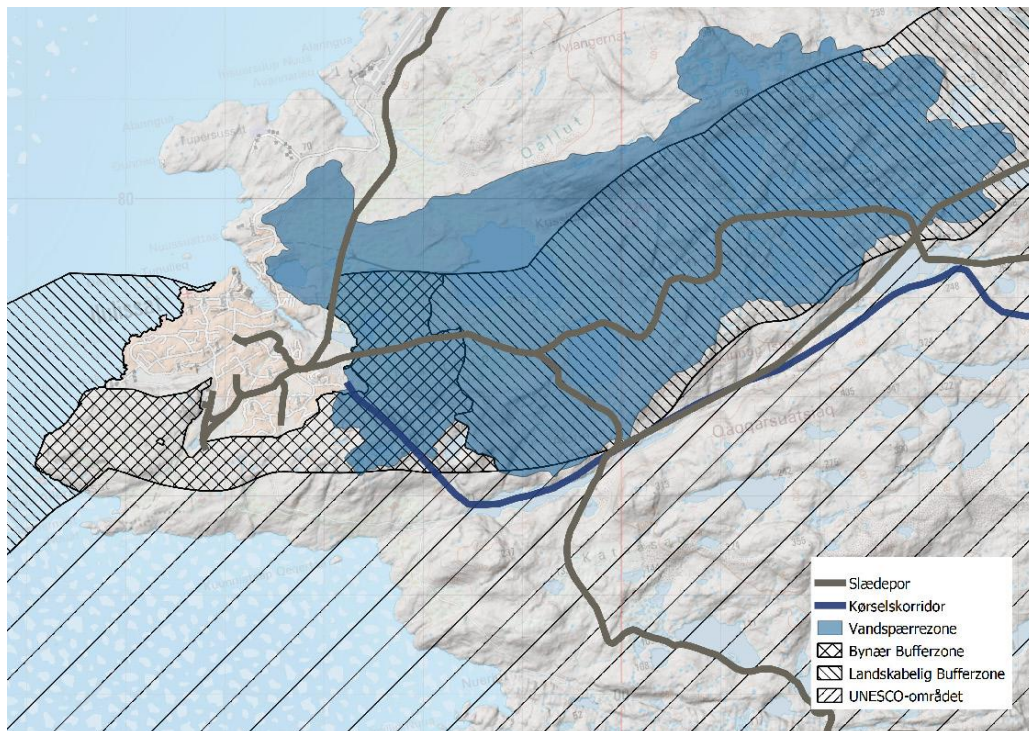
Imermik milluaaveqarfik *avatangiisit innarlitsaaliorneqarnissaannik pillugu Inatsisartut inatsisaat pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaannut nr. 4-mut, 17. februar 2022-meersumut*¹⁷ ilaatinneqarpoq. Aalajangersagaq taanna naapertorlugu sumiiffimmi assartuutininik motoorinik ingerlatilinnik imaluunniit atortunik/sakkunik motoorinik ingerlatilinnik atuinissaq inerteqqutaavoq. Tamatuma peqatigisaanik illunik, aqqusinernik pisuinaallu aqquserninik sanasoqaqqusaanngilaq, kiisalu illut pioreersut allilerneqarqusaanngillat. Tamatuma saniatigut imeqarfiup killeqarfiata iluani suliffeqarfinnik inuussutissarsiorfiusunik ingerlatsisoqaqqusaanngilaq, imaluunniit sullissivinnik assigisaanilluunniit inissiisoqaqqusaanani. Taamaattoq 2025-p aallartinnerata tungaanut imermik aallertarfimmut killeqarfikkoorluni aqutissami angallatinik motoorilinnik atuinissamut Namminersorlutik Oqartussat immikkut ittumik akuersissuteqarsimapput.

Pinngortitamik illersuinermit inatsit¹⁸ naapertorlugu aamma asimi sinerissamiit 100 meterit tikillugit nunami allanngisoqaqqusaanngilaq. Taamaalluni pinngortitamik illersuinissamut inatsit UNESCO-qarfimmut, nunami killeqarfimmut kiisalu killeqarfimmut illoqarfiup qanitaaniittumut atuuppoq.

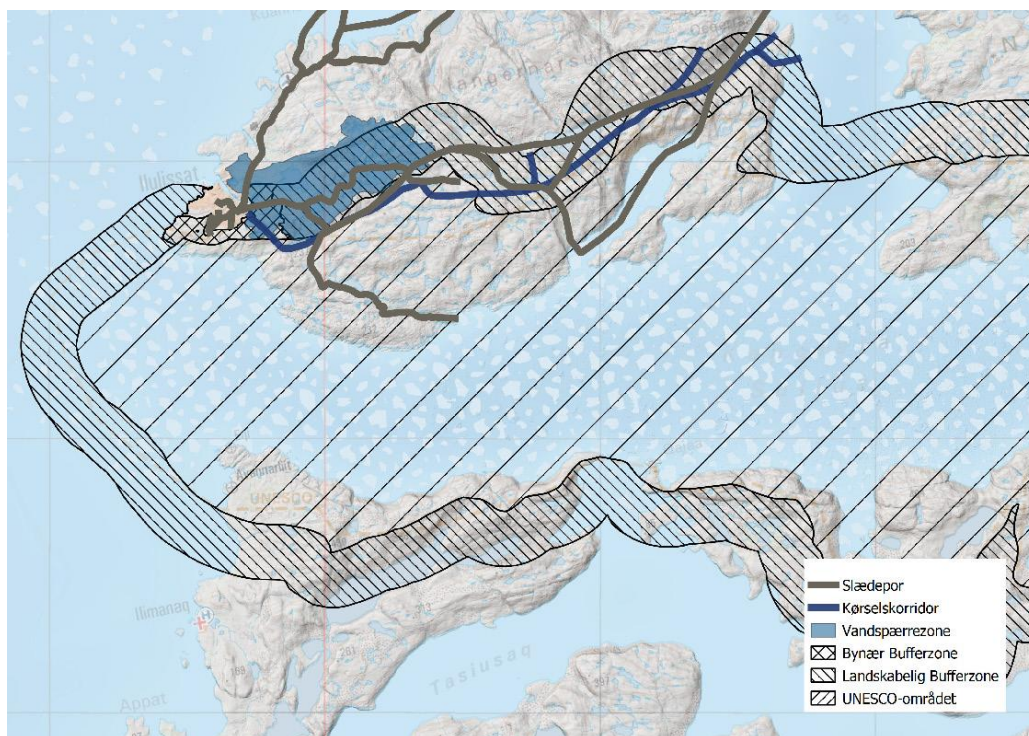
¹⁶ " *Avannaata Kommuni* *ukiuunerani Ilulissat eqqaanni assartuutit motoorinik ingerlatillit nunaannarmi atorneqarneri pillugit ileqqoreqqusaq*," Avannaata Kommunia: <https://nalunaarutit.gl/Groenlandsk-lovgivning/2021/KV-06-2021?sc.lang=kl-GL>

¹⁷ § 28, " *Avatangiisit innarlitsaaliorneqarnissaannik pillugu Inatsisartut inatsisaat pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 4, 17. februar 2022-meersoq* ", Namminersorlutik Oqartussat: <https://nalunaarutit.gl/Groenlandsk-lovgivning/2022/L-bkg-04-2022?sc.lang=kl-GL>

¹⁸ <https://nalunaarutit.gl/Groenlandsk-lovgivning/2003/Itl-29-2003?sc.lang=kl-GL>

Ilusiliaq 5.4: UNESCO-qarfimmut maleruagassiat titartaganngorlugit ataatsimut takussutissiorneri

Ilusiliaq 5.5 UNESCO-qarfimmut maleruagassiat titartaganngorlugit ataatsimut takussutissiorneri

Kulturimut eqqaassutissanut inatsit/Eqqissimatitsinermut inatsit

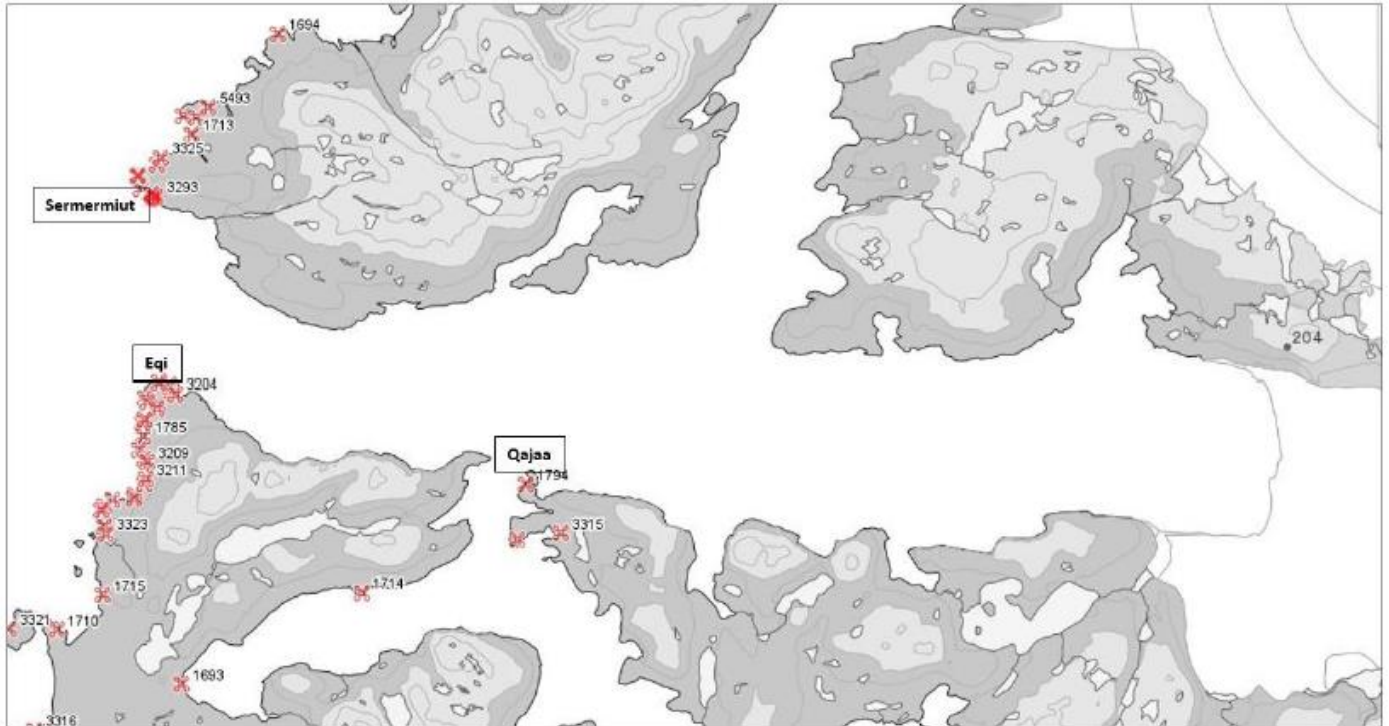
Nunarsuarmi kingornussaqaqfimmi, nunami killeqaqfimmi aamma killeqaqfimmi illoqaqfimmum qanittumi kulturikkut kingornussanik peqarmat, aamma sumiiffiit pingasuusut tamarmik Eqqissimatitsinermut inatsimmut¹⁹ ilaatinneqarput. UNESCO-qaqfimmi eqqaanilu kulturikkut kingornussat Kulturimut eqqaassutissanut inatsimmit illersugaapput, aammalu Avannaata Kommunanit kiisalu Nunatta Katersugaasivianit Atuagaateqaqfianillu ingerlanneqarlutik. Taakku saniatigut aamma UNESCO-qaqfimmi kulturikkut kingornussat ilaat UNESCO-qaqfimmik eqqissimatitsinermut nalunaarummit illersugaapput.

Nunaqaqfiit iliveqaqfiillu eriagisassat arlallit UNESCO-qaqfimmiipput. Sermermiuni aamma Eqimi (kangerluup Qeqertarsuup Tunuanut anisariaata avannaani kujataanilu) Inuit ukiisarfigisimasaannik peqarpoq, tak, Ilusiliaq 5.6. Taakku saniatigut Sermermiut qanitaanni ilerfit arlaqarput, naatsorsuutigineqarporlu Sermermiut qanitaanni ilivernik inussunnillu paasineqarsimanngitsunik arlalinnik peqassasoq. Sermermiut Ilulissat illoqaqfianut qanittuaqqami inissisimammatt, aammalu pisuinnaat aqquaqarmata, kulturikkut kingornussaqaqfik tamanna ukiut tamaasa amerlasuunit orninneqartarpoq – taakkunungalunajukkami innuttaasut ilaapput.

Nunami killeqaqfimmi najugaqaqfik itsarnisaq Qajaa, Thule-kulturip nalaani ukiisarfiusimasoq inissisimavoq. Taanna Ilulissat illoqaqfianut qanittumiinngilaq, kisiannili kangerlummi Eqip kangiata kujataata tunganiilluni, tak. Ilusiliaq 5.6. Killeqaqfimmi illoqaqfimmum qanittumiittumi, Ilulissat Kangiatalu akornanniittumi Inuit ilerfi arlallit inissisimapput. Taakku saniatigut illoqaqfimmum killeqaqfiup kujammum kimmum isuani itsarnitsanik oqaluttuarisaanermullu tunngassuteqaqartunik nunaqaqfitaqqaqarpoq.²⁰ Ilulissat Kangianni kulturimut eqqaassutissat nalunaarsukkat illersukkallu Ilusiliaq 5.6-imi takussutissiorneqarput.

¹⁹ https://nalunaarutit.gl/Groenlandsk-lovgivning/2010/ltl-11-2010?sc_lang=kl-GL

²⁰ "Ilulissat Kangianni nunarsuarmi kingornussarititaasumi ingerlatsinermut pilersaarut 2022", Naalakkersuisut, Avannaata Kommunia aamma Ilulissat Kangia: <https://kangia.gl/-/media/kangia/publikationer/forvaltningsplan-ilulissat-isfjord-2022-grl.pdf>

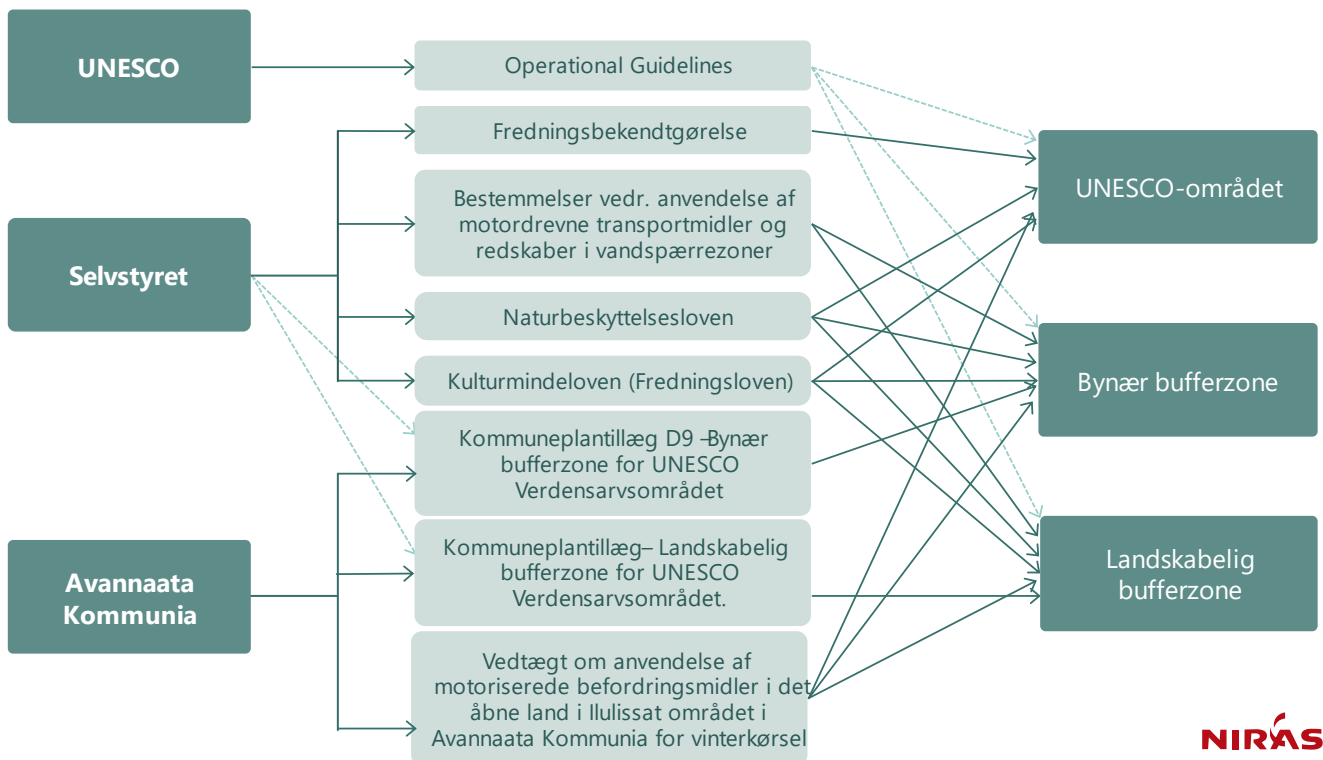
Ilusiliaq 5.6: Ilulissat Kangianni kulturimut eqqaassutissat nalunaarsukkat illersukkallu, Nunatta Katersugaasiviani Allagaateqarfianilu suussutsinut normulersuutit tunngavigalugit. Najoqqutarisaq: qupp. 14, Ilulissat Kangianni ingerlatsinermut Pilersaarut, 2022.

5.4. Nuna tamakkerlugu aamma najukkamut inatsisit ataqtigiinneri

Ataatsimut isigalugu UNESCO-qarfik killeqarfíillu aalajangersakkat arlalissuit, inatsisini assigiinngitsuni UNESCO-qarfimmik toqqaasimaneq apeqqutaatinnagu atuutsinneqartut aallaavigalugit maleruagassiuunneqarput. Ilusiliami matuma kingulianiittumi oqartussaatur, inatsisit, UNESCO-qarfiup aamma killeqarfiup akornanni ataqtigiiffiusut takussutissiorneqarput.

Ilusiliami matuma kingulianiittumi sumiiffimmut inatsisit pisariusorujussuuneri, aammalu pisuni amerlasuuni sumiiffimmut maleruagassanik allannguisoqassappat oqartussaasut maleruagassallu arlallit akuutsinnissaasa pisariaqarnera erseqqissarneqarpoq.

Ilusiliaq 5.7: Nuna tamakkerlugu aamma najukkamut inatsisit ataqatigiinneri

Sullissinermut Ilitersuummi qarsuusat kittorartitaartut atorlugit takutinneqarpoq, UNESCO-p Sullissinermut Ilitersuutai malittarisassatut atorluqartut, aammalu inatsisitigut pituttuisuunngitsut. Sumiiffiup UNESCO-qarfimmik taaguuteqarnera UNESCO-p inatsisinut akisussaasuuneranik isumaqanngilaq.

Namminersorlutik Oqartussaniit kommunimi pilersarusiornermut tapiliussanut qarsuusat kittorartitaartut atorlugit takutinneqarpoq, kommunimi pilersarusiamut tapiliussamik allannguisoqassappat, Namminersorlutik Oqartussat akuersitinneqarnissaat pisariaqartoq, taamaallunilu kommuni kommunimut pilersaarummut tapiliussamik sanequtsinissamat piginnaatitaaffeqanngitsoq.

5.5. UNESCO-qarfiup ineriartortinnissaanut akisussaaffiit ingerlateqqinnissaannik pisariaqartitsineq

Inatsisit maleruagassallu annertuut soqutigisaqartunit apersorneqartunit ilisimaneqanngillat paasinaratilluunniit. Amerlanerpaat ilisimavaat, oqartussaasut arlallit sumiiffimmi periarfissanut sunniteqartartut. Taamaakkaluartoq sullissisut iluaqutissanik erseqqissaateqartut, aammalu sullissisut ajoqutissanik pingaartitsisut pigaartillugu oqaatigaat "UNESCO killilersuisartoq", "UNESCO-p isumagisaraa" ilaalu ilanngullugit. Taamaallunilu UNESCO sullissisutut qitiusutut inissinneqartarpoq.

Tassalu UNESCO oqartussaasutut, sumiiffimmi susoqarsinnaaneranut aalajangiisussatut inissisimavoq. Aamma tamatuma kingunerisaanik oqallinneq, nunarsuarmi kingornussassaqarfittuttoqqaanermut tapersersuiffiusoq akerliuiffiusorlu arlalinnit misigineqartarpoq, iliuuserisinnaasunut periarfissarpiat oqartussaasullu isumaqatiginninniarfiusussat aallunnissaannut taarsiullugu.

UNESCO-qarfimmi suliassanut periarfissat killilersuutillu sullissisunit arlalinnit assigiinngitsunit aalajangerneqarsimanerat, aammalu UNESCO-p tamatigut apeqqutaatinneqartussaanninnerna pillugu ingerlatitseqqinnissamik suliniuteqarnissaq naapertuuppoq. Tamatuma saniatigut UNESCO-miit

toqqaasoqartussaamera pineqanngitsoq, kisianni najukkani suliniuteqarnikkut qinnuteqaateqarneq naalagaaffimmiilli tapersorsorneqarneq malillugu nunarsuarmi kingornussassaqaarfinnut allattuiffimmi ilanngutsinneqarnissaq, pineqartoq, erseqqissarneqarsinnaavoq. Tamanna tunngavigalugu paasisutissanik amerlanerusunik, soqutiginnittut oqartussaasunut kikkunnut aammalu maleruagassanik sunik, aalajangersimasumik suliaqarnissamut sunniuteqarsinnaasunik ujartuinissamut periarfissiiffiusunik neqerooruteqarnissamut tunngavissaqartussaavoq.

Inatsisit maleruagassallu ingerlateqqinneqarnerinut peqatigitillugu Ilulissani innuttaasut, inuussutissarsiortut, kulturimik sammisaqartut sullissisullu allat aalajangiinernut akuutitsinissamut periarfissanut akuutinneqarnissaat naleqarluarsinnaavoq. Soqutiginnittut apersorneqartut aammalu immikkut ilisimasallit inuit sumiiffimmi najugaqartut, inuusut sulisullu akuutinneqarnissaat pingaaruteqartoq erseqqissaapput – oqartussaaqatigiinneq pequtigalugu, aammalu innuttaasut tamaani inuunerisaminnik ilisimasaminnillu, soorlu nasiffinnut sikumilu sumiiffinnut ulorianaatilinnut, UNESCO-qarfik pillugu aalajangiisoqassatillugu eqqarsaatigineqartussatut pingaaruteqartunut tunngasunik ingerlatitseqqittarmata.

6. Sumiiffimmi suliat maleruagassallu taakkununga tunngasut

Immikkoortumi matumani sumiiffimmi eqqaanilu suut suliarineqartarnersut, aammalu suliat taakku maleruagassanit atuuttunit qanoq sunnerneqartarnersut misissuiffiqineqassaaq. Tassani pingaartumik aallaaniarneq aalisarnerlu, najugaqartut sunngiffimmi soqutigisaat takornariartitsinerlu pineqarput.

UNESCO-qarfik killeqarfiillu taakkununga atasut najukkami najugaqartut takornariallu sammisarpassuinut sinaakkusiipput. Matuma kinguliani nalunaarsukkanut suliassaqarfiit akimorlugit misissueqqissaarnerit tunngavigineqarput, aammalu Ilulissat Kangianni ingerlatsinerlut pilersaarut 2022-meersoq aallaavigineqarluni.

Suliarineqartartut Tabeli 6.1-imi naalisarlugit saqqummiunneqarput, aammalu immikkoortumi matumani Ilulissat Kangianni ingerlatsinerlut pilersaarummi 2022-meersumi allaaserisat tunngavigalugit allaaserineqarlutik. Matuma kinguliani suliat sumiiffimmut maleruagassanut attuumassutilinnut atasunngortinneqarput, maleruagassat sumiiffimmi sulianut qanoq sunniuteqartarnersut takussutissiorniarlugu.

Tabeli 6.1: Immikkoortuni killeqarfeqartuni assigiinngitsuni sulianut assersuutit

	Aallaaniarneq aalisarnerlu	Najugaqartut sunngiffimmi soqutigisaat	Takornarianut sammisaqarfiit
UNESCO-qarfik	<p>Umiatsiaaqqat aalisariutillu atorlugit imaatigut angalanerit piniarnerillu</p> <p>Immap sikuanit aalisarneq</p> <p>Qamuteralaat atorlugit kangerlummiit illoqarfimmut nunakkut assartuussinerit – illinertigut</p>	<p>Imaatigut angalanerit</p> <p>Sermermiut qooruat</p>	<p>Kangia sinerlugu pisuinnaat aqputaat</p> <p>Kangianni imaatigut angalanerit</p> <p>Kangianni qajartornerit</p> <p>Qulimiguulimmik timmisartuussinerit – mittarnerillu</p> <p>Sermermiut qooruat</p>
Killeqarfik illoqarfimmut qanittoq	<p>Qamuteralaat atorlugit illinertigut assartuussinerit</p>	<p>Isikkiveqarfinnut angalaarnerit</p>	<p>UNESCO-qarfimmi pisuinnaat angallavii</p>
Nunami killeqarfik	<p>Qamuteralaat atorlugit aalisakkanik kangerlummiit illoqarfimmut nunami illinertigut assartuussinerit</p> <p>Kangerluup anigguani aalisarnerit</p>	<p>Qimussimik angalanerit</p> <p>Sisorarnerit</p> <p>Nuniarnerit</p> <p>Pisuttuarnerit</p>	<p>Pisuinnaat aqquserni</p> <p>Kangianni imaatigut angalanerit</p> <p>Kangianni qajartornerit</p> <p>Tupernerit</p>

UNESCO-qarfimmi killeqarfimmilu aallaaniarnerit aalisarnerillu

Aallaaniarneq aalisarnerlu Ilulissani eqqaanilu najugaqartut kulturiannut pingaarutilinnut ilaapput. 2021-mi Ilulissat illoqarfiani nunaqarfinnilu eqqaaniittuni sunngiffimmi aallaaniarnermut uppersaasatit nalunaarsorsimasut 397-

iupput aammalu inuussutissarsiutigalugu piniartutut allagartat 231-ullutik²¹. Aalisarnek sulii Ilulissani najugaqartunut aningaasarsiorfittut pingaaruteqarpoq. Missiliuineq malillugu inuit 370-590-it aalisarnermik tamakkiisumik inuussutissarsiuteqarput, kiisalu inuit 180-it missaat aalisakkerivinni marluusuni tamakkiisumik atorfeqarlutik²². Taakku saniatigut arlallit aalisakkerinermut attuumassuteqartunik atorfeqarsimassasut, taamaalillunilu inuit katillugit 800-t missaanniittut Ilulissani aalisarnermik suliaqarsimassasut naatsorsuutigineqarpoq.

Killeqarfimmi illoqarfiup qanitaaniittumi aallaaniarnermik aalisarnermilluunniit suliaqartoqangilaq, kiisalu tamanna nunami killeqarfimmi kiisalu UNESCO-qarfimmi annertuumik ingerlanneqarluni. Ilulissat Kangianni aalisarnermi piniarnermilu suliata tassaapput: umiatsiat aalisariutillu atorlugit imaatigut angalanerit, immap sikuanii aalisarnerit, kangerlummiit illoqarfimmut nunakkut illernit akuerisat aqutitigalugit qamuterallannik aalisakkanik assartuussinerit, imaatigut angallannerit puisinillu piniarnerit, kiisalu arfernik minnernik pisassiissutaasunik piniarnerit²⁰. Inuussutissarsiutigalugu aalisartut piniartullu amerlanertigut inuit ataasiakkaajusarput.

Annertunerusumik qalerallinnik aalisartoqartarpoq, kisiannili aamma raajat, puisit arferillu pisassiissutaasut minnerit pisarineqartarput. 2021-mi qalerallit 22.000 tonsit missaanniittut Ilulissat illoqarfiannut tulaanneqarput²³.

UNESCO-qarfimmi killeqarfinnilu najugaqartut sammisaat allat

Kangia najugaqartunit ornigarineqartarpoq, tassanilu najugaqartut sunngiffimmi suliaasa ilaat killilersorneqarput. Sammisat taakku ilaatigut tassaapput imaatigut angalaneq, qimusserneq, qamuterallannik angalaneq, sisorarnek, nunianneq, pisuttuarnek Kangianullu nasiffinnut angalaarnerit. Tamatumunnga atatillugu aamma Sermermiut qooruatigut ikaartarfik aqutitigalugu angalaarnerit najugaqartunit nuannerineqarluarpoq.²⁰

UNESCO-qarfimmi killeqarfimmilu takornariaqarneq

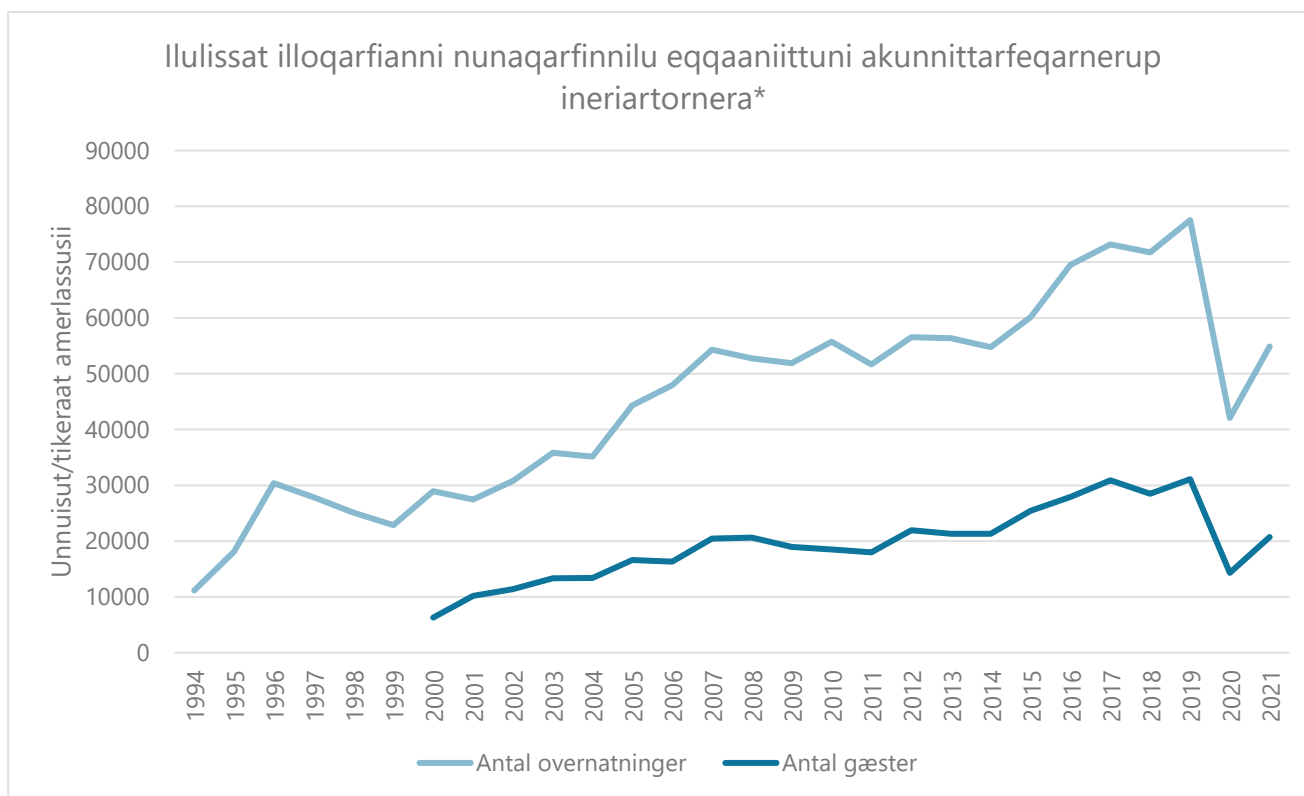
Ilulissat Kangia Kalaallit Nunaanni takornariaqarnermi ornigarineqarnerpaavoq, ukiup nalinginnaasup (2019) ingerlanerani tikeraat 46.000-it missaanniittarlutik²⁰. Taakkunannga 15.000-it umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut ilaasuupput²⁴. Ilulissani eqqaanilu innuttaasunit 5.000-it missaanniittunit piffissap qanoq ilinera apeqqutaalluni 200-400-t takornariaqarnermik suliaqartartut missiliuisoqarpoq. Taakku saniatigut piffissap ilaannaani atorfeqartartut arlaliupput²⁰. 1990-ikkulli naalerneranni Coronap nunarsuarmi tuniluunnerata nalaani Ilusiliaq 6.1-imi takutinneqartoq eqqaassanngikkaanni sumiiffimmi takornariartartut amerlassusii ineriartornikkut qaffakkiartorsimapput.

²¹ Tabeli FIDSTED, Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik, https://bank.stat.gl/pxweb/kl/Greenland/Greenland_FI_FI20/FIXSTED.PX/

²² "Ilulissat Kangianni nunarsuarmi kingornussarititaasumi ingerlatsinermut pilersaarut, 2022", Naalakkersuisut, Avannaata Kommunia aamma Ilulissat Kangia: <https://kangia.gl/-/media/kangia/publikationer/forvaltningsplan-ilulissat-isfjord-2022-grl.pdf>

²³ Tabeli FID013, Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik, https://bank.stat.gl/pxweb/kl/Greenland/Greenland_FI_FI10/FIX013.px/

²⁴ Tabeli TUDKRH, Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik, https://bank.stat.gl/pxweb/kl/Greenland/Greenland_TU_TU10/TUXKRH.px/

Ilusiliaq 6.1: 1994-imiit 2021-mut Ilulissani akunnittarfeqarnermi ineriartorneraq (Najoqqutarisaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik). *1994-1999-imi tikeraat amerlassusiisunut paasissutissat amigaataapput.

UNESCO-qarfippiami takornariaqarnermi suliat ilaatigut tassaapput qulimiguulinnik angallannerit, Kangiani imaatigut angallannerit, qimussernerit, arfernik takornariartitsinerit, pisuttuarnerit arsarnernillu takornariartitsinerit. Suliat UNESCO-qarfimmut toqqaannartumik attuumassuteqanngitsut allat tassaapput najugaqartunik takornariartitsisoqarluni 'city walks', nunaqarfinnut angalaarnerit, aalisariarnerit, silami illuaqqanilu unnuinerit aammalu nunaqarfinni unnuinerit, kaffillernerit, ujakkaarluni sisorarnerit katersugaasivinnullu pulaarnerit.²⁵

2021-mi juulimi Kangiata Illorsua killeqarfiup illoqarfimmut qanittup silatinnguani ammarneqarpoq. Kangiata Illorsuani sumiiffimmi pinngortitap nalinga aammalu sumiiffimmi takornarianut suliat pillugit paasissutissiinissaq siunertarineqarpoq. Kangiata Illorsuaniit killeqarfik illoqarfimmut qanittoq aqqusaarlugu UNESCO-qarfimmut kulturikkullu kingornussaqaarfimmut Sermermiunut pisuinnarnut aqqusineqarpoq ikaartarfiusaqaarlunilu.²⁶

²⁵ "Ilulissat Kangianni nunarsuarmi kingornussarititaasumi ingerlatsinerit pilersaarut, 2022", Naalakkersuisut, Avannaata Kommunia aamma Ilulissat Kangia: <https://kangia.gl/-/media/kangia/publikationer/forvaltningsplan-ilulissat-isfjord-2022-grl.pdf>

²⁶ Ilulissani Kangiata Illorsua: <https://isfjordscentret.gl/>

6.1. Maleruagassiat sumiiffimmi sammisanut sunniutaat

UNESCO-qarfimmut eqqaanullu maleruagassiat annertuut soorunami sumiiffimmi sammisanut sunniuteqarput. Tabeli 6.2-mi sammisat assigiinngitsut maleruagassianit qanoq ilillutik killilersorneqarnerisut imaqarniliorneqarpoq. Tabeli matuma kinguliani immikkoortumi sukumiinerusumik nassuiarneqarpoq.

Tabeli 6.2: Maleruagassiat killeqarfinni assigiinngitsuni sammisanut sunniutaat

	Aallaaniarnerit aalisarnerillu	Imaatigut angallannerit	Qamutit assakaasullit motoorillit atorlugit angallannerit	Illut
UNESCO-qarfik	Akuerisaavoq	Ilaannaasumik akuerisaavoq ^B	Ilaannaasumik akuerisaavoq ^A	Akuerisaanngilaq ^E
Killeqarfik illoqarfimmut qanittoq	Akuerisaavoq	Attuumassuteqanngilaq	Ilaannaasumik akuerisaavoq ^D	Akuerisaanngilaq
Nunami killeqarfik	Akuerisaavoq	Akuerisaavoq	Ilaannaasumik akuerisaavoq ^A	Ilaannaasumik akuerisaavoq ^C

A: Ukiuunerani illinerni aalajangersarneqarsimasuni angalanissaq akuerisaavoq (Eqqissisimatitsinermut nalunaarut kiisalu Avannaata Kommuniiani ukiuunerani Ilulissat eqqaanni assartuutit motoorinik ingerlatillit nunaannarmi atorneqarneri pillugit ileqqoreqqusaq)

B: Sumiiffimmi eqqissisimatitami takornarianik imaatigut angallassineq taamaallaat takornariartitsisartunit, Kalaallit Nunaanni pinngortitamik pinngortitamillu innarlitsaaliuinerumut inatsimmik ilisimasaqartunit ingerlanneqarsinnaavoq.

C: Sumiiffik illunik sanaartukkanillu sanaartorfineqassanngilaq. Kisiannili killilinnik amerlassusilinnik ataasiakkaanik piniariartarfinnik annanniartarfinnillu illuaraliorneqarsinnaavoq, taakku amerlassusaat sumiiffiup atorneqarneranut pingaarnermut allannguinngippata (killeqarfinnut aalajangersakkat, nunami killeqarfiit).

D: Illiniliutit illinerni aalajangersarneqartuni taamaallaat ingerlasinnaapput (killeqarfinnut aalajangersakkat, nunami killeqarfiit). Ukiuunerani illernit aalajangersarneqarsimasut aqputigalugit angalasoqarsinnaavoq; TAKUUK: illernit ingerlaffissat killeqarfiup illoqarfimmut qanittup sininnguaniippoq (Eqqissisimatitsinermut nalunaarut, kiisalu Avannaata Kommuniiani ukiuunerani Ilulissani eqqaanilu asimi assartuutitnik motoorilinnik atuinerumut ileqqoreqqusaq).

E: Avatangiisinut Pinngortitamullu Pisortaqarfik Ilulissat kommunalbestyrelsianut tusarniaareernermini illunik sananissamut akuersissuteqarsinnaavoq (eqqissisimatitsinermut nalunaarut).

Aallaaniarneq aalisarnerlu

UNESCO-qarfimmi eqqaanilu sumiiffik annertoq aalisarneq aallaaniarnerlu maleruagassanik eqqissisimatitsinermullu inatsimmik atuutsitsiviunngilaq. Tamatuma kingunerisaanik aallaaniarneq aalisarnerlu pingaartumik inatsimmit toqqaannangitsumik sunniuteqarfigineqarsinnaapput. Assersuutigalugu assartuussinermut illinertigut assartuussinnaanerup killeqarnera, illuaqqanik piniariartarfinnik sananissamut periarfissat killeqarnerat (Namminersorlutik Oqartussat akuersissuteqartussaammata) tamatumunnga pequtaasinnaapput.

Imaatigut angallanneq

Imaatigut angallanneq Eqqissisimatitsinermut Nalunaarut aqputigalugu annertuumik killilersugaavoq. Kisiannili inuussutissarsuutigalugu aalisarneq, aallaaniarneq piniarnerlu UNESCO-qarfimmi imaatigut angallannerumut maleruagassat amerlanersaanut ilaatinneqanngillat. Tamatuma peqatigisaanik Eqqissisimatitsinermut Nalunaarut

naapertorlugu suli takornariat Kalaallit Nunaanni pinngortitamik ilisimasalimmik aamma pinngortitamik illersuinermit inatsimmik ilisimasalimmik angallassisoqarlutik UNESCO-qarfimmut imaatigut angallannikkut misigisaqarnissamut periarfissaqartinneqarput.

Nunakkut angallanneq

Qamutit assakaasullit motorillit atorlugit killeqarfinni marluusuni, kiisalu UNESCO-qarfimmi angalaneq taamaallaat illinertigut ingerlaarfissatigut pisinnaasutut akuerisaavoq. Tamanna sumiiffiit ilaatigut pingaartumik pitsorluttunit tikinneqarsinnaanerinit killilersuisuusinnaavoq. Aamma killeqarfinni UNESCO-qarfimmi angallannerup killilersugaanerani sammisat allat, soorlu nasiffiit aalajangersimasut, pisanik assartuussinerit il.il. sumiiffinnut sumiiffinnillu angallattoqarnissaanik pisariaqartitsiffiusut killilersorneqarsinnaapput.

Illuliortiternerit

Killeqarfimmi illoqarfimmut qanittumi imaluunniit UNESCO-qarfimmi illuliortiternissaq inerteqqutaavoq, kiisalu nunami killeqarfimmi kommunalbestyrelsip akuersissuteqareerneratigut illuaqqanik piniariartarfinnik annaniartarfinnillu ataasiakkaanik sananissaq akuerisaalluni. Illuaqqanik allanik, soorlu illuaqqanik sunngiffimmi ornittakkanik sananissaq inerteqqutaavoq.

7. Ilulissani UNESCO-qarfimmilu takornariatitsisarnermi aningaasaqarnermut missiliukkat

Nassuiaammi matumani UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqutissanik ajoqutissanillu nalunaarsuineranut atatillugu UNESCO-qarfiup toqqagaanera imminermini aningaasaqarnikkut naleqarnersoq aammalu takornariaqarnermi aningaasaqarnikkut kaaviiartitsinermik kinguneqarnersoq pillugu paasiniaasoqarnissaa naapertuuppoq. Immikkoortumi matumani takornariaqarnerup Ilulissanut UNESCO-qarfimmullu nalinganik missiliuinissamut periarfissat saqqummiunneqarput, aammalu Ilulissat ataatsimut isigalugit ilisimariikkanik misissueqqissaarnerit tunngavigalugit missiliukkat saqqummiunneqarlutik. Naggataatigut apersuinerne ingerlanneqartuni sumiiffimmut takornariaqarnerup aningaasaqarnermut nalingi pillugit isummersuutit saqqummiunneqarput.

Ilulissanut takornariatartunut tunngatillugu takornariaqarnermi aningaasaqarnikkut kaaviiartitat tamarmiusut naatsorsorneqarsinnaapput, aammalu takornariat Ilulissani Kalaallillu Nunaanni atortagaat misissoqqissaarneqarsinnaallutik, kisiannili takornariaqarnermi aningaasaqarnikkut kaaviiartitat amerlassusiinut UNESCO-p toqqaanera isumaqarnersoq qanorlu annertutigisumik isumaqarnersoq taakku tunngavigalugit nalileruminaappoq.

2012-imi²⁷ missiliukkanit takutinneqarpoq, nunarsuarmi kingornussassaqaarfimmik toqqaasoqarnerata kingorna ukiuni siullerni pingasuni takornariaqarnerup nalinga ukiumut 63,5 mio. koruuninik qaffangaatsiartarsimasoq. Naliusut qaffaqqinnerat 2005-2007-imi, tassalu toqqaanermiit ukiuni siullerni pingasuni Qaasuitsup Kommunerisimasaanut takornariatartut amerleriarnersa Kalaallit Nunaata sinneranut takornariatartut ineriartornerinut naleqqiunnerisigut missiliorneqarpoq. Periaaseq taanna nalorninartortaqangaatsiarpoq, takornariatartut amerleriarnernannut tunngavissat amerlasuut peqqutaasinnaammata. Ilulissanut takornariatartut kisitsisinnngorlugit paasissutissartaat tunngavigalugit 1994-ip kingorna takornariatartut ataatsimut isigalugit amerleriarsimasut takuneqarsinnaavoq, aammalu UNESCO-p toqqaanerata kingorna immikkut amerleriartoqarsimanersoq takuneqarsinnaangilaq.

Matuma kinguliani Ilulissani takornariaqarnermi aningaasaqarnikkut kaaviiartitanut missiliukkat assigiinngitsut saqqummiunneqarput. UNESCO-p toqqaanerata naliusunik immikkut ittunik missiliuisoqanngilaq, paasissutissat pissarsiarineqarsinnaasut malillugit tamanna naliliiffiqineqarsinnaangimmat.

Takornariaqarnermi aningaasaqarnermut naatsorsueriaaseq

Takornariaqarnermi aningaasaqarnermik misissueqqissaarnermi kaaviiartitat, takornariat atuinerinik peqquteqartut misissoqqissaarneqarput. Misissueqqissaarnermi tassani takornariat qanoq annertutigisumik Ilulissani kaaviiartitsinerinik misissueqqissaartoqarpoq. Tassalu UNESCO-p toqqaanera Ilulissanut eqqaanullu naliusut annertuseriaataat misissoqqissaarneqanngillat, taamatut immikkoortitsinissaq ajornassasoq naliliisoqarmat.

Misissueqqissaarnermi takornariaqarnermut atatillugu kaaviiartitat kisimik misissuiffiqineqarmata, misissueqqissaarnermut "iluaqutissatut niuerfimmi kaaviiartinneqanngitsut" ilaatinneqanngillat. Iluaqutissat niuerfimmi kaaviiartinneqanngitsut tassaasinnaapput sumiiffiup innuttaasunut najugaqartunut, unnuinikkut, nerisaqarnikkut angalaarnikkullu sumiiffimmik atuineranut toqqaannartumik akiliuteqarneq ajortunut mernguersarnikkut nalinga. Taakku saniatigut aamma aallaaniarnermi aalisarnermilu soqutigisanut atatillugu naliusut misissueqqissaarnermut ilaatinneqanngillat.

---

²⁷ UNESCO-qarfimmi takornariaqarnermut aningaasaqarnermut naliusunik misissueqqissaarneq, 2012-imi Student Consultant W&L-imit suliarineqartoq

7.1. Missiliuinerit siornatigut suliarineqarsimasut

Takornariaqarnermi aningaasaqarnermik misissueqqissaarnermi misissuinerit pingasuusut tunngavigalugit missiliuinerit atornerqarput. Taakku immikkoortuni pingasuusuni tulliuuttuni saqqummiunneqassapput.

Ilulissani eqqaanilu takornariaqarnermi aningaasaqarnermik misissueqqissaarneq, CRT 2013

2013-imi Nunarsuup Immikkoortuanik Takornariaqarnermillu Ilisimatusarfik (CRT) Ilulissani takornariaqarnermik misissueqqissaarnermik saqqummersitsivoq²⁸. Misissueqqissaarneq Qaasuitsup Kommuniata Ilulissani takornariaqarnermut Nunarsuarmilu Kingornussaqaarfimmut nutaamik periusissiornerminut atatillugu inniminnigaraa. Misissueqqissaarnermi paasissutissanut tunngavissatut 2012-imi apeqqutit immersorlugit akissat atorlugit misissuisoqarpoq. Apeqqutinut immersorlugit akissanut akissuteqartut 363-iupput, akissuteqartunillu 261-it tikeraajupput unnuisimasut, akissuteqartullu sinneri 102-nik amerlassusillit umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut ilaasuupput.

Kalaallit Nunaat tamakkerlugu takornarianut umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut ilaasunut tunngatillugu aningaasaqarnermik misissueqqissaarneq, Visit Greenland 2015

Umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut ilaasunut tunngatillugu G. P. Wild 2015-imi Visit Greenland sullillugu misissueqqissaarpoq, tassanilu umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut ilaasut atueriasii pillugit apersoneqarput.²⁹ Misissuineri akissutit 1.649-t aammalu Qaqortumi, Ilulissani Ittoqqortoormiinilu apersuinerit ilaatinneqarput. Visit Greenlandimit oqaatigineqartut malillugit G. P. Wild-ip 2015-imi misissuinerani atuinermut kisitsisit missiliorneqartut 2012-imi misissuineri assingusumi kisitsisitaliunneqartunit 20 %-it missaannik ikinnerupput.

Kalaallit Nunaat tamakkerlugu takornarianut unnuisartunut tunngatillugu misissueqqissaarneq, Visit Greenland 2021

2021-mi Visit Greenland Greenland Travel suleqatigalugu takornariat Kalaallit Nunaanni atuinernut missiliuinerimik suliaqarpoq, taannalu takornariaqarnerup Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnermut sunniutaannik missiliuinerimut atornerqarpoq.³⁰ Online-kkut apeqqutit immersorlugit akissat atorlugit misissuinerit, 2021-mi aasakkut ingerlanneqartut tunngavigalugit missiliuinerit paasissutissanut tunngavigineqarput. Apeqqutit immersorlugit akissat Visit Greenlandip online-kkut nutaarsiasatut allagaanik pisartunut tamanut nassiussuunneqarput. Apeqqutinut immersorlugit akissanut akissuteqartut katillugit 5.767-iupput, taakkunanngalu affaasa missaat Kalaallit Nunaannut tikeraarsimapput. Tassalu missiliuinerit taakku CRT-p 2013-imi misissuineranut naleqqiullutik naapertuunnerupput, kisiannili akerlianik missiliuineri takornariat Kalaallit Nunaat tamakkerlugu atuinerinik tunngaveqarput, Ilulissanuinnaq tunngasuunatik.

²⁸ "Ilulissani takornariaqarneq – paasissutissat periarfissallu", Nunarsuup Immikkoortuanik Takornariaqarnermillu Ilisimatusarfik, https://crt.dk/wp-content/uploads/Turisme_Ilulissat_rapport_februar2013.pdf

²⁹ "Tourism Report Q3-Q4 2015", Visit Greenland, <http://www.tourismstat.gl/>

³⁰ "Tourism Statistics Report Greenland 2021", Visit Greenland, <http://www.tourismstat.gl/>

7.2. Missiliuinerit imminnut sanilliunneqarneri

Tabeli 7.1-imi 2022-mi akit atorlugit 2013-imi aamma 2021-mi tikeraat unnuisut pillugit misissuineriit missiliuinerit takutinneqarput. Tassani takuneqarsinnaavoq, Ilulissani missiliuinerit 2013-imeersut 2021-mi Visit Greenlandip missiliugaanit pingasoriaatingajammik qaffasinnerusut. Kisiannili Visit Greenland nammineerluni allappoq, missiliuinerminni "agguaqatigiissitsineq nammineerluni appasitsinneqartoq" atorsimallugu. Akerlianik Visit Greenlandip misissuinerani nerisassanik sammisassanillu atuinerup nalinga 792 koruuniusoq, CRT-p naliliussaaniit 469 koruuniniit 300 koruunit sinnilaarlugit qaffasinnerusumut missiliorneqarpoq. Tikeraap unnuisup ataatsip ullup unnuallu ingerlanerani atortagai tamarmiusut, assartuussineq ilanngunnagu, CRT-p aamma Visit Greenlandip missiliuineri malillugit 1.312 koruuninik aamma 1.093 koruuninik amerlassuseqarput.

Tabeli 7.1-imi takuneqarsinnaasutut misissueqqissaarnerni marluusuni assartuussinermik atuinerit saqqummiunneqarput. CRT-miit najukkami assartuussinernik atuinerit 1.362 koruuninut missiliorneqarput, kiisalu Visit Greenlandimiit taamaallaat timmisartunut bilitsit, agguaqatigiissillugu siumut utimullu 6.000 koruuninik nalillit tunngavigalugit kaaviaartitat naliliiffiqarsimallutik.

Tabeli 7.1: Tikeraat unnuisut atortagaannut missiliukat (2022-mi akit)

	CRT 2013	Visit Greenland 2021
Tikeraap unnuisup ullormut unnuamullu atugai, unnuineq	843 koruunit	301 koruunit
Tikeraap unnuisup ullormut unnuamullu atugai, nerisassat sammisassallu	469 koruunit	792 koruunit
Tikeraap unnuisup atortagai, assartuussineq	Ulloq unnuarlu 1.362 koruunit (najukkami assartuussineq)	Siumut utimullu timmisartunut bilitsit 6.000 koruunit

Tabeli 7.2-mi 2022-mi 2013-imi aamma 2015-imi akit atorlugit umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut ilaasut atuinerinik missiliuinerit takutinneqarput. Titarnermi siullermi umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut ilaasut angalanerminni Kalaallit Nunaanni tamarmiusumi atuinerisa katinneri takutinneqarput. Tassani takuneqarsinnaavoq, CRT-p saqqummiussai malillugit umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut ilaasut atuineri tamarmiusut G.P Wind-ip Visit Greenland sullillugu misissuineri malillugu atuinerit marloriaatit sinnerlugit annertussuseqartut. CRT misissueqqissaarnermini missiliuvoq, umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut ilaasut ullormut atuineri 216 koruuniusut, kiisalu Visit Greenland missiliuvoq, nunninnermi ataatsimi umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut ilaasut 386 koruuninik atuisartut. Taamaallilluni missiliuinerit taakku marluusut imminnut toqqaannartumik assersuunneqarsinnaanngillat.

Tabeli 7.2: Umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut ilaasut atuinerinut missiliukkat (2022-mi akit)

	CRT 2013	Visit Greenland 2015
Kalaallit Nunaanni umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut ilaasut atuineri katillugit	2.737 koruunit	1.158 koruunit
Umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut ilaasut ullormut unnuamullu aamma nunninnermut ataatsimut atuineri katillugit	216 koruunit (ullormut unnuamullu)	386 koruunit (Kalaallit Nunaanni nunninnermut ataatsimut)

7.3. Aningaasaqarnermut missiliuinerit naatsorsorneqarneri

Naatsorsuinerimut tunngaviusut

Ilulissani takornariaqarnermut aningaasaqarnermi missiliukkat naatsorsorniarlugit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmiit paasissutissat atornerqarput. Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmiit Ilulissat illoqarfianni unnuinerit amerlassusiinut, umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut, Ilulissat umiarsualiviannut talittunut ilaasut amerlassusiinut, kiisalu timmisartunut Ilulissaniit ilaallutik aallartut amerlassusiinut paasissutissat naatsorsuiffigineqarput. Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmiit taamaallaat 2015-imiit 2021-mut Ilulissani umiarsuarnut sinersorlutik takornariartitsisartunut ilaasut amerlassusiinut paasissutissat tunniunneqarsinnaammata, misissueqqissaarneq ukiunut taakkununga killilerneqarpoq. Kisiannili aamma 2020 aamma 2021 misissueqqissaarnermut ilanngunneqanngillat, 'Coronap ukiui' taakku atuukkallartuummata, kisiannili Kalaallit Nunaannut takornariaqarnermut annertuumik sunniuteqarlutik.

CRT-p aamma Visit Greenlandip missiliugai, imm. 7.1-imi saqqummiunneqartut tunngavigalugit Ilulissani takornariaqarnermut aningaasaqarnermi kaaviiartitanut missiliuinerit assigiinngitsut marluk naatsorsorneqarput.

Namminersorlutik Oqartussat missiliuinerat malillugu Kalaallit Nunaanni takornariaqarnermut saniatigut sunniutit 50%-iupput³¹. Aningaasaqarnermi suliat, takornariaqarnermi pilersuisuusunut toqqaannanngitsumik tutsinneqartartunut, aamma tamatuma nassatarisaanik suliat, takornariaqarnerup inuussutissarsiutinut allanut sunniutigisartagaasa kingunerisaannik saniatigut sunniutit pineqarput. Saniatigut sunniutaasut taakku misissueqqissaarnermut matumunnga ilaatinneqanngillat, taakku annertuumik nalorninarloqartutut, taamaattumillu Ilulissanut aalajangersimasumik missiliuisoqassappat itisiliiffiunerusumik misissueqqissaarnissamut pisariaqartitsiviusutut naliliiffigineqarmata.

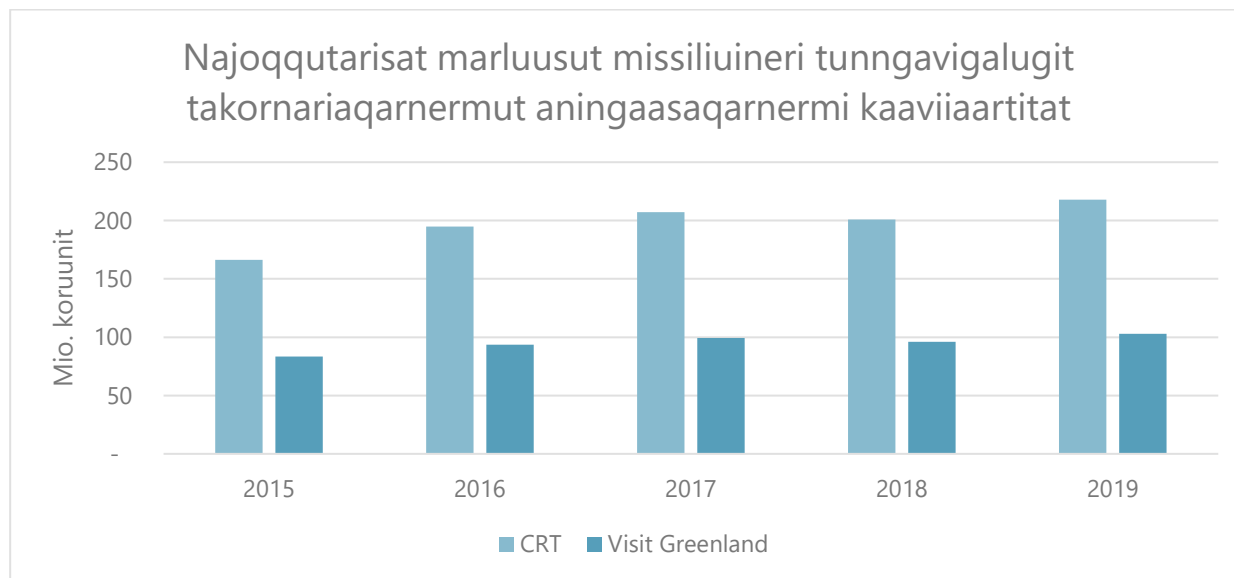
Tassunga ilanngullugu Visit Greenland naliliivoq, Air Greenlandip timmisartuinut ilaallutik angalasartut tamarmiusut pingasoriaataat marluk takornariaasartut. Taamaattumik misissueqqissaarnermi matumani Ilulissaniit timmisartunut ilaasartut pingasoriaataat marluk takornariassanganerqarput.

Inernerusut

Ilusiliaq 7.13-imi 2015-imiit 2019-imut CRT-p missiliuineri 2013-imeersut aamma Visit Greenlandip missiliuineri 2015-imeersut aamma 2021-meersut tunngavigalugit Ilulissani takornariaqarnermi aningaasaqarnermut missiliukkat takutinneqarput. CRT-p missiliuineri tunngavigalugit Ilulissani takornariaqarnermut aningaasaqarnermi kaaviiartitat 2015-imi 83 mio. koruuniusimasut 2019-imi 103 mio. koruuninut qaffariarsimapput. Visit

³¹ Slide 28, "Tourism Statistics Report Greenland 2021", Visit Greenland, <https://tourismstat.gl/analyses/>

Greenlandimiit missiliuinerit tunngavigalugit Ilulissani takornariaqarnermut aningaasaqarnermi kaaviiartitat 2015-imi 83 mio. koruuniusimasut 2019-imi 218 mio. koruuninut qaffariarsimapput.

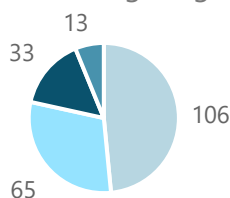
Ilusiliaq 7.1: CRT-ip (Center for Nunarsuup Immikkoortuanik Takornariaqarnermillu Ilisimatusarfik) kiisalu Visit Greenland-ip missiliugai tunngavigalugit 2015-imiit 2019-imut takornariaqarnermut aningaasaqarnermi kaaviiartinneqartut missiliukkat. Mio. koruuninngorlugit allataapput.

Ilusiliaq 7.1-imi takutinneqartut CRT-p missiliuinerisa Visit Greenlandip atorneqarnerini missiliuinerit sanilliullugit atorneqarnerini Ilulissani takornariaqarnermut aningaasaqarnermi kaaviiartitat ukiuni tamarmiusuni marloriaatit sinnilaartarpaat. CRT-p missiliuinerisa pingaaruteqarluinnartut atorneqarnerini Visit Greenlandip missiliugaanit qaffasinnerunerat, tamatumalu peqatigisaanik Visit Greenlandip tikeraanik unnuisunik najukkami assartuussinermit atuinernik missiliuinerit ilanngussaqaarsimannginnera tamatumunnga peqqutaavoq.

2019-imi angusat sukumiinerusut Ilusiliaq 7.2-mi nassaarineqarsinnaapput. Ilusiliami takutinneqarpoq, CRT-miit missiliuinerit atorneqarpata, takornariaqarnermut aningaasaqarnermi kaaviiartitat annerpaat najukkami assartuussinermit pissarsiarineqartartut, kiisalu Visit Greenlandimit missiliuinerit atorneqarpata, taakku allaneersuusartut, ilaatigullu nerisassanik, angalaartitsinernik tammajuitsussanillu pisiniarnermit pissarsiarineqartartut.

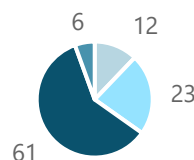
Pingaartumik Ilulissani tikeraat unnuisartut amerlinerat peqqutaalluni takornariaqarnermut aningaasaqarnermi kaaviiartitat 2015-imiit 2019-imut amerleriarsimapput (tak. imm. 6). Ilusiliaq 7.2-mi takutinneqartut takornariaqarnermut aningaasaqarnermi kaaviiartitat amerlanersaat tikeraat unnuisut atuinernik peqquteqarpoq. Tamatumunnga ilaatigut takornariat unnuisartut umiarsuarnut sinersorlutik takornariatitsisartunut ilaasut atugaannit amerlanerusunik atuisarnerat, aammalu ilaatigut takornariat unnuisartut umiarsuarnut sinersorlutik takornariatitsisartunut ilaasunit amerlanerunerat peqqutaavoq.

CRT-mit missiliukkat tunngavigalugit 2019-imi takornariaqarnermut aningaasaqarnermi kaaviiartitat mio. koruuninngorlugit

- Lokal transport (overnattende gæster)
- Overnatning (overnattende gæster)
- Andet (overnattende gæster)
- Krydstogtspassagerer

Visit Greenlandimit missiliukkat tunngavigalugit 2019-imi takornariaqarnermut aningaasaqarnermi kaaviiartitat mio. koruuninngorlugit

- Flytransport (overnattende gæster)
- Overnatning (overnattende gæster)
- Andet (overnattende gæster)
- Krydstogtspassagerer

Ilusiliaq 7.2: CRT-mit aamma Visit Greenlandimit missiliukkat atorlugit 2019-imi tikeraanit unnuisunit takornariaqarnermut aningaasaqarnermi kaaviiartitat agguarneri, mio. koruuninngorlugit

Missiliukkani takutinneqarpoq, Ilulissani takornariaqarnermut aningaasaqarnermi kaaviiartitanut paasissutissanut tunngaviusut apequtaallutik, missiliuinerit assigiinngitsorujussuusartut. Kisiannili missiliuinerit qanorluunniit isikkoqaraluarpata, Ilulissani takornariaqarnermut aningaasaqarnermi kaaviiartitat annertupput. Kangia takornariaqarnermut aningaasaqarnermi kaaviiartitanut annertuumik isumaqarsimassasoq ilimanarpoq. Kisitsisit aallaavigalugit UNESCO-p toqqaanera imminermini takornariaqarnermut aningaasaqarnermut kaaviiartitanut toqqaannartumik sunniuteqarsimanersoq, tamannalu pisimappat qanoq annertutigisumik pissarsiaqarfiusimassanersoq oqaatigineqarsinnaangilaq.

Kiisalu tunngavilersuutigineqarsinnaavoq, Ilulissat eqqaalu pilerinassuseqarluarnini pequtigalugu Kalaallit Nunaannut takornarianik pilerisaarinerimut isumaqartorujussuusooq, taamaalillunilu Kalaallit Nunaanni sumiiffinnut allanut takornarianik qarmaanermut toqqaannangitsumik sunniuteqartartoq.

7.4. Soqutigisallit Ilulissani UNESCO-qarfimmilu takornariaqarnermi aningaasaqarneq pillugu misigisartagaat

UNESCO-p toqqaanerata aningaasaqarnermut aammalu takornarianut isumaa pillugu qulequtaq, soqutigisaqartut apersorneqarnerini pingaarutilittut sammineqarpoq – UNESCO-p toqqaanerata sumiiffiullu annertussusiata iluaqutissartaanik pingaartitsisunit, aammalu ajoqutissanik pingaartitsisunit.

Soqutigisaqartut tamarmik Kangiata takornariaqarnermut isumaa, alianaassusia nalingalu erseqqissaatigaat. Kisianni sumiiffiup UNESCO-p toqqaanerata annertussusiatalu nalingat isumaqatigiissutigineqangillat. Takornariartitsisartut akornanni UNESCO-p toqqaanera takornarianut pilerisaarinerimut isumaqartorujussuusooq annertuumik misigineqartarpoq, kisiannili soqutigisaqartut allat akornanni aamma UNESCO-p toqqaanera aningaasaqarnikkut naleqarnerisooq apeqquserneqartarpoq, akornutissat takuneqarsinnaammata.

Matuma kinguliani qitiusumik aningaasaqarnikkut naliusut misigineqartartut, soqutigisaqartunit apersorneqartunit sumiiffiup UNESCO-mit toqqaaneranut attuumassuteqartinneqartut siullinneqassapput. Tamatuma kingorna qitiusumik naliusutut pitsaangitsutut misigineqartartut allaaserineqassapput. Matumani naliusut,

soqutigisaqartunut pitsaanngitsutut pitsaasutullu misigineqartartunut takussutissaasut pineqarput. Taamaattumik misigisat aallunneqarnissaat pingaaruteqarput – aamma imaaliallaannaq uppersarneqarsinnaanngikkaluarpata, imaluunniit assersuutigalugu sumiiffimmi maleruagassat assigiinngitsut paatsoorneqarnerinik tunngaveqaraluarpata.

Soqutigisaqartunit amerlasuunit takornariaqarnermi naliusunik pitsaasunik pitsaanngitsunillu misigisaqarsimapput, tamatumalu peqatigisaanik takornariaqarnermut aningaasaliisarnerni innuttaasut najugaqartut akigineqannginnissaat eqqumaffigineqarpoq. Assersuutigalugu soqutigisaqartut oqaasertaliinermi oqaatigaat, "akunnittarfinnut akitsuusiisoqassaaq, sumiiffimmut utertussanik", aammalu najukkami innuttaasut "akileraarutaat board-walk-imut akiliutigineqassanngillat, kisiannili akitsuutit takornarianit akilerneqartut atorneqassapput".

Takornariaqarnermut naliusut pitsaasutut misigineqartut

UNESCO-qarfiup takornariaqarnermut naliusutut pitsaasutut ersersinneqarneranut pingaartumik sumiiffiup takornarianut misigisaqarfusarnera, aammalu sumiiffiup pitsaassusilittut qulakkeeriffiusutullu naqissusigaanera tunngavigineqarput.

Tabeli 7.3 Soqutigisaqartunit oqaaserineqartut takussutissiatut atorlugit takornarianut nalilittut pitsaasunik misigisaqartarnerit eqikkarneqarneri

Takornariaqarnermi naliusut pitsaasutut misigineqartut	Oqaaserineqartut
<p>UNESCO-p toqqaanera amerlasuutigut ilulissat nunanit tamalaanit ornigassatut pilerisaarutiginissaanut ersersinnissaanullu ajornannginnerulersitsivoq. UNESCO pilerisaarutaavoq, takornarianut sumiiffiup immikkut naleqarneranik, angallavissatullu naleqarneranik paasinnitseqataasartoq</p>	<p><i>Tuniniaanermi oqaluttuartarnermilu, aammalu takornarianik pileritsatsitsinissamut naleqarluarpoq. (...) UNESCO sumiiffimmut pilerisaarutaalluarpoq. Pilerisaarinitsinni atortarparput. UNESCO sumiiffimmi pinngortitamut pitsaasumik naqissusiivoq. Maaniikkaanni apeqqutaavallaanngilaq, taamaattumik nammineerlutit takusinnaavat. Kisianni maanga angalasussanut naleqarluarpoq. (...) UNESCO ataatsimoortumik taaguutaavoq – nunarsuaq tamakkerlugu tusarliunneqartarpoq. Nunarsuaq tamakkerlugu ataatsimut paasinninnissamut ilaavoq.</i></p> <p><i>UNESCO-p Kangianik sumiiffimmillu eqqissimatitsinera isumaqartorujussuuvoq. Eqqissimatitsineq, taamaattumillu nalinginnaq iliortoqartussaannginnera pilerisaarutaavoq nukittoq pitsaassutimillu naqissusiinerulluni. ... Pisuinnarnut aqqusineqqat, sikuerniarfiit amerlinginnissaat pingaaruteqarluinnarpoq (...) Maannarpiaq ikaartarfusaq pisuffissaq aqqutillu nalunaarsukkat – sungaartut, tungujortut aappaluttullu – pigaagut. Pissutsit maannatut inneri, aammalu aqqutaani tammajuitsussanik pisiniarfinnik peqannginnera iluarisimaarluinnarpara.</i></p>

<p>UNESCO sumiiffiup takornariaqarnermut aningaasaqarnermi nalinganik nukittorsaavoq kivitsillunilu</p>	<p><i>Ilulissat nunarsuarmi tamarmi pingaarutilittut inissisimavoq, sumiiffiullu UNESCO-mit toqqagaanera suli pingaaruteqarnerulersitsivoq – tamanna inuussutissarsiornermi aningaasaqarnermut pinngitsuunngivilluni sunniuteqarpoq. Isumaqaarpunga 2013-imi amerikamiu ilisimatusartoq misissuisimasoq takusimallugu, tassanilu inerniliissutigineqarpoq UNESCO ataatsimut isigalugu najukkani inuiaqatigiinnut millionilippassuarnik naleqartoq.</i></p>
<p>UNESCO malitassanik, najukkani takornariatitsisartut takornarianut pilerisaarinissamut inooqateqarnissamullu isumassarsiuiffiusunik oqinnerulersitsisussanillu neqerooruteqartarpoq</p>	<p><i>Nunami namminermi eqqissisimatitsinermit nunarsuarmi kingornutassiinermit. UNESCO-p piumasqaatai takornariarpassuarnut ammaassinitsinni qanoq iliorluta najukkatta nunataanik isumaginninnissatsinnut, aammalu nungullartitsinninnissamik qulakkeerinnissamut malitassiuiffiupput. Isumaqaarpunga tamanna ingerlatitseqqinnissamut eqqarsarnissatsinnut maligassiulluarfiusoq.</i></p>

Takornariaqarnermut naliusut pitsaanngitsutut misigineqartut

UNESCO-qarfiup nalinganut naleqqiullugu takornariaqarnermi aningaasaqarnikkut artorsarfiuneruneranik misigineqartarneranut, pingaartumik UNESCO-p sumiiffimmi akunnittarfinnik takornarianullu misigisassanik allanik ineriartortitsinissamut killilersuineranik inerteqquteqarneranillu misigisarneq peqquataavoq.

Tabeli 7.4 Immikkut ilisimasalinnit soqutigisaqartunillu oqaaserineqartut takussutissiatut atorlugit takornarianut nalilittut pitsaanngitsunik misigisaqartarnerit eqikkarneqarneri

<p>Takornariaqarnermi naliusut pitsaanngitsutut misigineqartut</p>	<p>Oqaaserineqartut</p>
<p>Naliusut pinngortitamik tunngaveqarput, UNESCO pineqanngilaq</p>	<p><i>UNESCO sioqqullugu aamma takornariatoqartarpoq – takornariatoqartarneranut UNESCO-qarfik peqquataasoq isumaqartartut amerliartuinnarput. Ilaat oqartarput: Sumiiffik UNESCO-p allattuiffianit piiginnarli, taamaakkaluartoq takornariat amerlasuut takkuttarumaarput.</i></p> <p><i>Sumiiffiup UNESCO-mut ilanngunneqannginnerani aamma tulluusimaarneq pigineqarpoq, sumiiffiup asseqannginnera ilisimaneqartuaannarpoq. UNESCO pitsaassutsimut naqissusiisarpoq – pioreersut pitsaasutut naqissuserneqaannarput. Allannguinngilaq. Taamaattumik inuit ilaat isumaqarput, sumiiffik UNESCO-p allattuiffianit peerneqaannarsinnaasoq, sulimi</i></p>

	<p>saqqummiussinnaavarput tulluusimaarutigalugulu. (...)</p>
<p>Takornariaqarnermi aningaasaqarnermut naliusut tamatigut najukkami innuttaasunut najukkamilu sumiiffimmut iluaqutaasariaqarneq ajorput</p>	<p><i>Ilulissat illoqarfiat qangaaniilli takornariarfissuuvoq. Illoqarfippiamut sunniutaasartut annertuallaanngillat. Tamakku najugaqavissunut pilluarnerulersitsinngillat. Immaqa aqqissuussisartunut il.il. avataaneersunut. (...) Takornariartartummi amerlajuannarput aammalu suli taamaallutik. UNESCO sioqqullugu takornarianik tammaariarlutik tuperiartortunik takkuttoqartarpoq, maannali tamakku nassaassaajunnaarput. Immaqa UNESCO-mit maleruagassiat pisuupput. Siornatigut qilersorsimaffiunnginnerusumik ingerlatsisoqarpoq.</i></p>

8. UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqutissat ajoqutissallu aammalu maleruagassiat maanna atuuttut

Immikkoortumi matumani UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqutissat ajoqutissallu, aammalu maleruagassiat maanna atuuttut saqqummiunneqarput. Siullermik UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqutissatut ajoqutissatullu misigineqartartut pillugit apersuinerni immikkoortut pigaarnerit issuarneqarput. Tamatuma kingorna iluaqutissat ajoqutissallu, suliassaqarfiit akimorlugit misissueqqissaarnerni apersuinernilu saqqummersut, pinngortitamut, avatangiisinut kulturikkullu kingornussanut, aallaaniarnernut aalisarnernullu, najugaqartut sunngiffimmi soqutigisaannut, takornariaqarnermut illoqarfiullu ineriartortinneqarneranut agguarlugit eqikkarneqarput.

Soqutigisaqartunit apersorneqartut amerlasuut UNESCO-qarfiup Kangiatalu annertoorsuunerat angisoorujussuunerallu, kiisalu inuppasuit sumiiffimmik takornariaqarnermut, piniarnermut sunngiffimmilu sammisassanut atorluuanissaannut sumiiffiup atorneqarnissamut, isikkiveqarnissamut inissaqarnissamullu ajornakusoornera tunngaviusumik nalornisitsisartoq tikkuarpaat. Amerlasuut assigiinngitsunik oqaaseqarlutik erseqqissaatigaat, aappaatigut UNESCO-qarfimmik aappaatigullu imeqarfimmut killeqarfimmik atuinissamik killilersorneqarlutik misigisimallugu. Soqutigisaqartup ataatsip taamatut misigisimanini eqikkarlugu imatut oqaatigaa:

"Nunami timerpasissumi sumiiffik annertooq Kangianut sermersuarmullu isikkiveqarpoq, aammalu najugaqartorpasuit takornariarpasullu isikkivik taanna arsaattarpaat. Tamakku tamarmik UNESCO-p aalajangersagaanit aamma imeqarfimmut killeqarfimmit unikaallatsinneqarsimapput"

Sumiiffimmi angalaarnissamut sanaartornissamullu marloqiusamik killilersuineq tamanna tunngaviusumik unammilligassatut misigineqartarpoq. UNESCO-p toqqaanera takornariaqarnerup ineriartorneranut aamma sumiiffiup ineriartorneranut sukkatsisitsisimavoq, tamatumalu peqatigisaanik toqqaanermi sammisassat killilersorneqalersimallutik. Taamaalilluni soqutigisallit arlallit periarfissanik pissanganartunik nutaanik aammalu aqutassaangitsumik ineriartortitsisoqarnissaanut annilaanganermik misigitinneqarput. Soqutigisaqartut ilaat imatut oqaaseqarpoq:

"Nunarsuarmi kingornussassatut qinnuteqartitsisarnermi pilersaarutip najukkamut aallartitsisarnera alaannagassaangilaq. Inuppasuit siornatigornit allaanerusunik periuseqarlutik aningaasarsiorusulertarput. Uani uanilu aammalu suni tamani sanaartornissaq pillugu takorluukkat annertuut takusarpagut. Tamakku sukannersumik aqunneqanngippata killilersorneqanngippatalu suut tamarmik ajortissinnaapput."

Matuma kinguliani takuneqarsinnaasutut UNESCO-qarfiup annertussusiani killilersuutaasunilu, sumiiffimmut atuutsinneqartuni iluaqutissat ajoqutissallu misigineqartarput.

8.1. UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqutissatut misigineqartut

Sumiiffimmut maleruagassiat arlalinnik, tamarmik pinngortitap, avatangiisit kulturikkullu kingornussanik illersuineramik siunnerfeqartunut iluaqutissartaqartutut misigineqartarput. Sumiiffimmi pinngortitaq asseqanngitsoq sanaartornermut angallannermullu maleruagassiussinikkut nungullarnissamut, isikkutigut innarlerneqarnissamut, nipiliornissamut mingutsitsinissamullu illersorneqarpoq. Tamanna aamma aallaaniarnermut aalisarnermullu, najugaqartut sunngiffimmi soqutigisaannut takornarianullu iluaqutissartaqarpoq, pinngortitami akornusersorneqanngitsumi angalanissaq periarfissaqartinneqarmat, aammalu maleruagassiat uumasunut illersuinermut atorneqarmata.

Iluaqutissarpasuit taakku aamma apersuinerni ersersinneqarput, pingaartumik iluaqutissat pingaarnert marluk ersersinneqarlutik, taakkulu Tabeli 8.1-imi allassimapput.

Tabeli 8.1 Apersuinerni oqaaserineqartut takussutissiatut atorlugit UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqutissatut misigisaqartarnerit eqikkarneqarneri

UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqutissatut misigineqartut	Oqaaserineqartut
<p>Pinngortitami annertuumi allangortinneqarsimangitsumilu kisimiinnissamat akornusersorneqannginnissamullu periarfissaqarneq</p>	<p><i>UNESCO-qarfimmi killilersuisoqarnissaa akerlerisorujussuuarput. Tamanna misigisaqarnissamat naleqarluarpoq. Sumiiffik eqqissisimatitaaq eqqissisimasorlu, soqanngitsup qeqqaniinnermik misigiffiusartooq – tamanna Kalaallit Nunaannut annertuumik naleqarpoq.</i></p> <p><i>Sunut tamanut ineriartortitsinissamat periarfissat taama amerlatigimmata, illoqarfiup qanitaani sumiiffiup eqqissisimatitap pinngortitallu allangorsimangitsup killilersorneqarnissaa uggornartussaavoq. Pinngortitaaq aammalu soqanngitsup qeqqaniissinnaaneq nuannarillualernarpoq.</i></p>
<p>Killeqarfimmik, illersuutitut atorneqarsinnaasumik, ineriartupiloornissamat aqunneqarsinnaanngitsumillu ineriartortitsinissamat illersuutaasussamik pisariaqartitsineq</p>	<p><i>Sumiiffik annertoourujussuuvoq, aammalu aap, killeqarfik UNESCO-qarfiup ilagaa, illersuutaavoq (...). Kangia ataasiinnaavoq. Tamanna illoqarfimmiunut tamanut sammisassanun tunngavigineqarpoq. Tamatumani takornariaqarneq imaluunniit piniarneq aalisarnerlu pineqarnersoq apeqqutaanngilaq.</i></p> <p><i>Najugaqartut killeqarfimmi kissaatigisaminnik illuliornissamat akuerineqarpata, aamma takornariartitsisartorpasuit tassani illuaraliorusulissapput. Eqqaamaneqassaaq illoqarfik alliaartomat angisuujullunilu, inuppasuillu illuarartaarusupput – taamaattumik illuaqqat 10-15-20-t tamaani pilertortumik sananeqartussaapput. Inuit tullerriaarluni utaqqisunut ilaarusupput ... annertussuseq atorneqartussa qeqqarsaatersuutitut ilaatinneqartariaqarpoq. Kisiannili sumiiffik paarineqartussaasoq ilaannit naliliiffigineqarsimavoq (...)</i></p> <p><i>Pinngortitaaq asseqanngitsoq paarisariaqarpoq. (...) Piviusoq isigissagaanni killeqarfik akuerisaasoq qaangerneqartarpat, taava inuit tamatigut 10%-inik sinniisartussaapput. Killeqarfik pingaaruteqarpoq, taamaalillunimi UNESCO-qarfippiaq angusoorneqassanngilaq.</i></p>

8.2. UNESCO-qarfiup annertussusiani akornutissatut misigineqartut

Apersuinernili aamma sumiiffiup annertussusiani akornutissat arlallit, sullissisunut pineqartunut sunniuteqartut tikkuarneqarput. Soqutigisaqartut amerlanersaat sumiiffiup annertussusiani iluaqutissanik akornutissanillu misigisaqartarput. Kisiannili akornutissat, killiffimmut pineqartumut unammillertitsisut matumani iluaqutissanut sanilliullutik sukumiinerusumik nassuiaatigineqarput. Imaanngilaq akornutissat ataatsimut isigalugit iluaqutissanit

amerlanerummata, kisiannili akornutissat aamma allannguinnissani pisariaqartitsiffiupput. Akornutissat ineriartortitsinissamut annertusaanissamullu periarfissanik killilersuiffiusutut misigisanik katersuutsitsiffiupput.

Tabeli 8.2: Apersuinerni oqaaserineqartut takussutissiatut atorlugit UNESCO-qarfiup annertussusiani akornutissatut misigisaqartarnerit eqikkarneqarneri

UNESCO-qarfiup annertussusiani akornutissatut misigineqartut	Oqaaserineqartut
<p>Sumiiffimmi ineriartormik, sanaartormik aningaasaliisarnermillu unitsitsivoq</p>	<p><i>Ilulissani sumiiffimmi mikisuarannguami aninaveeqqavugut. Mattussaavugut. Kipiluttunartorsiorpugut, amerlasuummi akunnittarfinnik sananissamik kissaateqaraluarput. (...) UNESCO-mut ilaasortanngorsimagatta immitsinnut kujammut ineriartortitsinnaajunnaarsippugut (...) UNESCO-mut isumaqatigiissut – soorunami tulluusimaarutigisara – taama sukannertigisunik maleruagassaqartariaqanngikkaluarpoq.</i></p> <p><i>Ilulissani nunap inuiusugut sumiiffinni isikkiviginnerpaani illuliorsinnaajunnaarsimavugut. Illoqarfiup kujasissortaani illuliortoqarsinnaanngilaq, taamaallaat avannarlarsaani tamanna pisinnaavoq. Aamma pisinnaarnut aqqusinernik aqqusinernillu sanaartornissamut killilersuutit sukannersut takkussimapput. Sanaartorfissagissaanissat paarnaarunneqarsimapput.</i></p> <p><i>Aamma sumiiffik annertoorsuavoq, taamaattumillu 70 km-it sinerlugit tallimanik illuaraliortoqaraluarpat tamanna uumasunut naasunullu aseruutaasussaannngilaq.</i></p> <p><i>Illuaqqat akuerineqarnissat pisariaqartippaput – illoqarfimmi ineriartupiloortoqarpoq aammalu kikkut tamarmik inissiat pilernguppaat. Sumiiffik angisoorsuaq killilersugaavoq.</i></p>
<p>Attaveqaasersuutit ineriartormi sumiiffimmullu isersinnaaneq killilersorneqarput</p>	<p><i>Qimussit illernat – UNESCO-p pinnginnerani illineq pitsanngorsarniarlugu qaartiterisoqarsimavoq, kisiannili maanna allannguinnissaq ajornarpoq. Illinermik pitsanngorsaaniarluni suliat nangeqqittussaasimagaluit naammasineqanngillat. Tamanna pissutigalugu ulorianartorsiortoqalersinnaavoq.</i></p> <p><i>Ukiuunerani Kangiani qamuterallannik atuinissaq inerteqqutaavoq. Maanna aalisarneq inuussutissarsitini pingaarnersaavoq annertuumillu isaatitsiviulluni, taamaattumik tamanna akuerineqartariaqaraluarpoq. Taakku nipiliorneri aammalu aquuteralaat nipiliorneri annertoqatigiissimassasut ilimanarpoq.</i></p>
<p>Atuisinnaanermut nasiffinnullu takornariat najugaqartullu pisariaqartitaannut inissaqartitsineq</p>	<p><i>Sermermiut tungaannut ilivernik qalliilluni ikaartarfusamik qisuusumik pisinnaat aqquserniorneqarsimapput. Tamanna akerliuffigineqarsimagaluarpoq, kisiannili allannguisoqarsimanani. Siusinnerusukkut Pitoqqip tungaanut pisinnaat aqquteqarsimagaluarput, kapelareerluni seqineq nuigaangat tassunga seqinniartoqartarsimalluni, tamatumalu kingorna kimmukartoqartarsimalluni.</i></p>

	<p><i>Ullumikkut utoqqaanerusut Kangitsinnut isikkivimmik, peroriartornerminni najorsimasaminnik ornigassaqaanngillat – ornigassaqarusukkaluarput (...) kujammut qaqqamukarsinnaanngillat, tappavunga aqqusineqaanngimmat. Nutaanik sanaartornissamut akuersissuteqarsinnaappat aqquserniortoqassagaluarpoq, taamaalillunilu isikkivik kusanartoq illoqarfimmiit takusinnaanngisartik orneqqissinnaalissagaluarpaat. Maanna pisuinnaat aqquserni pisariusorujussuupput.</i></p>
<p>Killilersuinerit assigiit, nunarujussuarmut atuutsinneqartut</p>	<p><i>Nuna eqqissisimatitaaq illoqarfimmut qanippoq, kiisalu UNESCO-p annertunerusumik killilersuiffigisaanut illoqarfiup allineqarnissaa naleqquppoq. Aamma killeqarfik amerlasoorsuarnik killilersuiffiuvoq. Timmut annertuneralaartumik ammaassisoqartuuppat pitsaassagaluarpoq. Killeqarfiup pinngortitallu illoqarfimmut qaninnissaat pingaaruteqarpoq (...) kisiannili timmut 50-20 km-inik ungasissuseqarlutik, taamaattumillu qamuterallannik angalasoqarsinnaannginnera, angalanermilu qasuersaartarfinnik pilersitsisoqarsinnaannginnera suli killilersuineruvoq annertoq (...) Maannarpiaq allanik sunilluunniit iliuuseqartoqaqqusaanngilaq, taamaallaat pisuinnarnut qimussinullu (...) Sumiiffik annertoorsuuvoq, annertoorujussuuvoq, timaanullu killilersuinerit sakkukinnerulersinneqarsinnaasuupata tamanna illoqarfimmut takornariaqarnermillu ineriartortitsinermut peqqinnartuussagaluarpoq.</i></p>

8.3. Maanna annertussuttimi killilersuinermilu iluaqutissat akornutissallu ataatsimut naliliiffigineqarneri

Imm. 5-imi allaaserineqartut UNESCO-qarfimmut maleruagassat, sumiiffimmi sammisassanut assigiinngitsutigut sunniuteqartut pisariungaatsiarput. Iluaqutissat akornutissallu, misissuineri suliassaqarfiit akimorlugit paasissutissat pioreersut misissoqqissaarnerini apersuinerinilu pissarsiarineqartut, matuma kinguliani tabelimi pingaarnersiorlugit eqikkarneqarput. Iluaqutissat akornutissallu maleruagassamut aalajangersimasumut ataatsimut atassuserneqartariaqaanngillat, kisiannili maleruagassanut assigiinngitsunut, UNESCO-p toqqaanerpiaata kingunerinngisaannut atasuullutik.

Tabeli 8.3: Maanna annertussuttimi aamma UNESCO-qarfimmut killeqarfinnullu maleruagassani iluaqutissat akornutissallu.

	Maanna annertussuttimi maleruagassanilu iluaqutissat	Maanna annertussuttimi maleruagassanilu akornutissat
<p>Pinngortitaaq, avatangiisit kulturikkullu kingornussat</p>	<p>UNESCO-qarfimmi pinngortitaaq asseqanngitsoq illersugaavoq</p> <p>Ilulissani imermik pilersuineri imermik milluaaveqarfik illersugaavoq</p> <p>Kulturikkut kingornussat illersugaapput</p>	
<p>Aallaaniarneq aalisarnerlu</p>	<p>Uumasut assersuutigalugu nipiliornermut mingutsitsinermullu illersugaapput</p>	<p>Sumiiffiup qamuterallannik tikkineqarsinnaanera killilersugaavoq</p>

Najukkami sunngiffimmi soqutigisat	UNESCO-qarfimmi pinngortitaq asseqanngitsoq illersugaavoq Sumiiffimmi angallannermi akornusersuutit, soorlu nipiliornerit killilersugaapput	Sumiiffiup assersuutigalugu qamuteralannik tikinneqarsinnaanera killilersugaavoq Sunngiffimmi illuaqqanik sananissamut periarfissat killilersugaapput
Takornariaqarneq	UNESCO-qarfimmi pinngortitaq asseqanngitsoq illersugaavoq Sumiiffimmi angallannermi akornusersuutit, soorlu nipiliornerit killilersugaapput	Sumiiffiup assersuutigalugu qamuteralannik tikinneqarsinnaanera aamma takornarianut illuaraliornissat killilersugaapput Ilulissani eqqaanilu unnuisarfinnik nutaanik sananissamut periarfissat killilersugaapput
Illoqarfimmik ineriartortitsineq, inuussutissarsiorneq	Ilulissani imermik pilersuineri imermik milluaaveqarfik illersugaavoq (pingaartumik aalisakkeriveqarnermi)	Ilulissani eqqaanilu inissianik akunnittarfinnillu sananissamut periarfissat killilersugaapput

Ataatsimut isigalugu sumiiffimmut malittarisassiornermi UNESCO-qarfimmi pinngortitaq asseqanngitsoq illersugaavoq, taamatullu imermik pilersuineq kulturikkullu kingornussat illersugaapput, aammalu assersuutigalugu nipiliornermi akornusersuinerit killilersorneqarput. Tamanna pinngortitamut avatangiisinullu, kisiannili aamma aallaaniarnermi aalisarnermillu inuussutissarsiuqarnermi, najugaqartunit kiisalu takornarianit pinngortitaq uumasullu akornusersugaangitsut iluaqutigineqarsinnaavoq,

Akornutissat pilersaarusioreq eqqarsaatigalugu pissutsinut pingasunut katersuunneqarsinnaapput, tassalu 1) sumiiffiup qamuteralaat atorlugit tikinneqarsinnaaneranut angallavigineqarsinnaaneranullu periarfissat killeqartut, 2) sumiiffimmi soorlu takornarianut illuaqqani sunngiffimmilu illuaqqani uninngasinnaanermut periarfissat killeqartut, aamma 3) Ilulissat illoqarfiata ineriartornissaanut periarfissat killeqartut. Pissutsit taakku akornutissanik annikillisaaniarluni iliuseqarnissamut periarfissat suussusersiniarnissat siunertaralugu matuma kinguliani sukumiisumik allaaserineqarput.

Qamuteralaat atorlugit angallanneq

Sumiiffimmut maleruagassiornerup kingunerisaanik qamutit assakaasullit mootorillit, taakkunungalu qamuteralaat ilanngullugit, atorlugit angallannissaq taamaallaat angallavissatut illinerni toqqakkani pisinnaavoq. Asimi angallatinik mootorilinnik sumi atuisoqarsinnaanersoq akuersissuteqartoqarsinnaanersorlu Avannaata Kommunia toqqaavoq. Maanna qamuteralaat atorlugit angallannissamut maleruagassat sunngiffimmi sammisassanut aammalu sumiiffinnut kulturip oqaluttuarisaaneranut attuumassutilinnut, pingaartumik innuttaasunut utoqqaanerusunut killilersuiffiuvoq. Taakku saniatigut maleruagassat aallaaniarnermut aalisarnermillu killilersuisinnaapput. Tamatuma saniatigut misigineqartarpoq, qamuteralaat angallannerinut maleruagassat maanna atuuttut tamatigut malinneqarneq ajortut.

Sumiiffimmiittarneq – sunngiffimmi illuaqqat aamma takornarianut illuaqqat

Maannarpiaq maleruagassat ilusiligaaneri peqqutaallutik UNESCO-qarfimmi, killeqarfinni imaluunniit imeqarfimmut

killeqarfimmi sunngiffimmi illuaqqanik imaluunniit takornarianut illuaqqanik sananissaq inerteqqutaavoq. Tamanna najugaqartut takornariallu Kangianik tamakkiisumik misigisaqarnissamut killilersuutaasinnaavoq. Peqatigisaanik aamma kangerluup ilorrisimaarfiginissaanut tunngatillugu annertuunik periarfissaqarsinnaavoq

Illoqarfiup ineriartornera

Maanna Ilulissat illoqarfiata eqqaani sumiiffinnut maleruagassat illoqarfimmi najugaqarfissanik akunnittarfinnillu illuliortiterluni illoqarfiup allinissaanut periarfissanik killilersuisuupput. Killeqarfik illoqarfimmut qanittoq, illoqarfiup kujataaniittoq taamani illoqarfiup killigisaa malillugu aalajangerneqarsimavoq, taamaalillunilu nunap qanoq ittuunera, nunap ilusia ersarissuserluunniit tunngavigalugit misissueqqissaariffiusimanani. Tamatuma peqatigisaanik imeqarfiup killeqarfia, avannamut kimmut inissisimasooq illoqarfiup tamatuma tungaanut ineriartortinnissaanut killiliisuvoq, taamatullu qaartiterutaasiviup isumannaallisaanermut killeqarfii, mittarfimmut mikkiartornermut killeqarfiit aammalu nunaminertat silt-imik akullit sanaartorfissatut naleqquttuunatik. Taamaalilluni maannarpiaq illoqarfiup ineriartornissamut periarfissai killeqarput.

9. Suliniutitut aalajangersimasunut UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqutissanik annertusititsinnaasunut akornutissanillu annikillititsinnaasunut siunnersuutit

Matuma kinguliani suliniutitut, UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqutissanik annertusititsinnaasunut akornutissanillu annikillititsinnaasunut siunnersuutit sukumiisumik misissorneqarput. Suliniutini UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqutissat akornutissallu akornanni oqimaaqatigiissitsinerulernissaq anguniarlugu periarfissat misissuiffiqineqarnissaat siunertarinqarpoq.

Suliniutissat tassani saqqummiunneqartut NIRAS-ip iluaqutissanik annertusititsinissamut akornutissanillu annikillitsinissamut periarfissat, nassuiaammi suliassat akimorlugit misissuinerne apersuinerne, aammalu imm. 8-mi eqikkaanerne saqqummiunneqartut tunngavigalugit suliatiqut ataatsimoortumik naliliinera tunngavigalugu suussusersineqarput.

Suliniutissat ilulissat eqqaani pinngortitami alianaatsorsuarni iluaqutissanik annertusititsinissaq, tamatumalu peqatigisaanik suliniutissat sumiiffimmu pisariaqanngitsumik sunniuteqarnerlunnginnissaat siunnerfigalugu toqqartorneqarput.

Suliniutissat UNESCO-qarfiup annertussusiani aamma angallannermut, sumiiffimmiinnissamut illoqarfimmillu ineriartortitsinissamut maleruagassani killilersuinerne akornutissanik annikillitseqataannissaat aallaavigalugu toqqartorneqarput. Tamatuma saniatiqut naliliisoqarpoq, suliniutissat sumiiffimmi misigisaqarsinnaanermik annertusititsissasut, aammalu pinngortitamut akornusersorneqanngitsumut, uumasunut avatangiisinillu illersuinerne sunniuteqarnerlunnissaat killeqassasoq.

Suliniutissanik aalajangersimanerulersitsinnaanissamut atatillugu, atuutsitsilernissaq siunertarlugu, naleqartitat Nunarsuarni kingornussassaqqarfinnut allattuiffimmi ilanngutsitsinerne tunngaviusut sunniinissaannik erseqqinnerusunik nalilersuisoqartariaqaraluarpoq kiisaalu UNESCO-mi World Heritage Centre nalunaarfigineqarsinnaalluni, takuuk OG § 172³².

Inatsisit maleruagassallu pillugit eqikkaaneq

Immikkoortumi matumani inatsisit maleruagassallu pingaernerit tassaapput:

Kommunimut pilersaarummut tapiliusaaq O4 – UNESCO-p nunarsuarni kingornussassaritaaani nunami killeqarfik

Kommunimut pilersaarummut tapiliusaaq D9 – UNESCO-p nunarsuarni kingornussassaritaaani killeqarfik illoqarfimmut qanittoq.

Avannaata Kommuniani ukiuunerani ilulissat eqqaanni assartuutit motorinik ingerlatillit nunaannarmi atornerarneri pillugit ileqqoreqqusaq

Avatangiisit innarlitsaaliorneqarnerinut Inatsisartut inatsisaanni nr. 9-mi, 22. novembari 2011-meersumi § 28 (imeqarfiup killeqarfiani qamutininik assakaasulinnik motorilinnik atuinerne tunngasoq)

Tabeli 5.1-ip immikkoortuisa tallimaanni UNESCO-qarfimmi killeqarfimmi maleruagassat inatsisillu pillugit allaaserisat itisiliiffiunerusut takukkit.

³² Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention.

NIRAS-imit suliniutissat ataatsimoortut immikkoortunut pingasunut ukununnga katersorneqarput:

**Sumiiffimmi angallanneq –
qamuterallannik angalanissamut
periarfissat amerlanerusut**

**Sunngiffimmi sammisaqarfiit –
nasiffinnut, sunngiffimmi
illuaqqanut aamma
takornarianut illuaqqanut
periarfissat**

**Illoqarfimmik ineriartortitsineq
– inissiat takornariallu
unnuiffigisinnaasaat**

Qulequttat pingasuusut taakku matuma kinguliani immikkoortunut immikkoortillugit allaaserineqarput.

9.1. Sumiiffimmi angallanneq – qamuteralaat

NIRAS-imit siunnersuutigineqarpoq, Ilulissani eqqaanilu qamutit assakaasullit motoorillit atorlugit angallannermi, ullumikkut maleruagassanit annertuumik killilersorneqartumi periarfissat annertusitinneqarnissaat misissuiffigineqassasut.

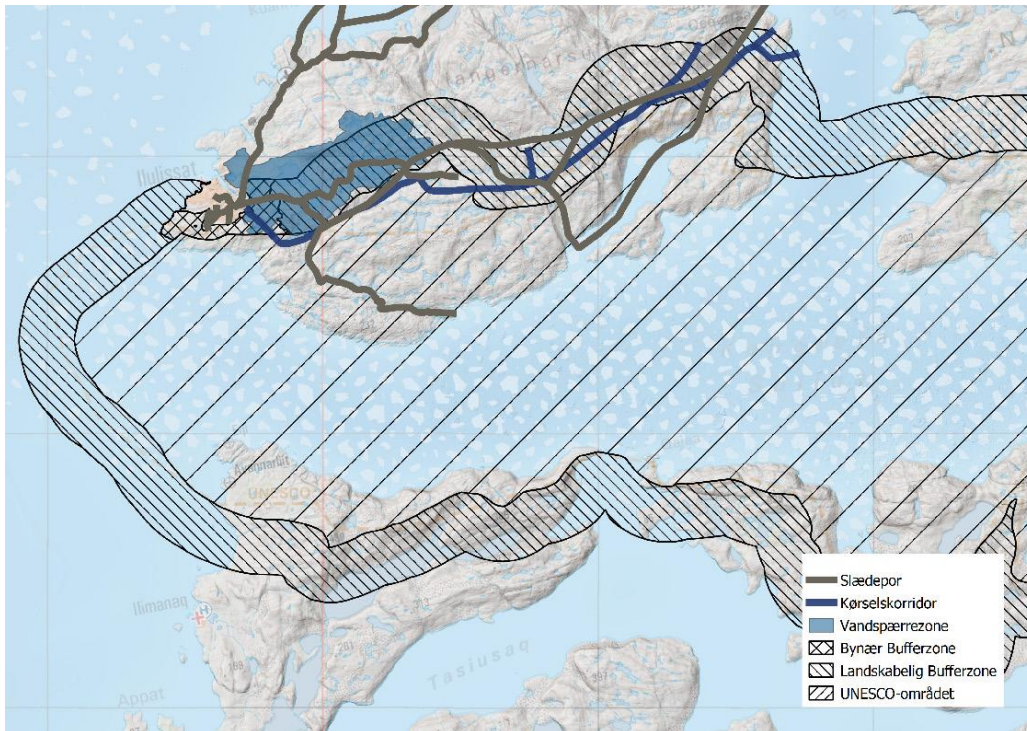
Maanna qamutit assakaasullit motoorillit atorlugit angallannermut maleruagassat qasukkaamitinneqartuuppata, tamanna najukkami innuttaasut takornariallu nunami sammisaqarlutik nasiffiliarlutillu angalanissaannut periarfissanik annertusititsissaaq. Tamatuma peqatigisaanik nutaanik illiliortitsernikkut sumiiffimmi sumi angallattoqarnersoq nakkutiginnissaa ajornannginnerulissaaq.

Ilulissami pinngortitap sammisassallu najukkami innuttaasunut takornariallu tikikkuminarnerulersinniarlugit qamuterallannut illinernik nutaanik toqqartuinikkut pisinnaavoq. Qamuteralaat illinissaasa nutaat inissiffissaanik aalajangiinermi najugaqartut suleqatigineqarnissaat inassutigineqarpoq, taamaalilluni qamuterallannut illernit nutaat pitsaanerpaamik pissarsiaqarfiusinnaassammata.

Qamuteralaat angallannerini akornusersuisarnissaaq tunngavigalugu, illinissat nutaat killeqangaatsiartumik amerlassusilerneqartariaqarput. Illernit nutaat toqqartorneqarnerini pinngortitaaq, avatangiisit (taakkununnga imeqarfimmut killeqarfik ilanngullugu) kulturikkullu kingornussat, taamatullu ilerfit eqqarsaatigineqartariaqarput. Qamuteralaat angallattut qimussertunut akornusersuisinnaammata, illernit nutaat aamma qimussertunut, kiisalu sumiiffimmi angallattunut allanut naleqqussarneqartariaqarput. Maanna qimussit illerni atorneqartut Ilusiliaq 9.1-imi takuneqarsinnaapput.

Qamuterallannut illernit misileraanertut toqqartorneqarsinnaapput misilerarneqarsinnaallutillu, iluaqutaanerisa kiisalu qamuterallannut illernit nutaat inissisimaffippiaasa kingunissaasa paasineqarnissaat siunertaralugu.

Ilusiliaq 9.1: Qamuterallannut qimussinullu illernit maanna atorreqartut

Qanoq iliortoqassava?

Ilulissat illoqarfiata eqqaani qamuterallannut illernit nutaat atulersinniarlugit, "Avannaata Kommuniani ukiuunerani Ilulissat eqqaanni assartuutit motoorinik ingerlatillit nunaannarmi atorreqarneri pillugit ileqqoreqqusaq"-p allanngortinneqarnissaa, imaluunniit immikkut ittumik akuersissuteqartoqarnissaa pisariaqarpoq. Aamma illernup nutaap killeqarfik illoqarfimmut qanittoq aqquusaassappagu, kommunimut pilersaarummut tapiliussa q allanngortinneqartussaavoq.

Eqqissisimatitsinermut nalunaarut naapertorlugu tunngaviumik eqqissisimatitsiviumi aqqusinernik pisuinnaallu aqqusernik sanaartornissaq, kiisalu motoorillit atorlugit angalanissaq inerteqqutaavoq. Kisiannili Avatangiisinut Pinngortitamullu Pisortaarfik Ilulissat Kommuniani kommunalbestyrelsimit tusarniaaffigineqareernermini sanaartugassanut aalajangersimasunut akuersissuteqarsinnaavoq. Tassunga atatillugu illernit angallavissat Ilulissat Kommuniani angallatinik motoorinik ingerlatilinnik atuinissamut nalunaarummi aalajangersarneqartussaapput.

Immikkoortumi tassani imeqarfimmut killeqarfik angallavissanik illiniliornissamut killiliivoq. Imermik milluaavik, taamaalillunilu imeqarfimmut killeqarfik allanngortinneqarpata, illinernik nutaanik pilersitsinissamut periarfissiisoqarsinnaavoq. Kisiannili imeqarfiup killeqarfia nuunneqassappat, suliniutit annertuut, qupp. 59-imi paasissutissat 1-imi sukumiisumik allaaserineqartut pisariaqartussaapput.

Sukkut illiniliornissaq naleqqunnerpaanersoq pillugu misissueqqissaarnissaq pisariaqarpoq. Tassani innuttaasut najugaqartut pisariaqartitaat, pinngortitap eqqarsaatigineqarnissaa, kulturikkut kingornussat eqqarsaatigineqarnissaat il.il. pillugit ilisimasaqarnissaq pisariaqarpoq.

Suliniutissat "sunngiffimmi sammisaqarfii" pillugit suliniutissanut, imm. 9.2-mi sukumiisumik allaaserineqartunut ingerlaqatigitillugit, sunngiffimmi sammisaqarfinnut illiniliornikkut atulersinneqarpata iluaqutaasinnaavoq.

Kingunerisassat

Qamuterallannut illinernik nutaanik, qimussinut aammalu avatangiisinut pinngortitamullu annertunerusumik akornusersuiffiunngitsunik atulersitsinissaq ataatsimut isigalugu takornariaqarnermik

inuussutissarsiuteqarnermut, aallaaniarnermut aalisarnermullu kiisalu innuttaasunut najugaqartunut pitsaasunik kinguneqassasoq naliliisoqarpoq. Illernit nutaat takornariat misigisaqartinnissaannut qinigassanik amerlititsinissamut periarfissiissapput, nunami sumiiffiit amerlanerusut orninneqarsinnaalertussaammata. Tamatuma peqatigisaanik qamuteralannut illernit piniartut aalisartullu atugaannut pitsaanerulersitsissapput, pisanik illoqarfimmut assartuussineq ajornannginnerulertussaammata.

2022-mi aamma 2023-mi aalisartut Ilulissani Umiarsualivimmukarnissaat sikunit akornuserneqarsimappat, Sermermiuni aalisakkanik assartuinerneq atatilugulu nunamukaassinissamut aamma ajornartoormi assartuinerneq aqutissamik pilersitsinissamut piffissamut killiligaasumik immikkut ittumik Naalackersuisut akuersissuteqarput, takuuk takussutissiaq 5.1, qupperneq 13.

Innuttaasut najugaqartut eqqarsaatigalugit illernit nutaat pitsorluttunut, ilaatigut utoqqarnut sumiiffimmut kulturip oqaluttuarisaanerani imminnut isumaqartunut angalanissamut periarfissanik pilersitsissapput. Tamatumani ilaatigut nasiffiit narsaamanerillu pineqarput.

Qamuteralaat angalanissaannut illernit amerlanerusut atulersinneqarnerini sunniutaanerluttussaq tassaasinnaavoq nipiliorneq. UNESCO-qarfiup angissusia eqqarsaatigalugu nipiliornermit eqqugaasussat killeqartorujussuurtut naliliiffigineqarput. Taamaattumik nipiliornermi ajornartorsiutaasussaq annerpaaq tassaavoq, nipiliornerup sumiiffimmi qamuteralaat angalaffigisaani inuit allat nipiliorfigineqarnissaat. Qamuteralaat nipiliorneri qimussinut sunniuteqarsinnaavoq, taamaalillunilu soqutigisaqartut marluusut taakku akornanni aaqqiagiinngittoqalersinnaavoq. Taamatuttaaq illineq sumiiffimmi assersuutigalugu puisit piaqqiorfiinut qanittumut inissinneqassappat, nipiliorneq uumasunut sunniuteqarsinnaavoq.

Qamuteralannut illinernik atulersitsinermi nungullartitsisoqarsinnaavoq, aammalu sumiiffimmi eqqissisimatitami tamanna pisinnaalluni. Taamaattumik aammaloorluni angallannerneq illernit amerlassutsimikkut killeqarnissaat pingaartinneqarpoq, taamaalilluni aamma sumiiffimmi nungullarnerit annikinnerpaatinneqassammata.

Tabeli 9.1: UNESCO-qarfimmi killeqarfinnilu angallannerneq maleruagassat qasukkartinneqarnerisa kingunerisassai

Imai	Inuit aningaasaqarnerannut kingunerisassat (takornariaqarnermik inuussutissarsiuteqarneq, aallaaniarneq aalisarnerlu, najukkami innuttaasut)	Illoqarfimmi ineriartortitsinermut kingunerisassat	Pinngortitamut, avatangiisinut kulturikkullu kingornussanut kingunerisassat
Sumiiffimmi angallanneq	<p>Inuit tamarmiusut akornanni inuit aningaasaqarnerannut kingunerisassat pitsaasut</p> <p>Qimussinik atuisunut, qimusserluni takornariatitsisarnermut sumiiffimmi eqqissisimatitami misigisassanut tamarmiusunut kingunerluutaasinnaasut.</p> <p>Uumasunut, aallaaniarnerneq aalisarnermullu aammalu</p>	Attuumassuteqanngilaq	<p>Sumiiffimmi pinngortitaq eqqissisimatitaq sammisaqarfiunerulissaaq, sumiiffilli sammisassat annertussusiinut sanilliulluni angisoorsuuvoq.</p> <p>Nungullartitsinissaq naasullu eqqissisimatitaasinnaasut eqqarsaatigineqassapput</p> <p>Imeqarfiup killeqarfia eqqarsaatigineqassaaq.</p>

	angallannernut allanut nipiliortoqarsinnaavoq Inissiinerlunnermi qimussinut illernit eqqornerlunneqarsinnaapput		Nipiliorneq angallannerlu uumasunut akornusersuisinnaapput
--	---	--	--

Ataatsimut naliliineq

Ilulissani eqqaanilu qamuterallannut illinernik amerlanerusunik toqqaanermi najukkami innuttaasut takornariallu pinngortitamut ornigussinnaanerat annertunerulersinnaavoq. Illinernik killeqartuinnarnik toqqaasoqarpat, tamatumalu peqatigisaanik pinngortitaq, avatangiisit angallattullu eqqarsaatigineqarpata, taamaaliornissaq pingaarnertut pitsaasunik sunniuteqartussatut naliliiffigineqarpoq,

9.2. Sunngiffimmi sammisaqarfiit

NIRAS-ip sunngiffimmi sammisaqarfiit, UNESCO-qarfiup najugaqartunit takornarianillu tikinneqarsinnaaneranik annertusititsissusar pillugit suliniuteqartoqassasoq siunnersuutigaa. Sunngiffimmi sammisaqarfiit tassaapput nunami killeqarfimmi aamma/imaluunniit immikkoortillugit killeqarfilikkat, sumiiffiup sinneranut naleqqiullutik maleruagassanik sakkukinnerusunik maleruagassaqaqtitsiffiusut.

Sunngiffimmi sammisaqarfimmi illuaqqanik, innuttaasunit najugaqartunit takornarianut Kangianut ingerlasunut "pitstop"-itut atorineqarsinnaasunik imaluunniit UNESCO-qarfimmi nakkutigisamik allatut sammisaqaqtitsilersinnaanissamut periarfissiisussanik sananissamut periarfissiisoqarsinnaavoq. Kiisalu killeqarfiit iluanni nasittarfinni narsaamanernik, najugaqartut takornarissallu Kangianik misigisaqarfisinnaasaannik sananissamut periarfissiisoqarsinnaavoq.

Sumiiffiit killilikkat killeqartuinnarmik atugassiiffiusarnissaannik eqqarsaateqarnissaq pingaaruteqarpoq. Kiisalu sunngiffimmi sammisaqarfiit aqqissuunneqarnerini najukkami innuttaasut takornariaqarnermillu inuussutissarsiuteqartut pisariaqartitaat eqqarsaatigineqassapput. Sumiiffiit killilikkat aamma qinnuteqartoqarnera tunngavigalugu toqqarneqarsinnaassapput, taamaallunilu sumiiffiit killilikkat najukkami innuttaasut takornariaqarnermillu inuussutissarsiuteqartut pisariaqartitaat tunngavigalugit naleqqunneqarpat inissinneqartassapput.

Sumiiffiit killilikkat inissiffissaat tamarmiusunik naliliinerit, nunami pissutsit misissoqqissaarnerinik kulturikkullu eqqarsaatigisassanik ilaqartinneqartut tunngavigalugit toqqarneqartassapput, taamatullu sunngiffimmi sammisaqarfimmi illuliornermi nunap eqqarsaatigineqarnissaa piumasaqaatigineqartariaqarpoq. Taakkununga ilaassapput:

- Sumiiffiit killilikkat najugaqartunit takornarianilluunniit tikinneqarsinnaalersussatut kissaatigineqartut inuit ataasiakkaat soqutigisaat aallaaviginagit, kisiannili tamakkiisumik misissuinerit tunngavigalugit inissinneqartariaqarput
- Sumiiffiit killilikkat sapinngisamik nunamut naleqqussarneqassapput, aammalu sumiiffinnit eqqissisimatitaniit ersarinnerisa killilerneqarnissaa eqqarsaatigineqassaaq
- Sumiiffiit sanaartorfineqarsinnaassapput tikinneqarsinnaassallutillu
- Kulturimi pissutsit inissiffissamut ilanngullugit eqqarsaatigineqassapput – taakkunungalugu sumiiffinnut pingaarutilinnut imaluunniit 'nunami ilisarnaatinut' qanittumiinnissaat, kiisalu sumiiffinnut kulturip oqaluttuarisaaneranut pingaarutilinnut assigisaannullu ilannginnissaat ilaatinneqarput

- Sumiiffimmi sanaartornissamat piumasaqaatinik aalajangersaasoqassaaq, taakkunungalu sanaartukkat angissusissaat, portussusissaat immaqalu ilusiligaanerat qalipaataannillu toqqaanerit, sanaartukkat sumiiffimmut naleqquttuunissaannut qulakkeerisussat ilaatinneqarput
- Sumiiffinnut killilikkanut ingerlatsinissamat pilersaarummik peqqissaarussamik suliaqartoqassaaq

Suliniutissat qamuterallannut illinernik nutaanik atulersitsiniarluni suliniutissanut, imm. 9.1-imi allaaserineqartunut ingerlaqatigitillugit, sunngiffimmi sammisaqarfinnut illiliornikkut atulersinneqarpata iluaqutaasinnaavoq. Suliniutissat taakku marluusut ataatsimoorlutik Ilulissat Kangiata eqqaani sumiiffinni sammisaqarfinnik annertusitissusaaapput, tamatumalu peqatigisaanik sumiiffimmi sammisat aqunneqassapput, taamaalilluni UNESCO-qarfiup atornerarneranut sunniuteqassanngimmata.

Qanoq iliortoqassava?

Nunami killeqarfiup iluani sunngiffimmi sammisaqarfinnik pilersitsisoqassappat,unami killeqarfik pillugu kommunimut pilersaarummut tapiliussaq allanngortinneqartariaqarpoq, imaluunniit immikkut ittumik akuersissuteqartoqartariaqarpoq, tak. Tabeli 5.1. Kommunalbestyrelsi nammineerluni kommunimut pilersaarummut tapiliussamat immikkut ittumik akuersissuteqarnissamat allannguinissamulluunniit oqartussaasuvoq – kisiannili Namminersorlutik Oqartussat allannguinissamat akerliliinnaapput. Killeqarfiup nunataata annertuumik allanngortinneqarnissaa kissaatigineqarsimappat, tamatumunnga UNESCO akuersisussaavoq.

Eqqissimatitsinermut nalunaarut naapertorlugu sumiiffimmi eqqissimatitami illunik sanaartukkanillu aalaakkaasunik allanik, kiisalu aqqusinernik pisuinnaallu aqputaannik sanaartornissaq inerteqputaavoq. Kisiannili sumiiffimmi eqqissimatitami sunngiffimmi sammisaqarfimmik pilersitsisoqassappat, Avatangiisut Pinngortitamullu Pisortaqarfiup Ilulissani kommunalbestyrelsip tusarniaaffigereernerani tamatumunnga akuersineratigut pilersitsisoqarsinnaavoq.

Sumiiffiit sammisaqarfiit nunamat aalajangiisussamik sunniuteqarnerlussanngippata, sumiiffiit killilikkat killeqartuinnarnik amerlassusillit atugassiissutigineqartariaqarput, inissiinermilu immikkoortup matuma siuliani allaaserineqareersutut tamarmiusunut misissueqqissaarnerit tunngavigineqassapput.

Ullumikkut sumiiffinnik sammisaqarfinnik pilersitsinissamat ilusiliinissamullu inatsisitigut tunngavissanik soqanngilaq. Sumiiffiit sammisaqarfiit asimiittut Pilersaarusionermut inatsimmi § 18, imm. 2.2 naapertorlugu "Sumiiffiit immikkut ittumik mernguersarfittut atornerartut"-ut atugassiissutigineqarsinnaapput. Sumiiffiit sammisaqarfiit kommunimi pilersaarusionermi, aalajangersimasumik nunaminertat atorneraannut, sanaartornissamat il.il. maleruagassiuiffiusinnaasumi pilersaarusionermut sakkussatut inatsisinik tunngaveqarnissaat qulakkeerniarlugu taamatut suliarineqarsinnaapput.

"Avannaata Kommuniani kommunimut pilersaarut" ullumikkut sumiiffinnik L-inik, sumiiffinni immikkut ittumik mernguersarfittut atornerartuni sunngiffimmi sammisassanut illuliornermut sanaartornermullu atugassanik imaqareerpoq³³.

Tassalu sumiiffiit sunngiffimmi sammisaqarfiit sumiiffittut L-itut, nunaminertat atornerarnerinut, sanaartornermut il.il. pingaarnernik aalajangersagaqarfiusutut inissinneqartussaapput. Tamanna tunngavigalugu nunaminertat atornerarnerinut aalajangersakkat sukumiinerusut, inatsisitigut pituttuiffiusut (najukkami pilersaarusionermut aalajangersakkat) suliarineqassapput.

³³ L: *Særlige rekreative områder*, Avannaata Kommunian: <https://kommuneplanian.avannaata.gl/nunaminertanik-agguassisarneq-det-aabne-land/l-sammisassaqartitsivissatut-pingaarteqartut/>

Kingunerisassat

Sumiiffiit sammisaqarfiit innuttaasunut najugaqartunut takornariaqarnermillu inuussutissarsiuteqartunut eqaannerusumik aaqqiinissamut sumiiffimmiissinnaanermullu annertunerulersitsisinnaapput,

Kisiannili sumiiffiit sammisaqarfiit nunap isikkuanut akornusersuisinnaapput. Tassalu sunngiffimmi illuaqqat naleqqutinngitsumik inissinneqarsimappata, tamanna takornariat najugaqartullu allat Kangianik misigisaqarsinnaanerannut isumaqarsinnaavoq. Tamatuma saniatigut sunngiffimmi illuaqqat eqqakkanik amerlisitsisinnaapput nungullariartornermillu annertusititsisinnaallutik. Tamatumani suliasaqarfinni ataatsimoortuni ikittuni suliniutit atuutsinneqalernissaasa, taamaalillunilu sumiiffinni sammisaqarfiusuni sunniutaanerluttussat killilersimaarnissaasa pingaaruteqassusia erseqqissarneqarpoq.

Tabeli 9.2: Sumiiffinnik sammisaqarfinnik toqqaanerup kingunerisassai

Imai	Inuit aningaasaqarnerannut kingunerisassat (takornariaqarnermik inuussutissarsiuteqarneq, aallaaniarneq aalisarnerlu, najukkami innuttaasut)	Illoqarfimmik ineriartortitsinermit kingunerisassat	Pinngortitamut, avatangiisinut kulturikkullu kingornussanut kingunerisassat
Sumiiffinnik sammisaqarfinnik toqqaaneq	Kangiata eqqaani sumiiffimmiissinnaanermut periarfissat annertusitinneqarnerini takornariaqarnermik inuussutissarsiuteqartunut najukkamilu innuttaasunut kingunerisassat pitsaasut	Attuumassuteqanngilaq	Nunap isikkuanik akornusiineq Illuaqqaniit eqqagaasinnaasut (Eqqissimatitsinermit naleqqiullugu avatangiisinut ulorianartorsiortitsineq annerunngilaq). Nungullariartorneq annertunerusoq (naasut, eqqakkat, angallanneq)

Ataatsimut naliliineq

Sumiiffiit sammisaqarfiit Kangiata eqqaani sumiinnissamik piumasaqarneq malillugu inissinneqassappata, sumiiffiit sammisaqarfiit Kangiani misigisassat amerlinissaannut tikikkuminassutsimullu periarfissat pilersinneqarsinnaapput.

Sumiiffiit sammisaqarfiit nunami naleqqutinngitsumut inissinneqarpata, aammalu nungullariartorneq eqqakkallu eqqarsaatigalugit naleqquttumik ingerlanneqanngippata, tamanna Kangianik tamarmiusumik isiginninnermut kingunerluuteqarsinnaavoq.

Matuma siuliani taaneqartut eqqarsaatigalugit sumiiffiit sammisaqartitsiviit sumiiffinnut eqiterutsillugit atuutsinneqalissappata, taakkuninnga atulersitsinermit iluaqtissat kingunerisassanut pitsaanngitsunut naleqqiullutik annertunerusussaapput.

9.3. Illoqarfimmik ineriartortitsineq

NIRAS-imiit siunnersuutigineqarpoq, Ilulissat illoqarfiata nutaanik inissialiorfigalugu, akunnittarfiorfigalugu illuaqiorfigalugulu allineqarsinnaaneranut periarfissat sukumiisumik misissuiffigineqassasut. Immikkoortoq 0-imi

allaaserineqartutut Ilulissat illoqarfiata ineriartortinnissaanut periarfissat ataatsimut isigalugit killeqarput aammalu killilersugaasutut misigisimaffigineqarlutik. Ilulissat illoqarfiata ineriartortinneqarnera ataatsimut isigalugu eqqarsaatissat tamarmiusut aallaavigalugit eqqarsaatigineqartariaqarput, aammalu pinngortitaq asseqanngitsoq ataqqillugu ineriartortitsinissamut qulakkeerinissaq aallunneqartariaqarluni.

Avannaata Kommuniianiit ineriartortitsinissamut pilersaarut "Ilulissat illoqarfiata Avannamut ineriartinneqarnissaa"³⁴ suliaraa. Illoqarfiup kujataani killeqarfik illoqarfimmut qanittoq, kiisalu illoqarfiup avannamut kangiani imermik milluaaveqarfik peqqutaallutik maannarpiaq illoqarfiup avannamut allilernerneqarnissaa periarfissaavoq. Kisiannili illoqarfik avannamut ineriartortinneqassappat, aqqusinermik avaqqutsiffiusumik atuutsitsilernissaq pisariaqarpoq, taamaattumillu sanaartornermut aningaasanik pisariaqartitsisoqarluni. Taakku saniatigut ineriartortitsinerup nassatarisaanik sumiiffimmi qaartiterutaasiviup eqqaavissuullu peerneqarnissaat, kiisalu mittarfissamut killeqarfii immikkut piumasaaqateqarfiusut eqqarsaatigineqarnissaat pisariaqarpoq. Illoqarfik avannamut kimmut ineriartortinneqassappat, imermik milluaavik allanngortinneqartariaqarpoq, tamannalu qupp. 59-imi paasissutissat 1-ip ataani sukumiisumik allaaserineqarpoq.

Ilulissat illoqarfiata kujammut ineriartortinneqarnissaanik pisariaqartitsineq naammassiniarlugu suliniutissat uku marluusut saqqummiunneqarput:

- 1) Killeqarfimmi illoqarfimmut qanittumi illuliortiterneq, imaluunniit
- 2) Qimmit killeqarfimmut nuunnerisigut illuliortiterfissanik inissaliineq

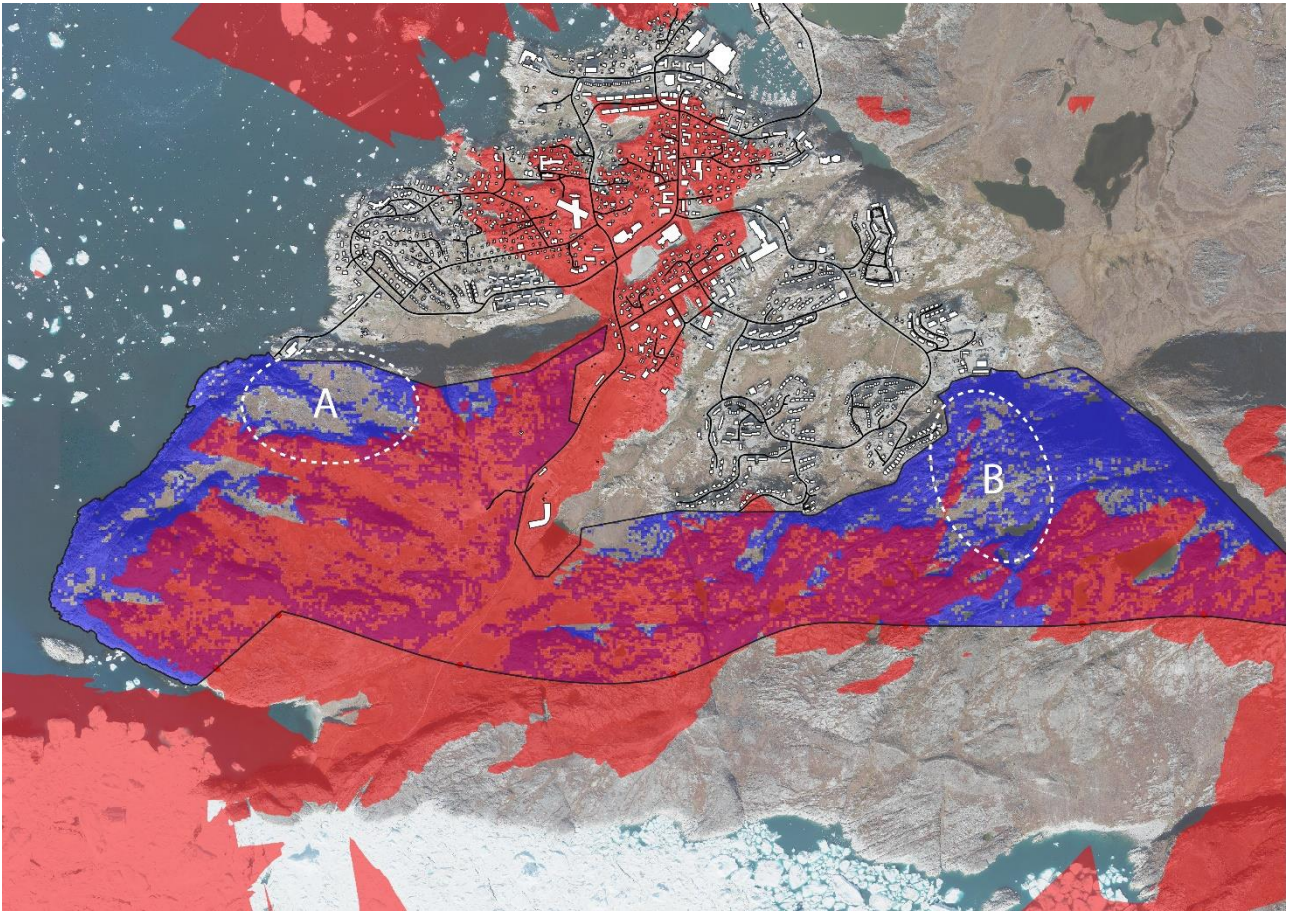
1) Killeqarfimmi illoqarfimmut qanittumi illuliortiterneq

NIRAS-ip siusinnerusukkut Avannaata Kommunia sullillugu killeqarfimmi illoqarfimmut qanittumi sanaartornissamut periarfissat immikkut ittumik misissoqqissaarsimavai³⁵. Misissueqqissaarnermi takutinneqarpoq, nunami pissutsit ersarissuserlu eqqarsaatigalugit killeqarfimmi illoqarfimmut qanittumi sumiiffiit sanaartorfiusinnaasut marluusut: Sumiiffik A, killeqarfiup avannamut kitaaniittoq, kiisalu Sumiiffik B, killeqarfiup kangianiittoq, tak. Ilusiliaq 9.2.

---

³⁴ "Ilulissat Avannaanut ilusissatut pilersaarut inaarutaasumik akuerisaasoq", Avannaata Kommunia, https://www.avannaata.gl/nyheder/2021/03/31_strukturplan?sc_lang=kl-gl

³⁵ "Ilulissat Kangianut killeqarfik illoqarfimmut qanittoq pillugu misissueqqissaarneq", Avannaata Kommunia sinnerlugu Niras-imit suliarineqartoq.

Ilusiliaq 9.2: Sumiiffiit A aamma B, "Ilulissat Kangiani killeqarfimmik illoqarfimmut qanittumik misissueqqissaarneq", Avannaata Kommunia sinnerlugu NIRAS-imit suliarineqartoq

Sumiiffimmik sanaartorfissamik toqqaanerup saniatigut aamma najugaqarfinnik, akunnittarfinnik illuaqqanillu sanaartornissamut akuersissuteqartoqarsinnaanersoq aalajangiiffigineqartariaqarpoq, tamanna killeqarfimmut avatangiisaanullu annertuunik assigiinngitsunik kinguneqarsinnaammat. Sanaartukkat killeqarfimmi sananeqartussat qanorluunniit ilusilernerqaraluarpata, naleqqussaansissamut sanaartukkallu isikkuinut piunasaqaateqarnissaq naapertuutissaaq, taamaalilluni Kangiani pinngortitap naleqassusia pisariaqanngitsumik ajorseriartinneqassanngimmat.

2) Qimmit killeqarfimmut nuunnerisigut illuliortiterfissanik inissaliineq

Illoqarfimmi illut aamma/imaluunniit akunnittarfiit amerlinissaannut periarfissatut allatut maanna qimmiliviusut, killeqarfimmut illoqarfimmut qanittumiittut avannaata tungaaniittut killeqarfimmut nuunneqarsinnaapput. Taamaalilluni maanna illoqarfiusumi ullumikkut qimmilivigineqartumi sanaartorfissanik inissaliisoqarsinnaavoq. Tamanna pissappat maanna qimmiliviusumi sanaartornissaq periarfissinneqassaaq, tamannalu sulii inissinneqanngilaq.

Ilusiliaq 9.3: Qimmiliviit

Qanoq iliortoqassava?

1) Killeqarfimmi illoqarfimmut qanittumi illuliortiterneq

Killeqarfimmi illoqarfimmut qanittumi sanaartortoqassappat, killeqarfimmut kommunimut pilersaarummut tapiliussaq maanna atuuttoq allangortinneqartussaavoq, tak. Tabeli 5.1. Pilersaarusernermut inatsit naapertorlugi Avannaata Kommunia sumiiffimmi nunaminertanut oqartussaasuvoq, kisiannili kommunimut pilersaarut allangortinneqassappat, Namminersorlutik Oqartussat akuersitinneqartariaqarput. Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq allangortinneqarsinnaavoq, taamaalillunilu maanna killiliussaq atuutsinneqaannartussangorlugit, kisiannili sanaartorfissatut toqqarneqartumut maleruagassat qasukkaamitinneqassallutik. Taamaanngippat killeqarfiup killerpiaa nuunneqarsinnaavoq. Pisumili kingullermi UNESCO-mi malittarisassat naapertorlugit UNESCO akuersitinneqartussaavoq. Killeqarfippiaq allangortinnagu sanaartorfissatut toqqarneqartumi maleruagassat qasukkaamitillugit atuutsitsisoqalissappat, maanna killeqarfimmi sumiiffiup sinneranut aqutsineq atorneqartoq atuutiinnassaaq.

Killeqarfimmi illoqarfimmi qanittumiittumi illunik sanaartornermut atatillugu aamma aningaasaqarnikkut eqqarsaatigisassanik peqarpoq. Ilulissat illoqarfiata ineriartortinnera periarfissanik amerlanerusunik, taamaalillunilu illoqarfiup aningaasaqarnikkut ineriartorfissaanik pilersitsiviusussaavoq. Killeqarfimmi illoqarfiup qanitaaniittumi sumiiffiit arlaat illuliorfissatut kissaatigineqaraluarpalluunniit, aamma aningaasaqarnermi assersuutigalugu aqqusernernermut qaartiterinermullu aningaasartuuteqartoqartussaavoq.

2) Qimmit killeqarfimmut nuunnerisigut illuliortiterfissanik inissaliineq

Ilulissat illoqarfianni qimmiliviit killeqarfimmut nuunneqassappata, qimmeqarfiit imeqarfimmut killeqarfiup avataanut inissinneqarnerini killeqarfimmut imaluunniit imeqarfimmut killeqarfimmut maleruagassiat atuuttut allangortinneqartariaqanngillat, tak. Tabeli 5.1. Kisiannili sumiiffinni maanna qimmit inissisimaffigisaanni sanasoqarsinnaanersoq misissoqqissaarneqartariaqarpoq, taamatullu nunaminertanik atorneqarsinnaasunik killeqarfimmi illoqarfimmut qanittumiittumi peqarnissaa pisariaqarluni.

Kingunerisassat

1) Killeqarfimmi illoqarfimmut qanittumi illuliortiterneq

Killeqarfimmi illoqarfimmut qanittumiittumi sanaartornissamut akuersissutinik tunniussinermi kingunerisassanut sumiiffik sanaartorfissatut toqqarneqartoq, kiisalu illut qanoq ittut sanaartugassatut akuersissuteqarfigineqarnersut apeqquataassapput.

Sumiiffik A sumiiffiuvoq ataatsimoortoq, sanaartornissamut piukkunnaateqartoq. Sumiiffilli atorneqassappat, killeqarfimmi aqquserniornissap pisariaqarnissaa ilimanaateqarpoq, taannalu sumiiffimmi eqqissisimatitami, kiisalu sumiiffinni killeqarfimmi illoqarfiup qanitaaniittuni, amerlanerit pisuttuarfigisassaanni sumiiffimmillu apuuffigisassaanni ersarittussaavoq.

Sumiiffik B, killeqarfiup kangisissortaaniittoq siammasinnerusunik sanaartornissamut periarfissaqarpoq, aammalu sumiiffik A-mut sanilliulluni amerlanerusunik qaartiterisoqarnissaanik pisariaqartitsiviusoq ilimanarluni. Akerlianik sumiiffik B maanna attaveqaasersuutitut aqqusinermullu qaninnerummat, sumiiffimmit eqqissisimatitamiit aamma killeqarfimmi illoqarfimmut qanittumi pisuinnaat aqquataannit atorneqartuniit ersarinnginnerusussaavoq.

Sumiiffimmi inissianik akunnittarfinmillu sanaartortoqarnissaa kissaatigineqarpat, tamanna killeqarfimmi sammisat immaqalu angallannerit amerlinerinik pilersitsiviusaaq. Amerlasuut killeqarfik aqqusaarlugu Kangianukartarmata, tamanna Kangerluup aqquataani nunamik akornusersuinermik pilersitsiviusinnaavoq. Pingaartumik illut ilusiligaaneri angissusiilu nunamut tulluuttuunissaannut maleruagassiuussisoqanngippat, tamanna akornusersuiffiusussaavoq. Taakku saniatigut qaartitsisarnerit erserineri, kiisalu inissiaqarfinnut nutaanut pilersuinerit nunamut sunniuteqarsinnaapput, kiisalu UNESCO-qarfimmiit ersarittussaallutik.

Sunngiffimmi illuaqqanik sanaartortoqassappat, tamanna killeqarfimmi nunap isikkuanut, kiisalu aningaasartuutitut, illuaraliortiternermut pisariaqartinneqartunut attaveqaasersuutinullu pisariaqartunut annikinnerungaatsiartunik sunniuteqassaaq. Tamanna pingaartumik illuaqqanik atuinissamut attaveqaasersuutinik alliliisoqarnissaa pisariaqartinneqanngitsoq naliliisoqarpat atuuttussaavoq.

2) Qimmit killeqarfimmut nuunnerisigut illuliortiterfissanik inissaliineq

Qimmiliviit killeqarfimmut illoqarfimmut qanittumut qanillineqassappata, innuttaasunut takornarianullu, illoqarfimmiit Kangianut angalaartunut isikkutigut ajoqutaasinnaavoq nipiliorloqalersinnaallunilu. Tamanna aappaatigut sumiiffiup misigineqarneranik ajornerulersitsisinnaavoq, aappaatigullu pingaartumik takornarianut, kalaallit kulturiat misiginiarlugu sumiiffimmut angalasunut pitsaasunik misigisaqarfiusinnaalluni.

Aamma qimmeqarfiit nuunneqarnerini qimmit inuttaasa atugaat ajornerulersinneqassapput, qimmiutillit nerukkaatissanik imermillu assartuinerminni, qimmit illoqarfimmi inissisimagallernerinut naleqqiullugu aqqu tannerusoq atortalertussaammasuk. Tamatuma saniatigut qimmiliviit Ilulissat illoqarfianni qorsooqqinnersat ikittunnguit ilagaat, qimmiliviillu sanaartukkanik taarserneqarpata, tamanna illoqarfiup ataatsimut isikkuanik aamma ajornerulersitsisussaavoq.

Tabeli 9.3: Killeqarfimmi illoqarfimmut qanittumi sanaartornerit, kiisalu qimmiliviit killeqarfimmut illoqarfimmut qanittumut nuunneqarnerini kingunerisassaasat.

Imai	Inuit aningaasaqarnerannut kingunerisassat (takornariaqarnermik inuussutissarsiuqarneq, aallaaniarneq aalisarnerlu, najukkami innuttaasut)	Illoqarfimmi ineriartortitsineranut kingunerisassat	Pinngortitamut, avatangiisinut kulturikkullu kingornussanut kingunerisassat
Siunnersuut 1: Killeqarfimmi illoqarfimmut qanittumi sanaartorneq	<p>Najukkami innuttaasunut kingunerisassat pitsaasut, tak. najugaqarfissanut periarfissat amerlanerusut</p> <p>Takornariaqarnermik inuussutissarsiornermut kingunerisassat pitsaasut, tak. akunnittarfinnik illuaqqanilluunniit sanaartornissamut periarfissaqalerneq</p> <p>Nuna annertuumik akornusersorneqalissappat innuttaasunut najugaqartunut takornarianullu sunniutaanerlussinnaasut</p>	<p>Ilulissat illoqarfiata kujammut ineriartornissaanut kingunerisassat pitsaasut</p>	<p>Nunap isikkuanik akornusiineq nunaminertat illoqarfimmut qanittut mernguersarfittut nalinginut ajornerulersitsisinnaavoq</p> <p>Sumiiffimmi kulturikkut kingornussat eqqarsaatigineqassapput</p>
Siunnersuut 2: Illoqarfiup killeqarfianut qimminik nuussineq sanaartornerlu	<p>Qimminut aqcut ungasinnerusooq (imeq, nerukkaaneq, eqqagassat)</p> <p>Killeqarfiup allanut, soorlu sanaartornermut atorneqarsinnaaneranut periarfissanik annikillititsineq</p>	<p>Sanaartornissamut periarfissiffiussaaq, kisiannili qimmit maanna inissisimaffiat sanaartorfissatut naleqqutinngitsoq naatsorsuutigineqarpoq</p> <p>Sanaartorfissatut tulluunnersooq misissorneqassaaq</p>	<p>Illoqarfimmi qorsooqqinnersat amerlanngillat – sumiiffik qorsooqqissoq peerneqassaaq</p> <p>Killeqarfimmi nuna akornusersorneqassaaq</p>

Ataatsimut naliliineq

1) Killeqarfimmi illoqarfimmut qanittumi illuliortiterneq

Killeqarfimmi illoqarfimmut qanittumiittumi sumiiffinni toqqakkani sanaartornerit Ilulissani innuttaasunut takornariaqarnermillu inuussutissarsortunut arlalinnik pitsaasunik kinguneqarsinnaapput, najugaqarfissanik, akunnittarfinnik takornarianullu illuaqqanik sananissamut periarfissat nutaat atuutilertussaammata. Sumiiffiup sukutsiani sananissaaq apeqqutaatillugu, qaartiterinerit malunnartussaammata aammalu attaveqaasersuutiniq sanaartortoqartussaammata sanaartornerit illuliortiterneq nuna isikkuanut sunniutit, sumiiffiup misigineqarneranut sunniutaanerluttussat arlaqarsinnaapput. Takornarianut illuaqqanik, biilinit tikinneqarsinnaanngitsunik, imaluunniit imermik pilersuinermik kuuffilersuinermillu pisariaqartitsiffiunngitsunik sanaartortoqassappat sunniutit annertuallaassanngitsut ilmanarpoq.

2) Qimmit killeqarfimmut nuunnerisigut illulortiterfissanik inissaliineq

Ilulissat illoqarfiata kujammut allineqarnissaanut inissaqartitsiniarluni qimmiliviit killeqarfimmut illoqarfimmut qanittumut nuunneqarnissaat iluaqutissartaqarpoq. Kisiannili qimmilivimmi maanna atorineqartumi sanaartortoqarsinnaanersoq misissuiffigineqassaaq. Qimmilli nuunneqarnissaat aamma arlalinnik akornutissartaqarpoq, tassami qimmilivik annertooq ingerlalluarterlu illoqarfimmut qanittoq atorunnaartussaavoq. Taamaattumik qimmit nuunneqarnissaat aamma qimmiutilinnut ajoqutaasussaavoq, qimmit ungasinnerusumiilertussaammata. Qimmit nuunneqarnissaannut suliniuteqarnermi iluaqutissat akornutissanit annertunerusariaqanngillat, sumiiffik atorunnaartussa q sanaartornissamat tulluunnersoq qulakkeerneqanngimmat.

Paasisutissat 1: Imeqarfiup killeqarfiata annikillinissaanut periarfissat³⁶

Imeqarfiup killeqarfia annikillineqarsinnaava?

Misissuineq ataatsimut isigalugu imeqarfiup killeqarfia Ilulissat illoqarfiata allineqarnissaanut aamma Ilulissat eqqaani angalanissamat periarfissanut killilersueqataasoq tikkuarneqarpoq. Imeqarfiup killeqarfiani ilaatigut sanaartornissaq aammalu qamutit assakaasullit atorlugit angalanissaq inertequtaapput, tak. imm. 5. Imeqarfiup killeqarfia annikillineqarpat, tamanna sanaartornermut aammalu Ilulissat avannamat kangiani angalanissamat periarfissat annertusitinneqarsinnaapput. Tamannali pissappat, nunap assersuutigalugu sanaartornissamat naleqqunnissaa pisariaqarpoq.

Ilulissani imeqarfiup killeqarfia sumiiffiuvoq, Ilulissani imermik imerneqarsinnaasumik pilersuineri aamma aalisakkerivinnut pilersuineri imermik tunisassiassamik, siallertarnerani imaluunniit nunap aattornerani pilersinneqartumik katersuiffiusoq. Tassunga nunataa ilanngullugu naatsorsuutigineqartarpoq, imeq tunisassiassaq erngup kuuffiiniit, soorlu qaqqat sivinganeriniit qattuneriillu tatsinit qaffasinnerusuni sialuit aattornermillu erngup katersuuffiiniit aammalu kuuit aqqutigalugit sumiiffimmut kuuttarmat. Imeqarfiup killeqarfilerneqarnerani illoqarfimmi erngup imerneqarsinnaasup mingutsinneqarnissamat illersorneqarnissaa siunertarineqarpoq, illoqarfiup imileriffiani akuutissat kissaatigineqanngitsut tamaasa peersinnaanngimmagit, aammalu imermik pilersuineq inuit sammisaqarneriniit kemiimut tunngassutilinnut immikkut ittumik malussajasuummat.

Nukissiorfiit ilisimatitsissutigaat, Ilulissani imeq atorfissaqartinneqartoq ukiumut 1,2 millioner m³-t missaanniittoq, aammalu imeqarfimmi ullumikkut ukiumut imeq 3,8 - 4,2 millioner m³-t missaanniittoq katersorneqartartoq.

Imeqarfiup killeqarfiata nuunneqarnissaanut periarfissat

Naliliineq malillugu erngup imerneqarsinnaasup isumalluutaasup pitsaassusia eqqunngikkaluarlugu illoqarfimmi imeqarfimmut killeqarfik allanngortinneqarsinnaavoq. Tatsit anginersaat, taseq 4, illoqarfiup imeqarfiatut pingaarnertut atorineqalerpat, tatsit imeqarfiusut illoqarfimmut qanittut pingasut, taseq 1, 2 aamma 3 (tak. Ilusiliaq 9.4 matuma kingulianiittoq, maannakkut Ilulissani imermik sorujuiagaanngitsumik pilersuineriimik takutitsisoq) imermik isumalluuteqarfittut aamma imermik tunisassiassamik katersuivittut atorunnaarsinnaapput. Imeq tatsit pukkineruserumittut avaqqullugit ruujorikkut kuutsinneqarsinnaavoq, taamaalillunilu maanna erngup katersorneqartartup 75 – 80%-iata pigiinnarneqarnissaa Asiaq-mit naatsorsuutigineqarpoq, taannalu illoqarfimmi pisariaqartinneqartunut naammappoq. Pitsaaqutaasinnaasoq tassaavoq illoqarfik mamarnerusumik imeqalissamat, pingaartumik taseq 2 aamma 3 masarloqarfimmiimata, taamaattumillu erngup mamassusia sunnerneqarsinnaalluni, taannali uloriananngilaq. Taseq 4 aamma 5 qaqqami portuneruserumiipput, tassanilu uumassusillit annikinnerupput.

³⁶ Najoqqutarisaaq: Nukissiorfinniit allakkiaq: Ilulissani illoqarfimmi alliliinissaq imermillu imerneqarsinnaasumik pilersuineq.

Taamaallilluni imeqarfiup killeqarfia annikillisinneqarsinnaavoq, illoqarfik taseq 4-p tungaanut qaqqap quassugaa tikillugu ineriartortinneqarsinnaalluni, takuuk nunap assinga matuma ataaniittoq. Kiisalu Nukissiorfiit naliliipput, taseq 5-imiit taseq 4-mut aqqusiinissaq pisariaqartussaasoq, ukiuunerani taseq 4-p aamma 5-ip akornanni kuuttoq annikillisarmat unittarluniluunniit. Taamatut iluarsisoqanngippat ukiuunerani qaammatini taseq 4-p imaa illoqarfiup pilersorneqarneranut naammakkunnaarsinnaavoq.

Ilusiliaq 9.4: Ilulissani imermik tunisassiassamik pilersuineq maanna atornerqartoq. Najoqqutarisag: Nukissiorfinniit allakkiaq: Ilulissani illoqarfimmik alliliineq aamma imermik imerneqarsinnaasumik pilersuineq.

Imeqarfiup killeqarfiata nuunnissaanut akimmiffissat annersaat aningaasaqarnermut tunngasuvoq, Nukissiorfinniit taseq 4-p aamma imileriffiup akornanni imermut tunisassiassamut nutaamik aqqusiinissaq, kiisalu taseq 5-ip aamma taseq 4-p akornanni iluarsiinissaq 47 million koruunit missaannik akeqartussatut missiliorneqarmat. Attaveqasersuutininik allangortiterineq qanoq aningaasalersorneqassanersoq annertunerusumik paasinarsinneqarnissaa pisariaqartinneqartussaavoq.

Periarfissat allat qaffasinnerusumik salisartumik nutaamik imeqarfiliornissatut ittut aamma imermik sorujuaanngitsumik kuutsitsinerit atuutereersut ilaannik atoqqiinissaq misissorneqarsimapput aammalu Nukissiorfinniit akisunerusutut imaluunniit teknikkikkut pisinnaanngitsutut nalilerneqarlutik. Kiisalu Asiaq-p misissuinerani takutinneqarpoq, taseq 4-miit immaqa taseq 3-mut appasinnerusumiittumut annertungaatsiartumik kuuttoqartoq. Taamaattumik taseq 4 isumalluuteqarfittut tatsip imartussutsimigut allangungaatsiartarnera peqqutaalluni unammilligassaqarpoq, taamaattumillu taseq 5-imiit kuuttup annertusineqarnissaa pisariaqartinneqarpoq.

10. Nunani tamalaani UNESCO-qarfinnut killeqarfinnullu misilittakkat

Immikkoortumi matumani nunani tamalaani UNESCO-qarfiit killeqarfilerneqarsimasut pillugit assersuutissat nassuiaatigineqarput. UNESCO-qarfinnut allanut taakkulu killeqarfiinut maleruagassat qanoq ilusiligaanersut assersuutini takutinneqarput, taakkunanilu UNESCO-qarfiit najukkani pissutsit eqqarsaatigisassallu malillugit assigiinngitsorpassuarnik periuseqarluni maleruagassiorneqarsinnaaneri takussutissiorneqarpoq. Aamma tamatuma kingunerisaanik Ilulissani UNESCO-qarfimmut maleruagassat naapertuuttumik ilusiligaanersut, aammalu maleruagassanik allannguinerit UNESCO-p malittarisassiaanut akkerliusariaqanngitsut iluaqutaasumik misissuisoqarsinnaavoq.

Ilulissani UNESCO-qarfik nunarsuarmi UNESCO-qarfinni, toqqaasoqarnerani tunngaviusumik pissutsit illuatungeriit oqimaaqatigiissinniarnenerini unammilligassanik naammattuuisartuni kisiartaanngilaq. Aamma nunarsuarmi sumiiffini allani toqqaanerit nukiit illuatungeriit arlallit, pingaartumillu UNESCO-p nunarsuarmi silarsuarmilu malitassiaasa aamma najugaqartut namminneerlutik aalajangiisinnaaneri kinaassusiisalu, ineriartortitsinerit piujuartitsiniarnellu; pingortitap kulturillu; najukkani piginnittoqarnerit nunami namminerimi aammalu nunani tamalaani piginnittoqarnerit akornanni ataqtigiissitsinissap isumaginiarnenerani ajornartoortoqartarpoq. Nunanilu allani pissutsit assingusut qanoq iliorluni isumagineqartarsimappat?

UNESCO-p nunarsuarmi toqqagai assigiinngitsorujussuupput, aqutseriaatsinillu assigiinngitsunik pisariaqartitsiffiullutik. UNESCO nunarsuarmi kingornussa qarfiit kaajallallugit killeqarfiliinissamik piunasaqartanngilaq, kaammattuisarlunili. Nunani tamalaani misilittakkani erseqqissaatigineqarpoq, UNESCO-qarfinni taakkulu avatangiisiini nunarsuarmi kingornussa qarfiit akuunissaasa pigiinnarnissaannut pitsaasumik aqutsinissaq pingaaruteqartoq.

Suliap taassuma ilaatut nalunaarusiami matumani killeqarfiit pillugit nunani tamalaani misilittakkat nalunaarsorneqarput. Tamatumunnga atatillugu nunarsuarmi kingornussa qarfinnut killeqarfiliissanullu assersuutit toqqakkat misissuiffigineqarput.

Assersuutit toqqakkat Tabeli 10.1-imi takutinneqarput, tassanilu nunarsuarmi kingornussa qarfinni ataasiakkaani unammillikkat aqqiissutaasullu allaaserineqarput.

Tabeli 10.1: Nunani tamalaani nunarsuarmi kingornussa qarfiit toqqakkat aamma killeqarfiit pillugit misilittakkat.

Sumiiffik	Suussuseq	Killeqarfiit	Unammillikkat aqqiissutaasullu
Aggersborg (Vikingit illorsuat), Danmark ³⁷ <i>Nassuiaat: UNESCO-miit toqqarneqarnissamut aalajangiinissaq utaqqineqarpoq</i>	Itsarsuarnitsanik ujarlerfik. Vikingit illorsuat	Pilersaarutaasoq	Illoqarfimmi siunnersuisoqatigiinnit anorisaatit amerlassusiinik killilersuinissaq aamma illussaarsuup eqqaani orpinnik ikkussuinissaq kissaatigineqarpoq. Killeqarfiliinissaq naasorissaasunit kissaatigineqanngilaq, naatitsivinnik alliliinissamut periarfissat pigineqaannarnissaat kissaatigineqarmat.

³⁷ "UNESCO-mut qinnuteqarnermi ingerlatsinissamut pilersaarut", Nunatta Katersugaateqarfia: https://en.natmus.dk/fileadmin/user_upload/Editor/ManagementPlan_Web_lille.pdf

			Ingerlatsivimmiit oqaatigineqarpoq, killeqarfiliinermi nunalerinerup killilersorneqarnissaa siunertarineqarani, anorisaatit killeqarfimmi ungasinnermiittut angissusissaat pineqartut. ³⁸
Taseq Ichkeulsøen, Tunesien ³⁹	Pinngortitaqarfik. Taseq Afrikap avannaani tatsinit assingusunit kingullersaavoq, timmissallu assigniingitsorpassuit tassaniittarput. 16.800 hektarit.	Aap	Tasinnguit nutaat pingasut nunarsuarmi kingornussaqaqrfiup silataaniittut nunarsuarmi kingornussaqaqrfimmut annertuumik sunniuteqarnerlupput. Sumiiffiit killilikkat pingasut pilersinneqarput: sumiiffik tamakkiisumik illersugaasoq, sumiiffik ilaannaasumik illersugaasoq (aalisarfigineqarsinnaasoq, aamma sumiiffik malinnaaffigineqartoq, oqartussaasut sanaartukkanik il.il. nakkutilliffigisinnaasaat.
Potsdam aamma Berlin, Tyskland ⁴⁰	Titartaasartut illuliaat nunalu. Potsdam-imi Berlinillu isorliunertaani naatsiiviliarsuit illorsuillu. Naatsiiviliarsuit 500 hektarit aamma illut 150.	Aap	Killeqarfiit marluk avinnerisigut illoqarfiup ineriartornissaa akuerineqarsimavoq, killeqarfimmilu ilorlermi illup nutaap nakkutigineqarnera annertusisaavoq, kisiannili sumiiffini killilikkanik marluusuni illulionernut malittarisassaqaqarpoq.
Stevns Klint, Danmark ⁴¹	Pinngortitaqarfik. Ippik nunami nassaassalik, soorlu ujarannguussimasunik arsakunillu.	Aap	Sumiiffik illersorniarlugu ippik kaajallallugu killeqarfik 4.186 harnik annertussuseqarpoq.

³⁸ "Aggersborg-ip eqqaani killeqarfik najugaqartunit akerliuffigineqartoq", Lokaltindblik.dk: <https://www.lokaltindblik.dk/lokalnyheder/unesco-projekt-i-aggersborg-moeder-lokal-modstand>

³⁹ World Heritage and Buffer Zones, World Heritage Convention: <https://whc.unesco.org/en/series/25/>

⁴⁰ Potsdam-imi Nunarsuarmi kingornussassaqaqrfimmut killeqarfik (tysk), potsdam.de: <https://www.potsdam.de/content/die-pufferzone-des-unesco-welterbes-potsdam>

⁴¹ Nomination of Stevns Klint, World Heritage Convention: <https://whc.unesco.org/uploads/nominations/1416.pdf>

L'ase aux Measows, Canada ⁴²	<p>Itsarsuarnitsanik ujarlerfik.</p> <p>Canadami vikingit illorsuat 1100-kkornisaq.</p> <p>8.056 hektarit.</p>	Naagga	<p>"Core" zone-mik killeqarfeqarpoq, nunalu tamarmi Canadap oqartussaasuiniinnaq ingerlanneqarpoq. Taamaattumik killeqarfiliinissaq pisariaqanngilaq, nunat eqqaaniittut tamarmik oqartussaasunit pigineqarmata.</p>
Wet Tropics of Queensland, Australien ⁴²	<p>Pinngortitaqarfik.</p> <p>Australiap avannamut kangiata sineriaani sumiiffik kiattup orpippassuunik orpippassualik.</p> <p>894.420 hektarit.</p>	Naagga	<p>Sumiiffimmi ingerlatsinermut pilersaarummik atuutsitsilernikkut inatsisitigut pisussaaffinngortinneqarpoq. Pilersaarummi sumiiffiit assigiinngitsut assigiinngitsunik qaffasissuseqartinneqartunik illersugaapput. Tamatuma saniatigut sumiiffik avatangiisinik innarlitsaaliuinissamut inatsisip ataani aamma illersugaavoq.</p>
Mammoth Cave National Park, USA ⁴³	<p>Pinngortitaqarfik.</p> <p>Naatsiiviliarsuaq nunap ataatigut aqquilik aamma pinngortitap pilersitaanik qaarusulik.</p> <p>21.191 hektarit.</p>	Naagga	<p>UNESCO-qarfiup eqqaani nuna, pingaartumik namminersortunit pigineqartoq.</p> <p>Killeqarfilerneqarani "sumiiffittut suleqatigiiffittut" pilersinneqartoq. Sumiiffimmi suleqatigiiffiusumi suliniutit siulersuisunit najukkami qinerneqartunit ingerlanneqarpoq.</p>
Mura-Drava-Danube ⁴⁴	<p>Pinngortitaqarfik.</p> <p>Sumiiffik biosfære-qarfik angisooq, Kroatien-imi aamma Ungarn-imi inissisimasooq.</p> <p>97.000 hektarit.</p>	Aap	<p>"Core" zone-mut, killeqarfimmut kiisalu "transition" zone-mut agguagaasooq. Killeqarfimmi najugallit 27.000-iupput aammalu transition-zone-mi najugallit 470.000-iullutik.</p>

Tabelimi takutinneqarpoq, UNESCO-qarfinni arlalinni killeqarfinnik imaluunniit suliniutinik assingusunik, toqqakkamut illersuinermmut iluaqutaasussanik pilersitsisoqarsimasooq. Killeqarfinni assersuutigalugu

⁴² World Heritage and Buffer Zones, World Heritage Convention: <https://whc.unesco.org/en/series/25/>

⁴³ World Heritage and Buffer Zones, World Heritage Convention: <https://whc.unesco.org/en/series/25/>

⁴⁴ Mura-Drava-Danube Transboundary Biosphere Reserve, unesco.org: <https://en.unesco.org/biosphere/eu-na/mura-drava-danube>

eqqarsaatigisassat nunamut tunngasut imaluunniit avatangiisinut tunngasut isumagineqarnissaat, taamaalillunilu sumiiffinni sammisassat ilaannut periarfissanik killilersuisoqarnissaa ataatsimut eqqarsaataavoq.

Kisiannili killeqarfiit taakkunungalu aalajangersakkat sumiiffimmut attuumassuteqartorujussuusarput, aammalu UNESCO-qarfinnut killeqarfinnik atuutsitsilertarnermut periaatsinik nunarsuarmi atuuttunik soqanngilaq. Assersuutigalugu Mammoth Cave National Park sumiiffittut suleqatigiiffittut pilersinneqarsimavoq, tassanilu siulersuisut najugaqartunit qinikkat sumiiffimmi innuttaasut najugaqartut UNESCO-qarfillu ataatsimut isumagalugit sulisussaapput.

Sumiiffiit ilaat aamma sumiiffinnik killilikkanik immikkoortunik assigiinngitsunik peqarput, taakkunanilu killeqarfinnik isumagisassat eqqarsaatigalugit maleruagassat ilusilerneqartarput. Assersuutigalugu Potsdam-imi aamma Berlin-imi UNESCO-qarfimmi killeqarfiit marluupput, killeqarfinnik ilorlarmi nutaanik sanaartukkat annertunerusumik nakkutigineqarlutik, kisiannili killeqarfinnik marluusuni sanaartornermut maleruagassaqluni. Imaluunniit Mura-Drava-Danube-mi killeqarfinnik core-zone-mik, buffer-zone-nik kiisalu transition-zone-mik pilersitsisoqarsimavoq, taakkunanilu siunertat maleruagassiallu assigiinngillat.

Takussutissiami matumani assersuutini takutinneqarpoq, killeqarfinnik nunarsuarmi kingornussa-qarfimmi aalajangersimasumi eqqarsaatigisassat malillugit atuutsitsisoqalersinnaasoq maleruagassiortoqarsinnaasorlu. Aamma assersuutini erseqqissarneqarpoq, sumiiffiit ilaanni UNESCO-qarfimmi illersuinissaq pingaarnertut eqqarsaatigalugu maleruagassat killeqarfiillu qasukkaamitinneqarsinnaasut.

Aamma tamatuma kingunerisaanik Ilulissani UNESCO-qarfimmut maleruagassat naapertuuttumik ilusiligaanersut misissuiffigissallugu soqutiginarpoq. Kangianut killeqarfinnik sumiiffiup illersorneqarnissaa siunertarineqarpoq. Aamma nunani tamalaani UNESCO-qarfinnut allanut killeqarfiliinerni assigisaannillu aqqissuussinerni tamanna eqqarsaatigineqarpoq. UNESCO-qarfiup qanoq issusaa apeqqutaalluni assigiinngisitaartunik pisariaqartitsisoqarsinnaasoq, nunani tamalaaniit assersuutigineqartuni tikkuarneqarpoq. Tamatuma saniatigut Ilulissani UNESCO-qarfimmut killeqarfinnik maleruagassat UNESCO-p maleruagassai eqqunngikkaluarlugit, imaluunniit sumiiffiup UNESCO-mi inissisimanerata atorunnaarsinneqarnissaa siunnerfiginngikkaluarlugu UNESCO-qarfimmi eqqaanilu eqqarsaatigisassat malillugit ilusilerneqarsinnaapput.

11. Ilanngussat

Ilanngussaq 1: Apersuinermi apeqqutit

Apersuinermi apeqqutit uku nassuiaammi soqutigisaqartunik apersuinissamut ilitersuummi allassimapput:

1. Aallaqqaammut atorfiit/aaqqissuussaaneq suliffigisat aamma Ilulissat eqqaanni UNESCO-qarfimmi suut suliarinerlugit oqaluttuutilaarsinnaavinga?
2. Suliatit atorfiilluunniit aatsaaginnaq nassuiaatigisat UNESCO-qarfimmut sunik isumaqarnerisut qanoq isumaqarfigaajuk? Aamma tamanna Ilulissanut Kalaallillu Nunaannut qanoq isumaqarpa? Annertussusia kisitsisitaalu ilisimasaqarfigukkit allassinnaavat.
  - a. Takornariaqarnermummi? Aningaasaqarnermut? Attaveqaasersuutinut? Pinngortitamut Avatangiisinullu? Kulturimut? Aallaaniarnermut Aalisarnermullu? Inuussutissarsiutinut allanut? Najukkami innuttaasunut?
3. Taariikkatit uterfigilaarusuppakka aammalu UNESCO-qarfiup annertussusiani iluaqutissatut ajoqutissatullu suut misigisarneritit paasisaqarfigerusuppakka. Tamatumunnga peqatigitillugu pingaartumik kikkut iluaqutissanik ajoqutissanillu misigisaqartarnerisut oqaatigisinnaavat.
  - a. Iluaqutissat – iluaqutissat assigiinngitsut arlallit aamma kikkunnut?
  - b. Ajoqutissat – ajoqutissat assigiinngitsut arlallit aamma kikkunnut?
4. Periarfissat takusinnaasatit suunersut annertunerusumik tusagaqarusuppunga. Iluaqutissat allaaserisatit annertusitinniarlugit aamma ajoqutissat taasatit annikillisinniarlugit qanoq iliortoqarsinnaava?
  - a. Iluaqutissanik annertusititsinissaq – suut pingaaruteqarpat aamma suut iliuuseqarfigissallugit ajornanngila? Sullissisut suliniuteqartussallu kikkut tamatuminnga isumaginnissinnaappat isumaginnittariaqarlutillu?
  - b. Ajoqutissanik annikillisitsinissaq – suut iliuuseqarfigissallugit immikkut pingaaruteqarpa? Sullissisut suliniuteqartussallu kikkut tamatuminnga isumaginnissinnaappat isumaginnittariaqarlutillu?
5. UNESCO-qarfiup annertussusia aammalu killeqarfimmik illoqarfiup qanittumiittumik taasaq, aammattaaq imeqarfimmut killeqarfiup ilaanik ilaqartoq ataatsimut isigissagaanni. Annertussusianut isorartussusianullu atatillugu periarfissanik unammilligassanillu immikkut ittunik takusaqarsinnaavit – tamanna immikkoortunut aalajangersimasunut atuuppa? Sunik aamma kikkunnut?
6. Allanic oqaaseqaatissaqarpit?